



T.C.

MARDİN ARTUKLU ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

KUDÜS VE FİLİSTİN ÇALIŞMALARI ANABİLİM DALI

Yüksek Lisans Tezi

FİLİSTİNLİ MAHKUMLARIN İŞGAL
HAPİSHANELERİNDEKİ MÜCADELELERİ: ŞEYH
AHMET YASİN ÖRNEĞİ

Asmaa KLİEP

Mardin 2025

T.C.
MARDİN ARTUKLU ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
KUDÜS VE FİLİSTİN ÇALIŞMALARI ANABİLİM DALI

Yüksek Lisans Tezi

FİLİSTİNLİ MAHKUMLARIN İŞGAL
HAPİSHANELERİNDEKİ MÜCADELELERİ: ŞEYH
AHMET YASİN ÖRNEĞİ

Asmaa KLİEP

Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Sibel CEYLAN YİĞİT

Mardin 2025

T.C.
MARDİN ARTUKLU ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

TEZ ONAYI

Enstitümüz Kudüs ve Filistin Çalışmaları Anabilim Dalı 23904012 numaralı öğrencisi ASMAA KLİEP'in hazırladığı '**FİLİSTİNLİ MAHKUMLARIN İŞGAL HAPİSHANELERİNDEKİ MÜCADELELERİ: ŞEYH AHMET YASİN ÖRNEĞİ**' başlıklı çalışma, 16/06/2025 tarihinde yapılan tez savunma sınavında oybirliği ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından yüksek lisans/doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman Dr. Öğr. Üyesi Sibel Ceylan Yiğit	
Üye Dr. Öğr. Üyesi Nerjes Kadro	
Üye Dr. Öğr. Üyesi Mona Suilmi	

ONAY:

Bu tezin kabulü, Enstitü Yönetim Kurulu'nun 16/.06./2025.. tarih ve .../... sayılı kararı ile onaylanmıştır.

.../.../20..

Enstitü Müdürü

ETİK BEYAN

Mardin Artuklu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içindeki bütün bilgileri etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tez çalışmasının hazırlık, bilgi, belge, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarda bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun davrandığımı,
- Tez çalışmasında kullanılan tüm eserlere eksiksiz atıf yaptığımı ve kullanılan tüm eserlere kaynaklar/kaynakçada yer verdiğimi,
- Tez çalışmasının özgün olduğunu,
- Tez çalışmasının Mardin Artuklu Üniversitesi tarafından kullanılan “bilimsel intihal tespit programı” ile tarandığını ve hiçbir şekilde “intihal içermediğini” beyan eder, aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabullendiğimi bildiririm.

ASMAA KLIEP

16.06.2025

ÖZET

KUDÜS VE FİLİSTİN ÇALIŞMALARI ANABİLİM DALI FİLİSTİNLİ MAHKUMLARIN İŞGAL HAPİSHANELERİNDEKİ MÜCADELELERİ: ŞEYH AHMET YASİN ÖRNEĞİ ASMAA KLIEP

Bu çalışma, Filistinli tutukluların işgal hapishanelerinde baskıcı uygulamalara karşı verdikleri mücadeleyi ve meşru haklarını elde etmek için yürüttükleri direnişi ele almaktadır. Çalışma, Şeyh Ahmed Yasin'i Siyonist savaşa karşı direniş mücadelesinde tutuklu hareketinin bir modeli olarak tanıtmaktadır. Ayrıca, esaret altındaki ve dışındaki Siyonistlere karşı geliştirilen stratejileri sunmakta olup Filistin özgürlük mücadelesiyle uyumlu bir parça olması nedeniyle önem taşımaktadır. Çalışmanın amacı, Filistin'deki işgal hapishanelerinin tarihsel arka planını, Filistinli tutuklulara uygulanan politikalar ve hükümlerin açıklanmasını sağlamaktır. Bunun yanı sıra, insan hakları ve siyasi hakların elde edilmesi için kamuoyu ve uluslararası kamuoyuna hitap eden Filistinli tutukluların direniş biçimlerini tanıtmaktadır. Çalışma, Şeyh Ahmed Yasin'i, İsrail hapishanelerindeki mücadelesi ve serbest bırakıldıktan sonra Filistin mücadelesine iç ve dış dayanışma yoluyla verdiği etkili liderlik örneği olarak sunmaktadır. Siyonist politikanın onu ortadan kaldırma kararı, hedeflerine ulaşamamasının bir ifadesidir. Araştırmada tarihsel, betimleyici ve karşılaştırmalı yöntemler kullanılmıştır. Son olarak, çalışma Filistinli tutuklulara desteğin artırılmasını, tutukluları destekleyen yasal çerçevelerin etkinleştirilmesini, uluslararası denetimin güçlendirilmesini ve tutukluları destekleyen örgütlerin rolünün artırılmasını önermektedir.

Anahtar kelimeler: Şeyh Ahmet Yasin, Filistin, İşgal Hapishaneleri, Filistinli Mahkûmlar, İntifada.

ABSTRACT

DEPARTMENT OF QUDS AND PALESTINE STUDIES

**THE STRUGGLE OF PALESTINIAN PRISONERS IN ISRAELI
OCCUPATION PRISONS: SHEIKH AHMED YASSIN AS A MODEL
(1936–2004)**

ASMAA KLIEP

This study addresses the struggle of Palestinian prisoners in the occupation's prisons against repressive practices and their resistance efforts to attain legitimate rights. The study introduces Sheikh Ahmed Yassin as a model of the prisoner movement in its struggle to confront the Zionist war. It presents an introduction to the strategies of resistance against the Zionists both inside and outside captivity. The significance of this study lies in its representation as an integral part of the Palestinian struggle for freedom. The study aims to clarify the historical background of the occupation's prisons in Palestine, as well as the policies and rulings applied to Palestinian prisoners. Furthermore, it explores the various forms of resistance employed by Palestinian prisoners in the occupation's prisons, which paved the way for addressing public and international opinion to secure humanitarian and political rights. The study highlights Sheikh Ahmed Yassin as an effective and influential prisoner and leader, whose struggle in Israeli detention centers and later as a freed prisoner galvanized internal and external solidarity in support of the Palestinian struggle and Palestinian prisoners. The Zionist policy's decision to assassinate him reflects its failure to achieve its objectives and its growing fears of his influence. The study adopts a historical, descriptive, and comparative inductive methodology. It concludes with recommendations to increase support for Palestinian prisoners, activate legal frameworks dedicated to prisoner support, enhance international oversight, and strengthen the role of organizations and institutions that advocate for Palestinian prisoners.

Keywords: Sheikh Ahmed Yassin, Palestine, Occupation Prisons, Palestinian Prisoners, Intifada.

ÖN SÖZ

Filistinli mahkûmlar hareketi, onlarca yıl boyunca haklarını savunmak ve cezaevi yönetimlerini müzakere masasına oturmaya zorlamak için büyük fedakârlıklarla şekillenen bir direniş örneği olmuştur. Bu çalışma Filistinli mahkûmların karşılaştıkları zorlukları, direniş yöntemlerini ve özgür Filistin mücadelesi için sürdürülebilir bir yol ve vizyon sunan ilham verici modelleri ele almaktadır.

Araştırma kapsamında Filistin mücadelesinin sembol isimlerinden biri olan Şeyh Ahmed Yasin'in (1936-2004) hayatı ve mücadelesi, Filistinli mahkûm hareketine ilham verici bir model olarak incelenmiştir. Yasin, insan haklarına dayalı; insani ve kapsayıcı bir yaklaşım sergileyerek iç ve dış destek seviyesini artırmayı başarmıştır. Direniş ruhunu canlandıran ve mücadele koordinasyonunu güçlendiren Yasin, tutuklu ve şehitlere olan bağlılığıyla öne çıkmıştır.

Bu durum, cezaevi yönetimi ve işgal güçleri üzerinde ciddi bir baskı yaratmış; Şeyh Yasin'in tutuklanması ve sağlık sorunlarına rağmen mücadelesi etkisini sürdürmüştür. İşgal otoriteleri, onun mücadelesinin oluşturduğu direniş ruhundan duydukları endişe nedeniyle suikast kararı almışlardır. Ancak bu suikast, Filistin halkının desteğini daha da artırmış ve işgal güçlerinin amaçlarına ulaşamamalarına neden olmuştur.

Bu çalışma, Filistinli tutukluların hukuki ve insani durumlarını analiz ederek meşru haklarının tanınması ve desteklenmesi için uluslararası hukuk çerçevesinde daha güçlü bir zemine ihtiyaç duyulduğunu vurgulamaktadır. Aynı zamanda Filistin mücadelesine yönelik insani ve hukuki yaklaşımlardaki eksiklikleri gözler önüne sermektedir. Tezin hazırlanması sürecinde sunduğu değerli rehberlik, destek ve katkılarından dolayı danışmanım Dr. Sibel Ceylan Yiğit'e en içten teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca bu süreçte manevi destekleriyle yanımda olan aileme, Mardin Artuklu Üniversitesi Kudüs ve Filistin Çalışmaları Anabilim Dalı'nın kıymetli akademik kadrosuna, bilgi ve deneyimleriyle çalışmama katkıda bulunan tüm hocalarıma minnettarlığımı ifade ederim.

İÇİNDEKİLER

ETİK BEYAN	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
ÖN SÖZ	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar DİZİNİ	x
ŞEKİLLER DİZİNİ	xi
KISALTMALAR DİZİNİ	xii
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	9
1. FİLİSTİN İŞGAL HAPİSHANELERİNİN TARİHSEL ARKA PLANI VE FİLİSTİNLİ MAHKÛMLARIN DİRENİŞ BİÇİMLERİ	9
1.1. İsrail'in Kuruluşundan Bu Yana Filistinli Mahkûmların Durumu	9
1.2. İsrail Hapishanelerinin Filistin Direnişine Etkisi	13
1.3. Filistin Esirlerine Uygulanan Temel Politikalar ve Hükümler.....	17
1.3.1. Tıbbi İhmal.....	17
1.3.2. Tutukluların İzolasyon Sistemi Uygulaması	17
1.3.3. Tutuklu Hakları ve Sorgu Sırasında Şiddet.....	17
1.3.4. Tutuklular ve Aileleri Arasındaki Görüşme Hakkının Engellenmesi	18
1.3.5. Tutuklu ve Ailelerinin Mahremiyetine Müdahale.....	19
1.3.6. Tutuklu Koşullarının Gece Gündüz Provokatif Şekilde Basılması	19
1.3.7. Mahkûmlara Sağlanan Temel Malzemelerin Kısıtlanması	19
1.3.8. Para Cezaları ve Diğer Baskı Yöntemleri	19
1.3.9. Gözaltı Yerlerinin İhmali	20
1.3.10. Şantaj ve Baskıyla Uygulanan Para Cezaları ya da Ek Hapis Cezası	20
1.3.11. Cezaevi İşçiliği ve Zorla Çalıştırma.....	20
1.3.12. Güvenlik ya da Ahlaki Çökertme Amacıyla İhanet Teşviki	21
1.3.13. Provokatif Söylentilerle Tutuklu Psikolojisini Etkileme	21
1.3.14. Hamile Kadın Tutsaklara Yönelik Zorlayıcı Müdahaleler.....	21
1.3.15. Zihinsel Baskı, Kültürel ve Dini Faaliyetlere Müdahale.....	22
1.3.16. Tutukluların Sanatsal ve Edebi Ürünlerine El Konulması	22
1.3.17. Adil Yargılanma Hakkının Ciddi İhlallerle Gasp Edilmesi	22
1.3.18. İnsanlık Dışı Uygulamalar ve Hak İhlallerinin SistematiK Uygulanması	23
1.4. Hapishane Mahkûmlarının Direniş Biçimleri	23
1.4.1. Açlık Grevi ve Dayanışma Pratikleri	23
1.4.2. Esirlerin Aileleri ve Dış Dünya ile İletişim Çabaları	30

1.4.3 Kültürel Faaliyetler ve Farkındalık Çabaları: Filistin Davasını ve Ulusal Kimliği İnşası	34
1.4.4. Kamuoyu Mobilizasyonu ve İşgal Devletin Meşruiyet Krizine İtilmesi	42
İKİNCİ BÖLÜM.....	49
2. ŞEYH AHMED YASİN'İN BİYOGRAFİSİ VE TUTUKLANMA SÜRECİ	49
2.1. Şeyh Ahmed Yasin'in Biyografisi	49
2.2. Şeyh Ahmed Yasin'in Filistin toplumundaki öne çıkan yönleri	51
2.2.1. Vaaz ve Örgütlenmedeki Kapasitesi ile Davî Vizyonu.....	51
2.2.2. Sosyal Zekâsı ve Okumaya Tutkusu	52
2.2.3. Öğretimde Profesyonellik ve Nesil İnşası.....	52
2.2.4. Kişiliğini Şekillendiren Devrimci Etkiler	53
2.2.5. Şeyh Ahmed Yasin'in İşgal Güçleri Üzerindeki Etkisi.....	54
2.2.6. Şeyh Yasin'in Ajanlara Karşı Tutumu	56
2.2.7. Şeyh'in Zafere Olan Derin Güveni Ve Bu Güveni Yayıması	56
2.2.8. İsrail Üstünlüğünü Aşma Ve Direnişi Silahlandırma Planı.....	57
2.3. Şeyh Ahmed Yasin'in Hapishane Yılları	57
2.3.1. İlk Tutuklama: Gerekçeleri ve Süreçleri, 1984	57
2.3.2. Şeyh Ahmed Yasin'in İlk Yargılanması ve 1985 Takas Anlaşması	59
2.3.2.1. İlk Mahkeme ve Mahkeme Kararı	59
2.3.2.2. Şeyh Ahmed Yasin'in Mahkeme Yılları ve İlk Takas Anlaşması (1985).....	61
2.3.2.3. İkinci Tutuklama ve Mahkeme Süreci (1989).....	61
2.3.2.4. İkinci Duruşma ve Mahkeme, 2 Ocak 1990.....	65
2.5. Şeyh Ahmed Yasin'e Yönelik Yapılan Psikolojik Baskı Teknikleri	69
2.6. Direnişin Diplomasisi: Şeyh Ahmed Yasin'in Serbest Bırakılma Süreci (1992-1997) ...	73
2.7. Şeyh Ahmed Yasin'in İsraili Haham Menachem Froman ile Görüşmesi (1997)	74
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	76
3. BASKILARIN ARTIŞI, SUİKAST GİRİŞİMLERİ VE DİRENİŞ İLE SİYONİZM ARASINDAKİ ETKİLEŞİMLİ KARŞILAŞTIRMALAR	76
3.1. Oslo I ve II Anlaşmaları (1993-1995) ve Şeyh Ahmed Yasin'in Tutumu	76
3.2. Zorunlu İkametten Sistemik İtibarsızlaştırmaya	78
3.3. Şeyh Ahmed Yasin Suikastı.....	80
3.4. Hapishane Duvarları ve Suikastın Etkileri	82
3.5. Arap Halkının Tepkisi.....	83
3.6. Şeyh Ahmed Yasin'in Direniş Çizgisi ile Mahkûmlar ve Filistin Toplumunu Üzerindeki Etkilerinin Karşılaştırılması	84
3.7. Şeyh Ahmed Yasin'in Mücadelesi ve İşgalin Güvenlik Paradigması	87
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	89
4. ŞEYH YASİN'İN ULUSAL İYİLEŞME STRATEJİLERİ, DIŞ DESTEĞİN ARTIRILMASI VE FİLİSTİNLİ ESİRLERİN HUKUKİ VE İNSANİ BAĞLAMINI	89
4.1. Şeyh Yasin'in Ulusal Stratejileri.....	89
4.2. Şeyh Yasin ve Dayanışma Temelli İnşa Stratejisi	92
4.2.1. Stratejik, Dini, Örgütsel ve Kültürel Programın Panoraması	95

4.2.1.1. Camilerdeki Kütüphaneler	95
4.2.1.2. Gazze Şeridi’nde İslami Kitap Temini Projesi.....	95
4.2.1.3. “Zılalü’l-Kur’an” Tefsirinin Basımı ve İslami Broşürlerin Dağıtımı.....	96
4.2.1.4. Filistin’de Spor Faaliyetlerinin Dayanışma Aracı Olarak Kullanımı.....	96
4.2.1.5. Dış Faaliyetler ve Küresel Kamuoyu Desteği	97
4.3. Filistinli Esirlerin İnsanî ve Hukuki Bağlamı	99
4.3.1. Resmî ve Gayriresmî Kurumların Sorumluluğu	99
4.3.1.1. Esirler Konusunda İlgili Resmî Kurumlar	100
4.3.1.2. Resmî ve Gayriresmî Kurumların Sorumluluğu	101
4.3.1.3. Komitenin Hedefleri ve İlkeleri	101
4.4. Kızılhaç’ın Hapishanelerdeki Faaliyetleri.....	103
4.5. Uluslararası Normların İhlali ve İnsan Hakları Mücadelesi: İşgal Altında Mahkum Hakları.....	104
4.6. İsrail Hapishanelerindeki Esirlerin Hukuki Durumu Sorunu	106
SONUÇ	110
KAYNAKÇA.....	113
EKLER	121
ÖZGEÇMİŞ	132

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1.1. Direniş Örgütleri ve Yapıları Öncesi Grevler	25
Tablo 2.1. Suçlama Listesi	65



ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1.1. İsrail Hapishaneleri Haritası	12
Şekil 1.2. Şehit Tutuklu Halid El-Şeyh Ali	18
Şekil 1.3. Kapsül Mektupları	31
Şekil 1.4. Filistinli sanatçı ve eski mahkûm Muhammed Rukui	42
Şekil 1.5. 17 Nisan Mahkumlar Günleri Afişi	44
Şekil 1.6. Tutuklu Adnan Jaber Ulusal Kimliğe Vurgusu	45
Şekil 1.7. Bu Girişimlerin Kamuoyuna Hitap Etmek Tanımlanması	47
Şekil 2.1. İşgalin Şeyh Ahmed Yasin'den Korkmasının Nedenleri	57
Şekil 2.2. Kral Hüseyin ve Başkan Arafat'ın Şeyh Ahmed Yasin'i Kral Hüseyin Hastanesi'nde ziyareti	74
Şekil 4.1. Filistinli Esirlerin İnsanî ve Hukuki Bağlamı	109

KISALTMALAR DİZİNİ

Bkz	: Bakınız
S	: Sayfa
Çev	: Çeviri
VB	: Ve benzeri
T.Y	: Tarihi bildirtilmeden yayınlamış
Y.Y	: Yer bildirtilmeden yayınlamış
H	: Hicri

GİRİŞ

Tutsak hareketinin mücadele deneyimleri, karşılaştıkları zorluklar ve direniş stratejileri detaylı olarak ele alınmaktadır. Tutsakların geliştirdiği direniş biçimleri, sadece cezaevi sınırlarıyla sınırlı kalmayıp, dayanıklılık ve iyileşme stratejileri aracılığıyla aidiyet bilincini ve ulusal kimliği yeniden canlandırmakta, aynı zamanda toplumsal dayanışmayı güçlendiren özgün bir zemin oluşturmaktadır. Bu bağlamda, tutsak hareketi, Filistin direnişinin önemli bir parçası olarak sosyal ve kültürel direnç mekanizmalarını ortaya koymaktadır.

Çalışmada, Filistin direnişi ve tutsak hareketi bağlamında ilham verici bir figür olarak Şeyh Ahmed Yasin (1936-2004) incelenmektedir. Yasin, hakların elde edilmesi sürecinde güç, sabır ve stratejik koordinasyon ilkeleri doğrultusunda hareket etmiş; hem cezaevinde hem de dışarıda tutsaklara yönelik insani destek ve moral artırıcı faaliyetlerde bulunmuştur. Şehitlere ve tutsaklara olan bağlılığı, gardiyanlar üzerinde psikolojik bir etki yaratmış ve direniş ruhunun güçlenmesine katkı sağlamıştır.

Yasin'in tutuklanması, mücadelesi ve suikastı, Siyonist baskı mekanizmasının zalim ve tek taraflı politikalarını açıkça ortaya koymuş; bu süreç, toplumsal dayanışma ve ruhsal motivasyonun zorlukları avantaja dönüştürdüğü özgün bir direniş modeli olarak literatüre geçmiştir.

Araştırma Konusunun Tanıtımı

Bu çalışma, Filistinli tutsakların İsrail işgal hapishanelerindeki baskıcı uygulamalara karşı verdikleri mücadeleyi ve direnişlerini ele almaktadır. Çalışmanın önemi, Filistin'in özgürlüğü için verilen genel mücadelenin ayrılmaz bir parçası olmasından kaynaklanmaktadır. Araştırma, dört temel konu odaklanmaktadır. İlk olarak işgal altındaki Filistin hapishanelerinin tarihsel arka planını, Filistinli tutsaklara uygulanan politikaları ve hükümleri açıklamayı, tutsakların direniş biçimlerini ve bu direnişin ulusal ve uluslararası kamuoyunu harekete geçirme süreçlerini ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Araştırmanın odaklandığı ikinci bir konu ise, Şeyh Ahmed Yasin'in biyografisi, tutuklanma süreçleri ve karşılaştığı zorluklar. İlk tutuklanması (1983), mahkeme kararları, ikinci tutuklanması (1989), hapisanedeki sağlık sorunları, tekerlekli sandalye kullanımı, sorgu sürecinde yaşadığı psikolojik baskılar, tahliye müzakereleri ve tedavi süreci detaylandırılmaktadır

Üçüncü olarak Şeyh Ahmed Yasin'e yönelik artan baskılar, suikast girişimleri ve suikastın İsrail ile Filistin toplumundaki etkileri. Oslo Anlaşmaları (1993-1995) ve Şeyh Yasin'in tutumu, zorunlu ikamet, itibarsızlaştırma kampanyaları, suikast ve hapisane duvarları içinde ve dışında direniş tutumunun tutsaklar ve Filistin toplumu üzerindeki yansımaları karşılaştırmalı olarak incelenmektedir. Ayrıca İsrail'in Yasin'e yönelik korkuları ve mücadele çizgisi karşılaştırılmaktadır.

Dördüncü konu ise: Şeyh Ahmed Yasin'in ulusal iyileşme stratejileri, dış destek artırma çabaları ve Filistinli tutsakların hukuki ve insani durumu ile İsrail'in uluslararası hukuk ve normları ihlal etmesi ele alınmaktadır.

Araştırmanın Sınırları

Konu Sınırları

Bu çalışma, Filistinli tutsakların İsrail hapisanelerindeki baskıcı uygulamalara karşı verdikleri mücadeleyi ve direniş biçimlerini kapsamaktadır. Araştırma, işgal altındaki Filistin hapisanelerinin tarihsel arka planını, Filistinli tutsaklara uygulanan politikaları ve hükümleri, tutsakların direniş biçimlerini ve bu direnişin ulusal ve uluslararası kamuoyunu harekete geçirme süreçlerini incelemektedir. Şeyh Ahmed Yasin'in örnek alınarak, onun hem tutsak hem de lider olarak gösterdiği direnişin, Filistin davasına iç ve dış desteği nasıl artırdığı ve İsrail'in onu hedef almasına neden olan korkularını analiz etmektedir.

Zaman Sınırları

Çalışma, 1948 Nakba'dan 2004 yılına kadar Filistinli tutsakların İsrail hapisanelerindeki mücadelelerinin gelişimini ve Şeyh Ahmed Yasin'in (1936-2004) hayatı ve mücadelesinin aşamalarını kapsamaktadır.¹

¹ AhmadMansour, dü. *Shahid 'Ala Al-'Asr*. 2009. <https://Tinylink.İnfo/10k8> (Erişim Tarihi: 18.04.2025).

Mekân Sınırları

Araştırmanın mekânsal sınırları, Filistin devleti sınırları ve Siyonist işgalinin Filistin halkının direnişini bastırmak için oluşturduğu hapishaneleri kapsamaktadır.

Araştırma Problemi

Ana Soru

İsrail işgal hapishanelerinin Filistinli tutsakların direniş bilincinin şekillenmesindeki tarihsel, siyasi ve toplumsal rolü nasıl anlaşılabilir ve mevcut bilgi boşlukları nasıl kapatılabilir? Şeyh Ahmed Yasin'in kişiliği, Filistin ulusal kimliğinin, kültürünün ve direniş ideolojisinin bir ifadesi olarak bu süreçte nasıl bir rol oynamıştır? İsrail'in tutsaklara ve özellikle Şeyh Ahmed Yasin'e yönelik uygulamaları, işgalin korkularını ve başarısızlıklarını mı yansıtmaktadır? Direniş stratejileri, işgalin tüm baskılarına ve yasal-siyasi uygulamalarına rağmen başarılı olmuş mudur?

Araştırmanın Önemi

1. Çalışma, işgal hapishanelerinin tarihsel arka planını ve Filistinli sivil tutsaklara uygulanan politikaları tanıtmaktadır.
2. Tutsakların genel deneyimleri ve özellikle Şeyh Yasin'in direniş stratejileri ve karşılaştığı zorluklar, ilham verici bir vizyonun önemini vurgulamaktadır.
3. Şeyh Ahmed Yasin'in yaşadığı sağlık sorunları, sorgulama süreçleri ve ev hapsi gibi baskılar ile İsrail'in onu hedef almasındaki başarısızlığı, Filistin direnişiyle uyumlu bir şekilde analiz edilmektedir.
4. Filistin halkının Şeyh Ahmed Yasin ile dayanışması ve uluslararası kuruluşların, İsrail'in tutsaklara yönelik kasıtlı hak ihlallerine karşı tutumları incelenmektedir.

Araştırmanın Amaçları

1. Filistinli tutsakların tarihsel ve siyasi olarak tanımlanması, uygulanan politikaların ve hükümlerinin Filistin direnişi üzerindeki etkisinin ortaya konulması.

2. Şeyh Ahmed Yasin'in kimliği, direnişçi kişiliğinin oluşumundaki etkenler ve İsrail'in ona yönelik korkularının nedenlerinin analiz edilmesi.
3. Şeyh Ahmed Yasin'in yaşadığı sağlık sorunları, sorgulama süreçleri ve ev hapsi gibi baskıların, onun direnişine ve Filistin halkının beklentilerine etkisinin incelenmesi.
4. Şeyh Ahmed Yasin'in ulusal iyileşme, toplumsal dayanışma ve İslami kültürün yayılması konusundaki katkılarının²ve uluslararası kamuoyunun harekete geçirilmesindeki rolünün değerlendirilmesi.

Araştırma Varsayımları

1. İsrail işgal hapishanelerinin tutsaklara uyguladığı politikalar, direniş iradesini kırmayı ve ulusal kimliği yok etmeyi amaçlamaktadır. Ancak tutsaklar, kimliklerine ve varlıklarına sahip çıkarak direniş söylemini geliştirmişlerdir.
2. Tutsakların Filistin davasını sahiplenmeleri, ulusal kimlik ve kutsal topraklar üzerindeki varoluşsal mücadeleye dayalı toplumsal birikimin sonucudur.
3. Filistinli tutsakların ve özellikle Şeyh Ahmed Yasin'in deneyimleri, cezaevi içinde ve dışında etkileşimli gelişmeler yaratmış, İsrail'in ulusal Filistinli kişiliğe yönelik korkularını derinleştirmiştir.
4. Şeyh Ahmed Yasin'in tutsak ve lider olarak katkıları, ulusal iyileşme stratejilerinin ve uluslararası kamuoyunun harekete geçirilmesinin önemini göstermektedir. İsrail'in baskı ve yıldırma politikalarının devamı, uluslararası kuruluşların tutsaklara destek konusunda yetersizliğini ortaya koymaktadır.

Araştırma Önerileri

Çalışma, Filistinli tutsaklarla dayanışmayı güçlendirecek yasal ve idari düzenlemelerin hayata geçirilmesini ve insan haklarına dayalı adaletin yeniden tesisi için çaba gösterilmesini önermektedir. Ayrıca, araştırmacıların Filistinli tutsakların mücadelesi ve güçlenme stratejileri üzerine daha fazla yazı yazmalarının ve özellikle

² Salah Al-Din 'Abd Al-Rahman AbuAyta, *Dawr Al-Şeyh Ahmad Yasin Al-Da'awi Wa Al-Ijtima'i* . Ghazza: Al-Jami'a Al-Islamiyya, Risalat Majister 2010.

İsrail hapishanelerinde Filistinli tutsaklara yönelik tıbbi ihmal politikasının vurgulanmasının gerekliliğine dikkat çekmektedir.

Tutsak hareketinin mirasının belgelenmesi, ulusal direnişin ve sadık liderlerin (örneğin, Şehit Lider Şeyh Ahmed Yasin) yeniden canlandırılması için önemlidir. Medya, araştırma merkezleri ve etkinliklerin rolü artırılarak, Filistinli tutsaklara destek için halkın teşvik edilmesi, akademik boykotların ve daha etkin dayanışmanın sağlanması önerilmektedir.

Konuyla İlgili Önceki Araştırmalar

Mevcut kaynaklar üzerinde yapılan araştırma ve incelemeler sonucunda, alanında uzman kitaplar, lisansüstü tezler (yüksek lisans ve doktora), hakemli bilimsel makaleler, Filistinli tutsaklarla yapılmış belgelenmiş canlı görüşmeler, haber kanallarındaki yayınlar ve periyodik makaleler incelenmiştir. Bunlar arasında şu çalışmalar öne çıkmaktadır:

- Ra'fat Hamduna'nın 2018 tarihli "*1985-2015 Döneminde Filistin Ulusal Tutsak Hareketinin Yaratıcı Boyutları*"³ adlı çalışması, tutsakların hapishanelerde Filistin örgütlerinin demokratik kurumlarını yaratmada, uzun süreli açlık grevleri deneyiminde, cezaevi yönetimi ile denge kurmada, iletişim biçimlerinde, kültürel yapı inşasında ve siyasi etki yaratmada ne derece yaratıcı olduklarını ortaya koymaktadır. Hamduna'ya göre, hapishaneler ve tutukevleri, ulusal ve eğitici bir okul olmanın yanı sıra yaratıcı direnişin bir alanı olarak devrimci bir birikim ve insan kaynağı sağlamaktadır.⁴
- Wala Yusuf Atbış'ın 2021 tarihli "*Filistinli Tutsaklarda Dini Yönelim ve Psikolojik Direnç İlişkisi*"⁵ adlı çalışması, dini kurallara bağlı olan tutsakların krizlere karşı daha sabırlı ve dayanıklı olduklarını göstermektedir. Atbış, bireyin dini yönelimini içsel ve dışsal etkilerin sonucu olarak tanımlamakta; dinin,

³ Ra'fat Khalil Hamduna, *Al-Jawanib Al-Ibda'iyya Fi Tarikh Al-Haraka Al-Wataniya Al-Filastiniyya Al-Asira Fi Al-Fatra Ma Bayn 1985-2015*. Al-Quds: Silsilat Isdarat Wizara Al-I'lam, Risalat Doktora 2018, s. 1.

⁴ Hamduna, *Al-Jawanib Al-Ibda'iyya Fi Tarikh Al-Haraka Al-Wataniya Al-Filastiniyya Al-Asira Fi Al-Fatra Ma Bayn 1985-2015*, s. 10.

⁵ Walaa Yusuf Atbish, *Al-Tadayn Wa 'Alaqatuhu Bi Al-Sumud Al-Nafsi Lada 'Aynat Min Al-Asra Al-Filastiniyyin*. Al-Khalil: Jami'at Al-Khali, Risalat Majister 2021, s. 1.

bireylere psikolojik güç ve yaşamın anlamını veren yüce amaçlar sunduğunu vurgulamaktadır.⁶

- Rula Yakub Abu Dahou'nun 2014 tarihli “*Filistinli Tutsak Hareketi 1967-1992: Ulusal Kimlik Mücadelesi*”⁷adlı çalışması, Siyonist-Filistin çatışmasının doğası ve kimlik bileşenleri üzerine odaklanmaktadır. Araştırma, tarih, dil ve ortak toprak gibi ulusal kimliği ifade eden semboller üzerinden, tutukevlerindeki örgütlenme yapısı ve kültürel yaşamın ulusal kimliğin güçlenmesinde oynadığı rolü incelemektedir. Kimlik politikalarının cezaevinde nasıl şekillendiği ve örgütsel araçlarla nasıl ifade edildiği bu çalışmanın temelini oluşturmaktadır.⁸
- Ziyad Musa Eid Ziyad'ın2012 tarihli “*Oslo Döneminin İsrail Hapishanelerindeki Tutsak Hareketinin Kazanımlarına Etkisi (1993-2012)*”⁹adlı çalışması, Oslo Anlaşmaları sonrası Filistinli tutsak hareketinin içinde bulunduğu krizi analiz etmektedir. Yazar, işgalin devam ettiği ve siyasi, ekonomik, sosyal krizlerin derinleştiği bu dönemde tutsak hareketinin mücadele iradesinin zayıfladığını ve bu durumun tutsakların durumuna olumsuz yansıdığını belirtmektedir.¹⁰
- Amani HusseinSarahneh'in 2020 tarihli “*Filistinli Tutsaklar ve Öfke Kuşağı: Egemenlik ve Kendi Kaderini Belirleme Üzerine Orijinal Bir Okuma*”¹¹ adlı çalışması, Filistin halkının egemenlik ve kendi kaderini tayin mücadelesini açıklamaktadır. Özellikle açlık grevi deneyimi üzerinden, tutsak ve gardiyan arasındaki tarihsel dönüşümleri ve bu mücadelenin Filistin kaderine kattığı anlamları vurgulamaktadır.¹²

⁶ Atbish, *Al-Tadayn Wa 'Alaqatuhu Bi Al-Sumud Al-Nafsi Lada 'Aynat Min Al-Asra Al-Filastiniyyin*, s. 14,15.

⁷ Rula Ya'qoub AbuDahou, *Al-Haraka Al-Filastiniyya Al-Asira 1967-1992 Al-Nidal Min Ajl Al-Huwiyya Al-Wataniya*. Ramallah: Jami'at Birzeit, Risalat Majister 2014, s. 1.

⁸ AbuDahou, *Al-Haraka Al-Filastiniyya Al-Asira 1967-1992 Al-Nidal Min Ajl Al-Huwiyya Al-Wataniya*, s. 7,8.

⁹ Ziyad Musa 'Id Ziyad, *Ta'thir Haqqat Oslo 'Ala Wahdat Wa Injazat Al-Haraka Al-Asira Fi Al-Sujun Al-Isra'iliyya 1993*. Al-Quds: Jami'at Al-Quds, Risalat Majister 2012Ziyad, *Ta'thir Haqqat Oslo 'Ala Wahdat Wa Injazat Al-Haraka Al-Asira Fi Al-Sujun Al-Isra'iliyya 1993*, s. 1.

¹⁰ Ziyad, *Ta'thir Haqqat Oslo 'Ala Wahdat Wa Injazat Al-Haraka Al-Asira Fi Al-Sujun Al-Isra'iliyya 1993*, s. 7,8.

¹¹ Amani HusseinSarahneh, *Al-Asra Al-Filastiniyyun Wa Jil Al-Ghadab Qira'a Asliyya Fi Al-Siyada Wa Taqrir Al-Masir*. Birzeit: Jami'at Birzeit, Risalat Majister 2020, s. 1.

¹² Sarahneh, *Al-Asra Al-Filastiniyyun Wa Jil Al-Ghadab Qira'a Asliyya Fi Al-Siyada Wa Taqrir Al-Masir*, s. 17,18.

- Salahuddin Abdulrahman Abu Eita'nın 2010 tarihli “*Şeyh Ahmed Yasin'in Dini ve Sosyal Rolü (1936-2004)*”¹³adlı çalışması, Şeyh Ahmed Yasin'in Filistin toplumundaki dini ve sosyal mücadelesini tarihsel yöntemle incelemekte; onun Filistin toplumunun birliğini sağlama ve dini rolü canlandırmadaki önemini ortaya koymaktadır.¹⁴

Çalışmanın Önceki Araştırmalardan Farkı

Bu çalışma, İsrail işgal hapishanelerinin tarihsel ve siyasi arka planını ve bunların Filistin direniş bilincinin oluşumundaki etkisini kapsamlı şekilde ele almaktadır. Özellikle Filistinli tutsakların durumu üzerinde durmakta, Şeyh Ahmed Yasin'in kişiliği, tutuklanmaları ve fedakârlıklarının tutsak hareketi ve ulusal mücadele üzerindeki etkisini derinlemesine incelemektedir.

Şeyh Ahmed Yasin'in aktif direnişi, Filistin direnişi için önemli bir mücadele birikimi ve dayanıklılık zemini oluşturmuştur. Çalışmanın önemi, Filistin özgürlük mücadelesiyle uyumlu bir parça olması ve tutsakların maruz kaldığı politikalar karşısında direniş biçimlerini, ulusal ve uluslararası kamuoyuna hak taleplerini iletme sürecini tanımlamasından kaynaklanmaktadır. Ayrıca Şeyh Ahmed Yasin'in Filistinli tutsak hareketinin simgesi olarak bilinçli ve stratejik direnişiyle Siyonist baskı sistemine karşı koyuşunu ve İsrail'in onu hedef alarak suikast düzenlemesinin insani, siyasi ve hukuki başarısızlığını ortaya koyması açısından önem taşımaktadır.

Araştırma Metodolojisi

Bu çalışma, 1936-2004 yılları arasında Filistinli tutsakların deneyimlerinin gelişimini inceleyerek onların direniş ve iyileşme stratejileri üzerine kurulu tarihsel tümevarım (inductive reasoning) yöntemiyle yürütülmüştür. Bu yöntemle, tutsakların yaşadığı olayların ayrıntıları gözlemlenip analiz edilerek genel ve kapsamlı sonuçlara ulaşılmıştır. Araştırma, tutsakların yenilgi, umutsuzluk, teslimiyet ve kırılgnalık duygularını aşarak sosyal dayanışmayı güçlendiren entelektüel yaratıcılıklarını ortaya koymaktadır. Ayrıca, çalışma Şeyh Ahmed Yasin'in işgalci güçlerle mücadelesini, tutuklanmasından 2004'teki suikastına kadar süren direnişini ve bu mücadelenin Filistin

¹³ AbuAyta, *Dawr Al-Şeyh Ahmad Yasin Al-Da'awi Wa Al-Ijtima'i*, s. 1.

¹⁴ AbuAyta, *Dawr Al-Şeyh Ahmad Yasin Al-Da'awi Wa Al-Ijtima'i*, s. 6.

halkının direniş yoluna etkilerini detaylıca incelemektedir. Bu bağlamda Filistin davasına verilen desteğin artırılması amaçlanmaktadır.

Araştırma aynı zamanda tarihsel karşılaştırmalı yöntemi de kullanmaktadır. Bu kapsamda, Şeyh Ahmed Yasin'in tutuklanmadan önceki ve tutukluluk sürecindeki direniş pratiği karşılaştırılarak, onun mücadele davranışlarındaki değişimlerin Filistin halkının genel direniş deneyimiyle uyumlu ve bütünleyici olduğu gösterilmiştir. Ayrıca, işgalci yönetimin Şeyh Ahmed Yasin'e karşı tutumu ve korkuları, onun hem tutuklu hem de serbest bırakılmış bir direnişçi olarak davranışlarıyla karşılaştırılarak, işgalcinin baskı ve sindirme çabalarının suikastla sonuçlanana kadar devam ettiği ortaya konmuştur.

Araştırma Sürecinde Karşılaşılan Zorluklar

Araştırma sürecinde, Filistinli tutsakların direniş hareketi ve özellikle Şeyh Ahmed Yasin'in tutukluluk ve direniş deneyimlerini etkili ve özgün bir perspektiften ele alan çalışmaların azlığı önemli bir zorluk olmuştur. Ayrıca tarihi kaynaklarda olayların farklı anlatımları ve araştırma kalitesini artırmak için sürekli güncellemeler yapmak gerekliliği de çalışma sürecinde güçlükler yaratmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. FİLİSTİN İŞGAL HAPİSHANELERİNİN TARİHSEL ARKA PLANI VE FİLİSTİNLİ MAHKÛMLARIN DİRENİŞ BİÇİMLERİ

1.1. İsrail'in Kuruluşundan Bu Yana Filistinli Mahkûmların Durumu

"Nakba" (Felaket) tarihi, Filistinliler için uzun yıllar öncesine dayanan Siyonist ve İngiliz planlamalarının bir yansımasıdır. Bu olay, İsraillilerin kolektif hafızasında Siyonist varlığın kahramanca kuruluş efsanesini pekiştirirken Filistinliler için acı bir anı olarak kalmıştır. Nakba, modern Arap tarihinde bir kırılma noktasıdır; çünkü bu tarih sonrası gelişen tepkiler, düşmanla ilişkilerin diyalektiğini oluşturmuştur.¹⁵ Bu süreçte yüzlerce Filistinli esir alınmıştır.

İsrail, Filistin topraklarında devletini ilan etmiş, Arap ordularını yenerek Filistin'in yaklaşık %77'sini, yani toplam 27 bin kilometrekarelik alanın yaklaşık 20 bin kilometrekaresini ele geçirmiştir. Yaklaşık 925 bin Filistinlinin 800 bini zorla yerlerinden edilmiştir. Kalan topraklardan Batı Şeria 5,876 kilometrekare ile Ürdün yönetimine, Gazze Şeridi ise 363 kilometrekare ile Mısır yönetimine bırakılmıştır.¹⁶

İsrail'in siyasi sınırları net değildir ve yazılı bir anayasası bulunmamaktadır; bu durum modern ve medeni devlet tanımına aykırıdır. Filistinli mahkûmların mücadelesi, İsrail devletinin ilk ilan edildiği andan itibaren başlamıştır.¹⁷ Yahudi tarihçi Ilan Pappé'ye göre, 1949 yılında binlerce Filistinli, geçici gözetli merkezlerinden nakledildikleri beş büyük tutuklama kampında zor koşullara maruz kalmıştır.¹⁸ En büyüğü günümüzde Herzliya yakınlarında bulunan İclil kampıdır. Başlangıçta 9.000 tutuklu vardı. Çoğunlukla 10 ila 50 yaşları arasında erkek köylüler tutulmaktaydı.¹⁹

¹⁵ Sha'ar, Muhammad 'Abd Al-'Aziz Mansour Abu. *Al-Mu'arrikhun Al-Isra'iliyyun Al-Judad Wa Al-Qadiyya Al-Filastiniyya Ta'rikh Al-Nakba*. Ramallah: Jami'at Birzeit, Risalat Majister 2010, s. 15.

¹⁶ Gazze Şeridi 1948'den 1967'ye kadar Mısır yönetiminde kaldı.

¹⁷ Al-Sa'idi, Hidayat. *Nakbat Filastin Al-Qissa Kamila*. 13 5 2018. <https://Tinylink.İnfo/10owq> (Erişim Tarihi: 18.04.2025).

¹⁸ Pappé, Ilan. *Al-Tat-Hir Al-'Irqi Fi Filastin*. Beirut: Mu'assasat Al-Dirasat Al-Filastiniyya, 2006, s. 55.

¹⁹ *Mu'taqalat Wa Sujun Isra'il Tarikh Min Al-Ta'dhib Wa Al-Intihakat Al-Huquqiyya*. 19 10 2024. <https://Tinylink.İnfo/Xpvg> (Erişim Tarihi: 18.04.2025).

İsrail hapishanelerinin kökeni, 1948 Şubat'ına kadar uzanır; Siyonist çeteler, 1948 başında Filistin köy ve kasabalarında başlattıkları askeri operasyonlar sırasında büyük saha gözaltı merkezleri kurmuşlardır. Bu süreç Mayıs 1948'de İsrail devletinin kurulmasına kadar devam etmiştir. Siyonist çeteler, göç etmeyi reddeden binlerce Filistinliyi aralarında çocuk, kadın ve yaşlıların da bulunduğu, geçici toplu kamplarda ya da İngiliz manda döneminden kalma polis merkezleri ve hapishanelerde tutuklamışlardır. Örneğin Haifa'daki Hadar mahallesinde bulunan ve Filistinliler arasında korku kaynağı olan geçici tutuklama merkezleri bunlardandır. Tutuklular daha sonra Irgun, Stern ve Haganah²⁰ çetelerinin denetimindeki merkezi kamplara nakledilmiş, burada işkence, açlık ve kötü muameleye maruz kalmışlardır. Ayrıca, suçlama veya yargılama olmadan sürgün ve idam kararları verilmiştir.

Haganah'nın savaş esirlerine yönelik talimatlarında, bir esirin serbest bırakılması veya ortadan kaldırılması için istihbarat subayının onayı gerekmektedir. Başka bir deyişle, tutuklular arasında ayırım yapılmakta ve yargısız infazlar uygulanmaktaydı. İsrail istihbarat subayları, tutuklular kamplara varır varmaz onları sürekli takip etmekteydi. Hapishaneler en temel insani yaşam koşullarından yoksundu; her kasaba, köy veya mahallede mutlaka bir evladı esir düşmüştü.

Güvenlik tutuklusu ve idari tutuklu kavramları ortaya çıktı. İdari tutukluluk, yargılamadan veya ceza süresi dolduktan sonra tutukluluğun devam etmesi anlamına gelir ve İsrail yasalarına göre işgal altındaki topraklarda yasal kabul edilir. Bu uygulama, Filistinlilere karşı baskı aracı olarak kullanılır; amaç, onları ve ailelerini Filistin'den göç etmeye zorlamaktır. Güvenlik tutuklusu ise, genellikle siyasi veya ulusal nedenlerle suçlandığı varsayılan kişidir.²¹

Filistin halkının işgal altında topraklarını kaybettiği dönemde, haklarını kazanmak için direnişi seçtiği açıktır; özellikle esirler söz konusu olduğunda, Filistin direnişi özgür Filistin için kesintisiz bir mücadeleye dönüşmüştür.²² Ancak İsrail işgali, Filistin topraklarını ele geçirdiği ilk andan itibaren hapishanelerini ve gözaltı merkezlerini açmış, Filistin toplumunun tüm kesimlerinden binlerce kişiyi zulümle bu hapishanelere atmıştır. Esirler meselesi, Filistin Ulusal Kurtuluş Hareketi'nin temel

²⁰ Haganahçeteleri - İbranice'de "savunma" anlamına gelen isimler - *Ta'arraf 'Ala Al-Haganah*. 06 09 2015. <https://Tinylink.Info/10v2b> (Erişim Tarihi: 18.04.2025).

²¹ *Mu'taqalat Wa Sujun Isra'il Tarikh Min Al-Ta'dhib Wa Al-Intihakat Al-Huquqiyya*. 19 10 2024.

²² Atbish, *Al-Tadayn Wa 'Alaqatuhu Bi Al-Sumud Al-Nafsi Lada 'Aynat Min Al-Asra Al-Filastiniyyin*

mücadele unsurlarından biri olup, Filistin davasının en sağlam dayanaklarından biridir ve Filistin halkının vicdanında derin ve öncelikli bir yer tutmaktadır.

Bu durum, esirlerin manevi, direnişsel ve siyasi değerlerinden kaynaklanmaktadır. Aynı zamanda işgalin, Filistin halkı üzerindeki kontrolünü sağlamak, isyanını bastırmak ve direnişini söndürmek için kullandığı temel yöntemlerden biridir. Tutuklamalar, Filistin toplumuna yönelik en baskıcı, ezici ve yıkıcı araç haline gelmiştir. Dahası tutuklamalar ile işkence arasında acımasız ve korkunç bir bağ vardır. Filistinli tutukluların hemen hemen tamamı en az bir tür psikolojik veya fiziksel işkenceye maruz kalmıştır. Bu nedenle İsrail hapishanesi, işgalin tarih boyunca en kötü örneği olarak görülmekte; çünkü amaçları ve etkileri hem bedeni hem ruhu, bireyi ve toplumu hedef almakta insan ve toplum gelişimini engellemektedir.²³

Her yıl işgal hapishanelerinde binlerce Filistinli esir ve tutuklu insanlık dışı koşullarda tutulmakta, öldürülme, işkence ve aşağılanmaya maruz bırakılmaktadır. Çoğu tutuklu, kapasitesinin çok üzerinde kalabalık, pis hücrelerde yaşamakta, temel insani ihtiyaçlar ve uygun yaşam koşulları sağlanmamaktadır. Uluslararası kuruluşlar ve insan hakları örgütlerinin raporlarına göre, İsrail hapishane yönetimleri ciddi ihlaller yapmakta; yoğun ve sistematik şiddet, cinsel saldırılar, aşağılanma ve hakaretler uygulanmakta, tutukluların ibadet etmeleri engellenmektedir.²⁴

İsrail, İngiltere'nin Filistin'den çekilmesinden sonra ele geçirdiği İngiliz kamplarını ve gözaltı merkezlerini kullanmış, örneğin Atlit kampı ve Sarafand²⁵ çalışma merkezi gibi yerleri; ayrıca yeni kamplar ve hapishaneler açmıştır (Iclil, Umm Halid gibi). Bu kamplar, askeri ve siyasi kararlarla "çalışma merkezleri" veya "zorunlu çalışma kampları" olarak kullanılmış, Filistinli tutuklular İsrail'in üretim tesislerinde, özellikle taş ocakları, inşaat ve kazı işlerinde zorla çalıştırılmıştır.²⁶

1948 yılında işgal edilen Filistin köylerinde İsrail askeri yönetimi kurulmuş, bu bölgeler büyük toplu gözaltı kamplarına dönüştürülmüştür. Köylerden çıkışlar askeri yönetici iznine bağlanmış, gece sokağa çıkma yasağı uygulanmıştır. 1949'da İsrail

²³ Farawna, Abd Al-Nasir 'Auni. *Al-Asra Al-Filastiniyyun Qadiyya Watan Wa Hikayat Sha'b*. 17 04 2016. <https://tinylink.info/10khr> (Erişim Tarihi: 18.04.2025).

²⁴ *Mu'taqalat Wa Sujun Isra'il Tarikh Min Al-Ta'dhib Wa Al-Intihakat Al-Huquqiyya*. 2024

²⁵ Sarafand :Hayfa'da bulunan İsrail işgal sorgulama merkezi kötü muamelesiyle biliniyor.

²⁶ *Mu'taqalat Wa Sujun Isra'il Tarikh Min Al-Ta'dhib Wa Al-Intihakat Al-Huquqiyya*. 2024.

başvurduğu görülmektedir. Hapishaneler, İsrail'in binlerce Filistinliyi hapsederek varlığını meşru gösterme çabasında bir sığınak olmuştur. Aynı zamanda, Filistinli devrimci ve direnişçi hareketlerin tarihine ve kendi kaderini tayin hakkına bağlı olarak ortaya çıkabilecek bir direnişin başlangıç noktası olma korkusunu gizlemeye çalışmaktadır.³²

1.2. İsrail Hapishanelerinin Filistin Direnişine Etkisi

Filistinli tutukluların direnişi, aslında yasa dışı politikalar uygulayan ve bu politikaları sistematik şekilde cezasızlık ortamında sürdüren vahşi bir mekanizmaya karşı verilen bir mücadeleyi temsil etmektedir. Bu mekanizma, hapishane içinde Filistinli ruhları ezmeyi amaçlamaktadır. Tutuklamalar, sayıca çok büyük ve beraberinde getirilen zulüm ne kadar ağır olursa olsun, halkın topraklarını geri almak ve özgürlüğünü kazanmak için direnişini sürdürme kararlılığını durduramamış ve durduramayacaktır. Çünkü tutuklamalar herhangi bir barışa yol açmaz. Barış özgürlükten ayrı düşünülemez; onurlu bir Filistinli özgür değilse barışçıl olamaz. İdari tutuklama, İsrail'in en adaletsiz politikalarından biri olmakla birlikte, Filistinli tutuklulara karşı uygulanan vahşi yöntemlerden biridir.

Tutuklandıklarında, tutuklular düzenli olarak fiziksel, mekânsal ve psikolojik işkenceye maruz kalmaktadır; bu uygulamalar arasında dövme, tecrit, uykudan mahrum bırakma gibi yöntemler yer almakta ve bu uygulamalar zorunluluk halinde fiziksel baskı uygulanmasına izin veren yasal düzenlemelerle meşrulaştırılmaktadır. Bu tür uygulamalar, İsrail askeri mahkemeleri ve sağlık sisteminin iş birliğiyle sıklıkla gizlenmektedir. işgal hapishanelerindeki Filistinli tutukluların, hapishane dışındaki Filistin direniş hareketinin bir uzantısı olduğunu ve onların mücadelesinin direnişin devamı olduğunu, hapishanenin kısıtlamalarına ve sertliğine rağmen mücadelelerinin sürdüğünü belirtmektedir.

Tarihsel olarak, bazı Filistinli grupların Siyonist işgalle mücadeledeki başarılarından biri, direnişin etkilerini ve gerekliliklerini yeniden üretebilme yetenekleridir; bu bağlamda direniş, bu gruplar için Oslo Anlaşması'na³³ kadar

³² Farawna, *Al-Asra Al-Filastiniyyun Qadiyya Watan Wa Hikayat Sha'b*. 17 04 2016. <https://tinylink.info/10khr> (Erişim Tarihi: 18.04.2025).

³³ Oslo Anlaşması: 1993 yılında İsrail ve Filistin Kurtuluş Örgütü, İsrail-Filistin çatışmasına barışçıl bir çözüm getirmeyi amaçlayan bir bildiri imzaladı. Bu, barışa doğru önemli bir adım olarak kabul edildi.

benimsenen direniş teorisinin temel taşlarından biri olmuştur. Anlaşmanın rolü ve etkisi azalmadan önce direniş, yüksek bir değer olarak Filistin toplumunun kolektif bilincinde önemli bir yer tutmuştur. Sorgu hücrelerinde direnen tutukluların aile bireyleri, özellikle annelerinin, çocuklarının direniş haberini aldıklarında büyük gurur ve onur duymaktadırlar. Hatta direnen tutukluların aileleri, hapishane ziyaret odalarında ilk görüşmelerinde sevinçlerini ve mutluluklarını ifade etmek için zılgıtlar çekmekteydiler; bu esarete rağmen onurlu direnişin bir ifadesi olarak görülmektedir.³⁴

Buna karşılık sorgulama sırasında çocukları çöken tutuklu ailelerinde utanç ve mahcubiyet duyguları hâkim olur; öyle ki, bazı durumlarda bu aileler, direniş gösteren tutukluların aileleri tarafından kınanır ve hatta toplumsal dışlanmaya maruz kalabilirler. Direniş ve sarsılmazlık kültürüyle yüklü bu atmosfer, yeni nesillerin Filistin direniş gruplarına katılımını teşvik eden bir motivasyon kaynağı olmuştur. Filistinli tutuklunun mücadelesi, hapishane kapılarında sona ermemiş, aksine bu kapıları aşarak sorguda direniş, işkenceye karşı koyma ve Siyonist düşmana karşı fedakârlık örnekleriyle destanlaşmıştır.

İki yüzü aşkın tutuklu, sorgulama sırasında, grevlerde veya sağlık ihmali nedeniyle şehit olmuştur. Açlık grevi, Filistinli tutukluların Siyonist gardiyana karşı kullandığı mücadele araçlarından biridir ve bu yöntem tüm dünyadaki hapishanelerde kullanılmaktadır. Tarihte en uzun açlık grevi örneği olarak İrlandalılar gösterilse de, Filistinli tutuklular bu rekoru aşmış ve en uzun açlık grevlerinin sahibi olarak anılmışlardır.

Bu grevler, tutuklulara yönelik birçok olumsuz uygulamanın sona ermesine ve yaşam koşullarının iyileştirilmesine katkı sağlamıştır. Siyonist işgal hapishanelerindeki tutukluların durumunu ortaya koyan çok sayıda dosya bulunmaktadır. Tutuklu, bu anlamda, acı ve öfkesini, halkına olan bağlılığını güçlendiren düşüncelere dönüştürebilmekte, öfke ve direniş unsurlarını biriktirebilmektedir.

Tutuklunun belirli bir ideolojiye, özellikle özgürlükçü bir ideolojiye sahip olması, gardiyana karşı mücadelede özel bir önem taşır. İdeoloji, devrimci bir araç olarak, daha net ve sağlam bir yol haritası çizer. "Devrimci bir teori olmadan devrimci

Ittifaqat Oslo 1993-1995. 2011. <https://fanack.com/ar/arab-palestinian-israeli-conflict/history-of-the-palestinian-israeli-conflict/the-oslo-accords-of-1993-and-1995/>. (Erişim Tarihi: 18.04.2025).

³⁴ Tariq Matar, "Al'abead Alnafsiat W Alajtimaeiat Lilmuajahat Fi Zinzanat Altahqiqi." *Majalat Aldirasat Alfilastinia (Majalat Aldirasat Alfilastinia)*, Raqm 128 (2021): 166-183, s. 174.

bir parti olmaz" sloganıyla bilinen Marksist partiler, hücreleri ve hapishaneleri direniş ve özgürlük pratiğine dönüştürmeleriyle tanınırlar. Bu anlamda, kendine güven ve cesaretle mücadeleye atılanlar, bu koşullarla başa çıkmada en donanımlı olanlardır.³⁵

İdeolojik ve düşünsel inançlar, mücadeledeki yoldaşlık ilişkileri, sosyal ilişkiler, tutuklunun kişisel özellikleri ve ahlaki duruşu, onur duygusunun acının üstünde olması ve sorgulama sürecinde edinilen tecrübeler Filistinli tutukluyu destekleyen birçok unsur arasında yer almaktadır. Psikososyal faktörler de direnişle bağlantılıdır. Aile, arkadaşlar ve toplum gibi sosyal çevreyle ilişkilidir. Bireyin kendine bakışı, uzun vadeli çıkarları, toplumsal bakış açısı ve ideolojik inançları bu direnişi şekillendirir.

Karl Marx,³⁶ toplumun örgütlenmesi ve yeniden örgütlenmesi meselesinde şöyle der: "Teori, kitleleri etkilediğinde maddi bir güç haline gelir." Bu nedenle, sorguda direnişin gerçek gücü, ideolojik bir fikirden toplumsal olarak benimsenen değerlere dönüşmesinde yatar. Böylece, toplumsal değerler sistemi içinde etkili olur. Sosyal etkiler, direniş hareketini ve işgal hapishanelerindeki tutukluları besleyen önemli bir kaynaktır. Aile, insanın ilk eğitim çekirdeğidir ve bireyin kişiliğinin şekillendiği ilk yerdir.

Birincisi aile, bireyin kendine güvenen veya özgüvensiz bir kişilik geliştirmesinde merkezi rol oynar. Ulusal kökleri olan bir aileden gelen tutuklunun davranışı, ulusal meselelerle ilgilenmeyen bir aileden gelen tutukludan farklıdır. Ulusal köklere sahip aileler, tutuklunun direnişini ve sabrını teşvik ederler.

İkincisi sosyal ilişkiler, bireyin kişiliğinin oluşumunda etkilidir. Arkadaşlık, bireyin kimliğinin ayrılmaz bir parçasıdır ve ortak bir dil yaratır. Bir arkadaşın direnişi, diğerlerine örnek teşkil edebilir. Hapishanede kurulan arkadaşlıklar, ilk sorgulama deneyiminde başarısız olan tutukluların direnişini güçlendirebilir ve sorgulama yöntemleriyle başa çıkmalarına yardımcı olur.

Üçüncüsü Filistin toplumu, direniş ve karşı koyma değerlerini teşvik eder. Toplum, işgalciye karşı direnişi doğal kabul eder. Sorgulama sırasında bilgi vermemek

³⁵ Matar, "Al'abead Alnafsiat W Alajtimaaiat Lilmuajahat Fi Zinzanat Altaħqiqi." Majalat Aldirasat Alfilaṣṭnia, s.174.

³⁶ Karl Marx (1818–1883): Alman filozof, ekonomist, siyasi aktivist ve sosyal eleştirmen olan Marx, modern tarihte bir etki olarak kabul edilir ve komünist teorinin gelişimindeki kilit rolüyle bilinir.

"Karl Marx Sirat Shakhṣiyya Wa Afkar Wa Nazariyat Wa Ishamat". <https://tinylink.info/1137D> (Erişim Tarihi: 18.04.2025).

ve direnmek, toplumun değerleriyle uyumludur. Direniş, toplumun kolektif bilincinde bir utanç kaynağı olarak görülmez; aksine, kahramanlık olarak yüceltilir.

Dördüncüsü Direnişin ve itirafın toplumsal cinsiyetle ilişkisidir. Erkeklik, Filistin toplumunda kutsal bir konuma sahiptir ve bu, tutuklunun psikolojik ve sosyal davranışlarını etkiler. Erkeklik, ulusal söylemin önemli bir parçasıdır ve mücadelecilik kimliğinin oluşumunda rol oynar.³⁷

İsrail gardiyanının zalim davranışları, Filistin'i tutukluların ve direnişçilerin kalbinden söküp atmaya veya Kudüs ve Mescid-i Aksa'yı zihinlerinden silmeye yetmemiştir. Hapishaneler, hazırlık ve eğitim yerleri olmuş, devrimin ve direnişin önemli bir kaynağı haline gelmiştir. Serbest bırakılan tutuklular, devlet kurumlarının ve sivil toplum kuruluşlarının inşasında temel rol oynamıştır. Tutuklular, başarılarını adım adım biriktirmişlerdir. Örneğin, tutuklunun yatağı, 1967'de kötü kokulu eski battaniyelerden ve bir hasırdan, 1970'te yarım santimetre kalınlığında sıkıştırılmış bir sünger yatağa, ardından iki katlı demir bir yatak ve yastık gibi donanımlara dönüşmüştür.

Her ilerlemede, özellikle birinci intifadanın başında olduğu gibi, işgalci tarafında büyük bir saldırı başlamıştır. Bu ideolojik mücadelede, her birey kendi inançlarının askeri olur; bilgi vermek ve itiraf etmek, bağlı olunan projeye ihanet olarak görülür. Bu nedenle, ideolojik tutuklu için direniş, bireysel gibi görünse de aslında kolektif bir iradenin ifadesidir. Aynı şekilde, sorgulayıcılar da bireysel kimliklerinden ziyade Siyonist sömürge projesinin bir parçası olarak hareket ederler.

Sonuç olarak, sorguda direniş, tutukluya büyük bir gurur ve zafer duygusu kazandırır; teorik inançları ile pratik davranışları bütünleşir ve aidiyet duygusu derinleşir. Direniş, insanın kahramanlığının ve cesaretinin bir tezahürüdür. Çek lider Julius Fučík'in dediği gibi: "Her insanda zayıflık ve güç, cesaret ve korkaklık, direniş ve teslimiyet, temizlik ve kirlilik vardır. Sadık olan direnir, hain olan ihanet eder, zayıf olan umutsuzlukla çöker, kahraman ise değerlerini korumak için savaşıır." Direniş, yıllar süren siyasi mücadelenin ve parti içi eğitimin bir meyvesidir. Bugün ise, ideolojik faktörlerin yanı sıra sosyal-psikolojik faktörlerle de ilişkilidir. Çünkü doğa boşluk kabul etmez; bu nedenle, hapishanelerin Filistin direnişi üzerindeki etkisi, işgalci için bir

³⁷ Matar, "Al'abead Alnafsiat W Alajtimaeiat Lilmuajahat Fi Zinzanat Altahqiqi." s. 175-179.

devrim sığınağı, tutuklular için ise köklü ideolojik, psikolojik ve sosyal hazırlık aşamasıdır.³⁸

1.3. Filistin Esirlerine Uygulanan Temel Politikalar ve Hükümler

1.3.1. Tıbbi İhmal

Tıbbi ihmallerin başlıca belirtileri arasında sadece ağrı kesici ve parasetamol (Akamol) verilmesi yer almaktadır. Hapishane kliniklerinde uzman doktorların bulunmaması da önemli bir sorundur. Ayrıca, hapishane yönetimi hastaların hastanelere sevkini geciktirerek sağlık durumlarının daha da kötüleşmesine neden olmaktadır.³⁹ Oysa birçok mahkumun acil cerrahi müdahaleye ihtiyacı bulunmaktadır.⁴⁰

1.3.2. Tutukluların İzolasyon Sistemi Uygulaması

İsrail hapishanelerindeki izolasyon hücrelerinde onlarca tutuklu bulunmaktadır.⁴¹ Bu tutuklular, Be'er Şeva'daki Eşel ve Ahali Kedar bölümleri, Celbun, Aşkelon, Ramle, Şatta ve Kefar Yona hapishanelerine dağıtılmıştır. İzolasyon, hapishane yönetiminin tutuklulara uyguladığı en sert cezalardan biridir. İzole edilen tutuklu, uzun süre boyunca karanlık ve dar bir hücrede tek başına tutulmakta ve diğer tutuklularla görüşmesine izin verilmemektedir. En tehlikeli yanı ise izolasyonun süresine dair herhangi bir üst sınır bulunmamasıdır.⁴²

1.3.3. Tutuklu Hakları ve Sorgu Sırasında Şiddet

Tutuklulara yönelik saldırılar, gözaltına alındıkları andan başlayarak sorgu ve sorgulama süreçlerinde de devam etmektedir. İnsan hakları raporları, tutukluların yaklaşık %90'ının İsrail askerleri ve sorgucuları tarafından ağır işkence ve kötü muameleye maruz kaldığını göstermektedir. İşkence yöntemleri arasında dövme, vahşi saldırılar, tutuklama sırasında ve sorgu merkezlerine nakledilmeden önce çıplak bırakma, soğukta uzun süre bekletme, elleri ve ayakları bağlı tutma ve tuvalet

³⁸ Matar, "Al'abead Alnafsiat W Alajtimaeiat Lilmuajahat Fi Zinzanat Altahqiqi.", s. 160-182.

³⁹ Muntaha Musa RidaAwda, *Al-Mu'assasat Al-Filastiniyya Al-'Amila 'Ala Khidmat Al-Asra Al-Filastiniyyin Al-Muharrarin Taqyim Al-Asra*. Nablus: Jami'at Al-Najah Al-Wataniya, Risalat Majister 2013, s. 50.

⁴⁰ "İsrail'in hapishaneleri ve gözaltı merkezleri işkence ve insan hakları ihlalleriyle dolu bir geçmişe sahip."

⁴¹ Awda, "Al-Mu'assasat Al-Filastiniyya Al-'Amila 'Ala Khidmat Al-Asra Al-Filastiniyyin Al-Muharrarin Taqyim Al-Asra", s. 55.

⁴² Awda, *Al-Mu'assasat Al-Filastiniyya Al-'Amila 'Ala Khidmat Al-Asra Al-Filastiniyyin Al-Muharrarin Taqyim Al-Asra* s. 55 .

kullanımının engellenmesi yer almaktadır. Sorgu merkezlerinde ise tutuklular, bir haftadan fazla süren uykusuz bırakma, sürekli korkutma, avukatla görüşmenin engellenmesi, sandalyede işkence, başlarına çürümüş torba geçirilmesi, ölüm tehdidi, ev yıkımı ve aile üyelerinin tutuklanması gibi yöntemlerle itiraf etmeye zorlanmaktadır.⁴³

Ayrıca, bazı durumlarda iki aydan uzun süren tek kişilik hücrelerde izolasyon uygulanmakta ve bu süre boyunca vücuda şiddetli darbeler yapılmaktadır.⁴⁴ Tutuklulara karşı gaz bombaları, ses bombaları, yakıcı maddeler ve coplarla müdahale edilmekte, insani yaşam koşullarını iyileştirme talepleri protesto edildiğinde ya da güvenlik gerekçeleri adı altında bu şiddet uygulanmaktadır.⁴⁵



Şekil 1.2. Şehit Tutuklu Halid El-Şeyh Ali⁴⁶

1.3.4. Tutuklular ve Aileleri Arasındaki Görüşme Hakkının Engellenmesi

Son yıllarda İsrail Cezaevi İdaresi, ziyaret odalarında metal tel kafeslere ek olarak yalıtımlı cam paneller yerleştirmeye başladı.⁴⁷ Ziyaretler sırasında mahkûm ile ailesi arasında iletişimin telefon aracılığıyla yapılması dayatılıyor. Bu uygulama,

⁴³ Awda, *Al-Mu'assasat Al-Filastiniyya Al-'Amila 'Ala Khidmat Al-Asra Al-Filastiniyyin Al-Muharrarin Taqim Al-Asra*, s. 51.

⁴⁴ Matar, "'Al'abead Alnafsiat W Alajjtimaeiat Lilmuajahat Fi Zinzanat Altaahqiqi", s. 166-171-183.

⁴⁵ Al-Mudallal, Abu 'Amer, *Dirasat Fi Al-Qadiyya Al-Filastiniyya*, s. 202.

⁴⁶ Filistinli tutuklu Halid Şeyh Ali, tutuklandığı andan itibaren çeşitli ve sert işkencelere maruz kaldı ve ardından "mezbaha" olarak tanımlanan Gazze Merkez Hapishanesi'nin soruşturma bölümüne nakledildi. Sadakat şehidi - Abdülnasır Avni Fervana <https://tinylink.info/10v7>, Farawna, *Al-Asra Al-Filastiniyyun Qadiyya Watan Wa Hikayat Sha'b*. 17 04 2016. <https://Tinylink.Info/10khr> (Erişim Tarihi: 18.04.2025). <https://www.palestine-studies.org/ar/node/1653468>

⁴⁷ Awda, *Al-Mu'assasat Al-Filastiniyya Al-'Amila 'Ala Khidmat Al-Asra Al-Filastiniyyin Al-Muharrarin Taqim Al-Asra*, s. 53.

tutuklular ile aileleri arasında insani bir ziyaretin gerçekleşmesini engelliyor; çünkü tel örgü nedeniyle ziyaretçiler birbirlerini net şekilde göremiyor, tutuklu çocuklarını göremiyor ya da daha önce olduğu gibi parmaklarını delikten uzatıp tokalaşamıyor.

1.3.5. Tutuklu ve Ailelerinin Mahremiyetine Müdahale

Güvenlik gerekçesiyle tutuklular tamamen soyunmaya zorlanıyor. Bu uygulama, mahkemeden dönerken veya başka bir hapishaneden gelirken gerçekleştirilen aramalarda yaygındır. Aramayı reddeden tutuklulara fiziki saldırıda bulunulmakta ve tek kişilik hücrelere atılmaktadır. Aynı uygulama mahkûmların ailelerine de ziyaretler sırasında dayatılmakta; cezaevi idaresi, aile bireylerini onur kırıcı bir şekilde aramaya tabi tutmaktadır.⁴⁸

1.3.6. Tutuklu Koşullarının Gece Gündüz Provokatif Şekilde Basılması

Koşullar, sözde arama gerekçesiyle özellikle gece geç saatlerde baskına uğramakta; baskın yapan ekipler mahkûmların kişisel eşyalarını dağıtmakta ve birbirine karıştırmaktadır. Bu uygulama, tutukluları zihinsel ve psikolojik olarak yıpratmayı, huzur ve istikrarlarını bozmayı hedeflemektedir.⁴⁹

1.3.7. Mahkûmlara Sağlanan Temel Malzemelerin Kısıtlanması

İkinci Filistin İntifadası sırasında Cezaevi İdaresi, tutuklulara verilen temel ihtiyaçları yarı yarıya azaltmıştır. Bu kısıtlamalar giysi, gıda, tıraş bıçağı, sabun, sigara, diş macunu ve temizlik malzemelerini kapsamaktadır. Bu durumun ardından mahkûmlara kantinden kişisel harcamalarıyla alışveriş yapma imkânı tanınmış, fakat ürünler fahiş fiyatlarla satılarak sömürü uygulanmıştır.⁵⁰

1.3.8. Para Cezaları ve Diğer Baskı Yöntemleri

İsrail Cezaevi İdaresi, İkinci İntifada yıllarında Filistinli tutuklulara yönelik yeni bir ceza politikası başlatmış, bu politika giderek artmıştır. En küçük sebeplerle, hukuki veya insani gerekçeler olmaksızın mahkûmlara para cezası kesilmekte; bu ceza 300 ila 800 şekel arasında değişmekte ve tutuklunun kişisel hesabından kesilmektedir. Bu

⁴⁸ Awda, *Al-Mu'assasat Al-Filastiniyya Al-'Amila 'Ala Khidmat Al-Asra Al-Filastiniyyin Al-Muharrarin Taqyim Al-Asra*, s. 53.

⁴⁹ Awnı Farawna, *Filastin Khalf Al-Qudayan*. [Http://Www.Palestinebehindbars.Org](http://Www.Palestinebehindbars.Org) (Erişim Tarihi: 18.04.2025).

⁵⁰ Farawna, *Filastin Khalf Al-Qudayan*

cezalara ek olarak, tek kişilik hücre cezası, aile ziyaretlerinden mahrum bırakma ve üniversite eğitiminden men etme gibi yaptırımlar da uygulanmaktadır.⁵¹

1.3.9. Gözaltı Yerlerinin İhmali

Tutukluların yaşadığı alanlar temel insani yaşam koşullarından yoksundur. Aşırı kalabalık ve yatak yetersizliği nedeniyle mahkumlar yerde yatmak zorunda kalmakta, yeterli battaniye bulunmamakta ve aşırı soğuk ya da sıcak hava koşullarına maruz kalmaktadırlar. Temizlik malzemeleri yetersizdir, bazı hapisane ve gözaltı merkezlerinde sıcak su bulunmamakta, mahkumlar cilt hastalıklarına yakalanmakta ve böcek ile fare istilasına maruz kalmaktadırlar. Ayrıca tuvaleti günde sadece iki veya üç kez kullanmalarına izin verildiğinden, ihtiyaçlarını odalarda bulunan bidon veya şişelere gidermek zorunda kalmaktadırlar.⁵²

1.3.10. Şantaj ve Baskıyla Uygulanan Para Cezaları ya da Ek Hapis Cezası

İsrail iç istihbarat servisi Şabak'ın talimatları doğrultusunda tutuklulara yüksek para cezaları kesilmekte ve bu cezalara ilaveten hem fiili hem de ertelenmiş hapis cezaları verilmektedir. Askeri mahkemelerdeki neredeyse hiçbir duruşma, mahkuma yüksek para cezası verilmeden sonlanmamaktadır. Bu paraların ödenmesi ailelerin sorumluluğuna bırakılmakta, ödenmediği takdirde mahkûm cezasını hapis olarak çekmektedir. Bu da mahkum ailelerine ekonomik yük bindirmekte, bazı aileler borçlanmak zorunda kalmakta, bazıları ise cezayı ödeyemediği için mahkum ceza süresine ek olarak daha uzun süre tutuklu kalmaktadır.⁵³

1.3.11. Cezaevi İşçiliği ve Zorla Çalıştırma

Araştırmacı Abu Amer'in Ümmet Açıküstü Üniversitesi için sunduğu “*Filistin Meselesi Üzerine Çalışmalar*” adlı çalışmasına göre, bu uygulamalar Oslo sürecinden sonraki dönemde devreye girdi. Oslo Antlaşmaları'nın 13 Eylül 1993'te imzalanmasının ardından İsrail'in amacı önce tutukluları aşıtılamaktı. Yasaya göre, cezaevi yönetimi, mahkûma üretken ve toplumsal bir aidiyet duygusu kazandıran iş olanakları sunmak ve ücretli, daha insancıl çalışma şartları sağlamak zorundaydı. Ancak Filistinli tutuklular

⁵¹ Al-Mudallal , Abu 'Amer, *Dirasat Fi Al-Qadiyya Al-Filastiniyya*,s 202.

⁵² Al-Mudallal ,Abu 'Amer,*Dirasat Fi Al-Qadiyya Al-Filastiniyya*,s 202.

⁵³ Şeyh Ahmed Yasin'in Filistinli bir tutukluyu ve özgürlük savaşçısını serbest bırakmak için verdiği tanıklık ve para cezasının artırılması için yapılan şantaj ve pazarlıklara maruz kalışına, s. 161, Çağın Tanığı.

bu haklardan faydalandırılmadı; bu da onların direnişine yol açtı. Cezaevlerinde örgütlenmelerin yoğunlaştığı dönemle birlikte, tutuklular farklı örgüt aidiyetlerini aşarak, içeride kendi yapısal dayanışmalarını güçlendirme çabası içine girdiler. Bu da cezaevi yönetimlerinin tedirginliğini artırdı. Tutukluların bu direnişi, artan baskılara karşı nitelenerek “efsanevi dayanışma” olarak tanımlanmıştır.⁵⁴

1.3.12. Güvenlik ya da Ahlaki Çökertme Amacıyla İhanet Teşviki

Cezaevi ve istihbarat güçleri için herhangi bir tutuklunun “düşürülmesi” büyük bir zafer sayılıyor, Filistin davası açısından ise yıkıcı bir darbe.⁵⁵ Bu nedenle, tutukluları ne pahasına olursa olsun istikrarsızlık ve zaaf içine çekmek için her türlü zorlama, teşvik ve yıldırma politikaları uygulanıyor.⁵⁶ Böyle bir bireyin “çöketilmesi”, kişinin düşmanı için casusluk yapmaya zorlanmasıdır. Cezaevi içinde muhbirlerin varlığı, tutukluların ahlakına ve örgütlenme süreçlerine büyük zarar veriyor.⁵⁷

1.3.13. Provokatif Söylentilerle Tutuklu Psikolojisini Etkileme

Tutuklu tabanını istikrarsızlaştırmak için örgütsel yapı ve dayanışmayı yıpratmak amacıyla dezenformasyon stratejileri uyguluyor. Sahte haberler üretilerek, bunlar sürekli çoğaltılıyor, yayılıyor ve var olan örgütsel güvene saldırıyor. Bu çabanın ana hedeflerinden biri milli liderliğe olan bağlılığı ve mücadele azmini sarsmak. Bu tarz söylentiler genellikle muhbirler üzerinden servis ediliyor; tutukluların yer değiştirmeleri, sağlık yüzden mahkemeye getirilmeleri, “ziyaret sonrası” ya da “tedavi için” gibi bahanelerle içeri transfer edildikleri iddiaları üzerinden manipülasyon yapılıyor. Birçok casusun adli sürece tabi tutulması bu yöntemi deşifre etmiştir.⁵⁸

1.3.14. Hamile Kadın Tutsaklara Yönelik Zorlayıcı Müdahaleler

Cezaevi yönetimi, tutukluları psikolojik ve fiziksel olarak yıldırma için sistematik insanlık dışı yöntemler kullanmıştır. 1997 yılında Nefhe Hapishanesi’nde tutuklu olarak bulunan Ra’fat Hamdune’nin aktardığına göre, ayırım gözetmeksizinkadın

⁵⁴ Al-Mudallal ,Abu 'Amer,*Dirasat Fi Al-Qadiyya Al-Filastiniyya*, s. 202..

⁵⁵ Jaber, *Al-Asra Al-Filastiniyyun Dakhil Al-Sujun Al-Sahyuniyya*, s. 7.

⁵⁶ Matar, "Al'abead Alnafsiat W Alajtimaeiat Lilmuajahat Fi Zinzanat Altahqiqi.", s. 171.

⁵⁷ Hamduna,*Al-Jawanib Al-Ibda'iyya Fi Tarikh Al-Haraka Al-Wataniya Al-Filastiniyya Al-Asira Fi Al-Fatra Ma Bayn 1985-2015*”, s. 143.

⁵⁸ «Surkhat Min Wara' Al-Qudban.» *Mu'tamar Huquqi Mu'assasat Mizan Li Huquq Al-Insan*. Al-Quds: Markaz Al-Mizan, 2009.

tutuklular zorla alenen kelepçelenmiştir.⁵⁹ Ayrıca hamile mahkûm kadınlar üzerinde zorla düşük yaptırmaya yönelik girişimler olduğu kaydedilmiştir. Neve Tirtza ve Nefhe merkezlerinde kadınların ayrımcılığa uğradığı ve suçlu Filistinli tutuklularla birlikte tutuklandıkları bilinmektedir.⁶⁰

1.3.15. Zihinsel Baskı, Kültürel Ve Dini Faaliyetlere Müdahale

Cezaevi yönetimi, tutukluların kültürel ve entelektüel dünyasını hedef alarak zayıflatmaya yönelmiştir. Gazetenin, kitapların, defterin, kalemin yasaklanması, sadece belirli Yahudi radyo ve TV kanallarına erişim izni verilmesi bu stratejinin bir parçasıdır.⁶¹ Ayrıca psikologlar, sosyologlar ve siyaset uzmanları hapishaneye gönderilerek tutukluların aidiyetlerine, milliyetlerine, siyasi görüşlerine tehdit oluşturacak şekilde “yeniden yapılandırma” söylemleriyle müdahale edilmiş; bu, “tutuklu zihniyetine müdahale” stratejisi açısından sistematik bir uygulamaydı. Buna rağmen tutuklular, örgütsel saygı ve kültürel aidiyetlerini korumak için dayanışma, entelektüel faaliyetler ve düşünsel direnişle karşı koydular.⁶²

1.3.16. Tutukluların Sanatsal ve Edebi Ürünlerine El Konulması

Tutuklular tarafından üretilen kişisel yazılar, mektuplar, günlükler, edebi notlar, sözlükler ve taslak eserler sürekli olarak aranarak ele geçirilmekteydi. Mahkûmlar tarafından yapılan sanatsal eserler, edebi çalışmalar ve kültürel kayıtlar da sistematik şekilde yok edilmiştir. Bu uygulamalar, taleplere zoraki itaat edilmeyen dönemlerde bile devam etmiştir.⁶³

1.3.17. Adil Yargılanma Hakkının Ciddi İhlallerle Gasp Edilmesi

Mizan Merkezi'nin raporuna göre, İsrail Ceza Muhakemesi Kanunu'na (1996 ve sonrası) göre tutuklu kişinin avukatıyla ilk 21 gün görüşmesi engellenebilmekte. İdari tutuklamalarda suçlama belirsizliği sürerken, mahkûmlara yönelik ciddi sağlık ihmaline gidiliyor. Filistinli tutukluların büyük çoğunluğu ‘güvenlik’ gerekçesiyle birinci derece

⁵⁹ Hamduna, *Al-Jawanib Al-Ibda'iyya Fi Tarikh Al-Haraka Al-Wataniya Al-Filastiniyya Al-Asira Fi Al-Fatra Ma Bayn 1985*, s. 204,205.

⁶⁰ «Surkhat Min Wara' Al-Qudban.»

⁶¹ Matar, “Al'abead Alnafsiat W Alajtimaeiat Lilmuajahat Fi Zinzanat Althahqiqi”, s. 180.

⁶² Hamduna, “*Al-Jawanib Al-Ibda'iyya Fi Tarikh Al-Haraka Al-Wataniya Al-Filastiniyya Al-Asira Fi Al-Fatra Ma Bayn 1985*”, s. 145, 148.

⁶³ Hamduna, *Al-Jawanib Al-Ibda'iyya Fi Tarikh Al-Haraka Al-Wataniya Al-Filastiniyya Al-Asira Fi Al-Fatra Ma Bayn 1985*, s. 149,150.

akrabalarıyla ziyaret hakkından mahrum bırakılıyor. Gazze'den Basel Emad Arif, babasının kendisini en son ziyaret ettiği tarihten itibaren yaklaşık 20 yıl boyunca bu haktan mahrum bırakılmıştır.⁶⁴

1.3.18. İnsanlık Dışı Uygulamalar ve Hak İhlallerinin Sistemik Uygulanması

Mahkûmlar saç ve sakallarını kesmeye zorlanıyor; her beş tutukludan biri tek bir jiletle sakalını kesmek zorunda; ayda iki kez kelepçeli bir şekilde soğuk suda ile duş aldırılıyor. Saat 18.00'den sonra hücre içinde sessizlik ilan ediliyor; battaniyeleri belirli şekille katlamaları, sabah akşam gardiyanlara “efendim”⁶⁵ diye hitap etmeye mecbur tutulmaktadırlar. Bu sembolik dilsel uygulama, tutsakların insanlık onurunu rencide ederek toplu teslimiyet psikolojisi yaratmaya yöneliktir. Ayrıca polisler köpeklerle provokatif baskınlar düzenlemiş, toplu kampanyalarla tutsakların disiplinini özel ölçülerle kontrol altına almışlardır.⁶⁶

1.4. Hapishane Mahkûmlarının Direniş Biçimleri

1.4.1. Açlık Grevi ve Dayanışma Pratikleri

Mahkûmlar, yaşam koşullarını ve insani standartları iyileştirmek için uzun ve zor mücadeleler verdiler. Aynı zamanda hapishanedeki aşağılamacı ve onur kırıcı politikaları kırmak için çaba sarf ettiler. Bu sebeple açlık grevlerine neden olan doğrudan sebepler şunlardır:

1. Mahkûmlara uygulanan işkence ve ulusal onurlarını aşağılayan, "hayalet" tekniğiyle morallerini yok etme yöntemlerine karşı çıkmak.
2. Uyku ve mahremiyetin engellenmesi, muhbirlerin yerleştirilmesi ve tek hücrede tutulma, kapıların sıkıca kapatılması ve hava girişlerinin küçük olması gibi uygulamalar.
3. Mahkûmların eğitim ve kültürel gelişimlerini destekleyen kırtasiye malzemelerinden mahrum bırakılması ve ulusal psikolojik ve kültürel boşlukları doldurma çabaları.

⁶⁴ «Surkhat Min Wara' Al-Qudban.»

⁶⁵ “efendim; Sayidi” (cezaevlerindeki güç ilişkileri bağlamında “yıldırma ve aşağılaştırma” hedeflidir).

⁶⁶ Al-Idrisi, *"Asra Filastin Amma An Lil-Qayd An Yankasir ."*

4. Sığınakta geçirilen sürelerin kısıtlanması; mahkumlara günde yalnızca bir saat "nefes alma" imkânı verilmesi.
5. İdari gözaltına alınma ve tek kişilik hücreye nakil gibi uygulamalara karşı protesto, uluslararası sözleşmelerin belirlediği hakların ihlali.⁶⁷

Tüm bu nedenlerle, orada bulunan mahkûmlar açlık grevine karar verdiler. Mahkûmların bu duruma karşı verdiği tepki, hapishane yönetimine karşı caydırıcı örgütler kurmak oldu. Bu, açlık grevi savaşını, yani mahkûmların açlık greviyle en büyük mücadeleyi, direnişteki tek yol olarak kullandıkları bir mücadeledir. Bu, Filistinli mahkûmların iradelerini dayatmak için en etkili yoldur; zira İşgalci İsrail, uluslararası sözleşmeleri ve yasaları sürekli ihlal ederek, çocuklar, kadınlar ve erkekler şeklinde tüm mahkûmlara karşı tutumunu sürdürmektedir.

Her mahkûm, grevden bir gün önce hapishane yönetimine bir mesaj gönderir. Bu şekilde, yaşam veya ölüm kararını verme hakkına sahip olur ve bu kararı verecek yetkiyi de elinde tutar; Böylece hapishanenin beden üzerinde kontrolü sağlamak, denetim, sürgün, hukuki ve manevi haklar gibi amaçları bozulur. Hapishane yönetimine gönderilen mesaj şu şekildedir: "Ben mahkumum... içsel bir karar üzerine, tüm talep edilen isteklerin yerine getirilmesi amacıyla açık bir şekilde açlık grevine giriyorum."⁶⁸

Açlık grevi, "Nikropolitiks" fikrini, yani iktidarın bedenlere yaşam ya da ölüm verme gücünü kırar ki bu da kolonyal ve yerleşimci yönetimlerin özelliklerinden biridir. Açlık grevi veya "karın savaşları", tutuklunun tüm gıda maddelerinden, yalnızca su ve az tuz kullanmak şartıyla, uzak durmasıdır. Bu adım, mahkumların yönetimin yanıt vermemesi sonucunda birçok kişinin şehit olmasıyla sonuçlanmıştır. Hapishane yönetimi ve onların temsil ettiği direniş komitesi ile açık diyalog yoluyla taleplerine cevap alınmadıktan sonra.⁶⁹

Ancak Filistinli mahkum hareketinin tarihî analizi gösteriyor ki, mahkumlar, işgal altındaki hapishanelerde temel haklarını yalnızca açlık grevi yoluyla elde etmişlerdir. Bu durum İrade ve kararlılık mücadelesi, özgürlük ya da şehit olma mücadelesidir. Mahkumların direniş deneyiminin aşamaları şöyle sınıflandırılabilir:

⁶⁷ *Al-Am'a' Al-Khawiya Ma'rakat Al-Asir Al-Filastini Didd Al-Muhtal* . 02 11 2016. <https://2u.Pw/Pnexz> (Erişim Tarihi: 18.04.2025).

⁶⁸ Al-'Izza, Muhannad. *Tarikh Al-Idhrab 'An Al-Ta'am Fi Sujun Al-'Aduw Al-Isra'ili*. 22 05 2017. <https://Tinylink.info/10kdf> (Erişim Tarihi: 18.04.2025).

⁶⁹ Sarahneh, "Al-Asra Al-Filastiniyyun Wa Jil Al-Ghadab Qira'a Asliyya Fi Al-Siyada Wa Taqrir Al-Masir.", s. 53-54-55.

Filistinli mahkum hareketi, hapishanedeki direniş örgütleri ve yapıları ortaya çıkmadan önce çeşitli grevler yaptı. Bunlar arasında:

Tablo 1.1. Direniş Örgütleri ve Yapıları Öncesi Grevler⁷⁰

Direnişin Yeri	Gerçekleştiği Tarih	Direniş Süresi
Ramallah Hapishanesi Grevi	18/2/1969	On bir gün
Kafriyun tutukluları Grevi	18/2/1969	Sekiz gün
Neve Tertza hapishanesindeki kadın mahkumların grevi	28/4/1970	Dokuz gün
Aşkelon Hapishanesi Grevi	5/7/1970	Yedi gün
Aşkelon Hapishanesi Grevi	1971	İki hafta üst üste

Hapishanelerde organizasyonlar ve direniş yapıları ortaya çıktıktan sonra aşağıdaki grevler organize edildi: 1972'den Sonra Grevler, 1979'dan Sonraki Grevler, 1990'lı Yıllardan 2004'e Grevler tertip edilen organizasyonlardır.

1972 yılından sonra Filistinli tutukluların cezaevlerinde yürüttükleri mücadele çerçevesinde şu grevler düzenlenmiştir:

Aşkelon Cezaevi Grevi 13 Eylül - 7 Ekim 1973 tarihleri arasında gerçekleşti. Grevcilere ağır şekilde saldırıldı, ancak onlar grevi sürdürdüler. Cezaevi yönetimi, mahkumları yıldırma için zorla besleme yöntemini (Zonda) kullandı⁷¹; Bu uygulamalar sonucunda sağlık durumu kötüleşen bazı mahkumlar Ramle'deki Nitzan Cezaevi'ne nakledildi. Burada ağır işkencelere maruz kaldılar. Mahkum Rasim Halave 21 Temmuz'da hayatını kaybetti,⁷² İshak Meraga ise neredeyse ölüyordu; ancak cezaevi hastanesinde bulunan avukat Lea Tsemel sayesinde kurtarıldı. Ancak İshak Meraga, aldığı zararlar nedeniyle iki yıl sonra hayatını kaybetti. Bu grev sırasında Enis Devle isimli bir başka mahkum da hayatını kaybetti. Ölüm olaylarının ardından diğer cezaevlerindeki mahkumlar da greve katıldı. Grev toplamda 33 gün sürdü ve İsrail İçişleri Bakanı Yusuf Burg gözetiminde İsrail Cezaevi İdaresi tarafından şiddetli bir kampanya başlatıldı. Grevdeki mahkumların bir kısmı Nafha Cezaevi'nden Ramle

⁷⁰ Grev sırasında kahvaltıda yarım yumurtadan tam yumurtaya çıkıldı; ekmek dilimleri ve reçellere de zam yapıldı.

⁷¹ Zondayöntemi, bu, plastik bir tüpün burundan mideye sokularak uygulandığı bir yöntemdi

⁷² Gardiyanların kendisine zorla yedirdiği yapay yiyecekler bir tüp aracılığıyla akciğerlerine sızdı.

Cezaevi'ne nakledildi. Bu grev, tarihteki en şiddetli ve en sert grevlerden biri olarak kabul edilmektedir.

(Beerşeba) Cezaevi Grevi, 9 Temmuz 1973'te "Çalışmama Özgürlüğü" sloganıyla başladı. Bu grevde mahkûmlar aile ziyaretlerinden vazgeçti, çalışmayı bıraktı ve açık hava gezilerine çıkmayı reddetti. Bu grev 9 ay sürdü.⁷³

Tarihi Aşkelon Açlık Grevi 11 Aralık 1976'da başladı ve 45 gün sürdü. Bu grev, cezaevi koşullarının iyileştirilmesi yönünde bir dönüm noktası oldu ve tutukluluk sürecinde yeni bir evreye geçildi. Bu grev, tutukluların deneyimlerinin olgunlaştığını ve cezaevi mücadelesinin kurumsallaştığını ortaya koydu. Bu süreçte birçok kazanım elde edildi ve mahkûmların iç koşulları iyileştirildi.⁷⁴

Grev sürerken İsrail makamları "Kitt Komisyonu" adlı bir komite kurdu ve bu komite özellikle Nafha Cezaevi'ndeki tutukluluk şartlarını inceledi. Komite, ranzaların yerleştirilmesi, oda ve avlu alanlarının genişletilmesi, kapıların üst kısmındaki teneke sacın çıkarılıp yerine tel örgü konulması gibi tavsiyelerde bulundu. Bu tavsiyelerin uygulanmasıyla birlikte cezaevlerinde aşamalı olarak iyileşmeler başladı: hücrelerdeki mahkum sayısı azaldı, ailelerin fotoğraf albümleri ve kırtasiye malzemeleri göndermesine izin verildi, tüm cezaevlerinde zamanla ranza yerleştirildi.⁷⁵

Bu grev, özellikle mahkumların şehit olmasının ardından geniş medya ilgisi gördü ve mahkumların ailelerinden ve destekçilerinden büyük halk desteği aldı.

Bu durum, Filistinli mahkumların gördüğü halk desteğinin, ulusal mücadelenin halkla bütünleştiğinin güçlü bir işareti olduğunu ortaya koyar. Aynı zamanda bu destek, duygusal zekaya yakın bir biçimde gelişen psikolojik ihtiyaçların ve duygusal olgunluğun da göstergesidir.⁷⁶ Mahkumlar duygularını kontrol altına almayı başardılar, bu duyguları hem ailelerine hem de cezaevi idaresine yansıtmayı bildiler. Bu grev, mahkumların yaşam koşullarında niteliksel bir sıçrama yarattı; her ne kadar bu yeterli olmasa da, önemli bir aşama kaydedildi. Ancak cezaevi idaresi daha sonra bu kazanımları geri almaya, grev sonuçlarını geçersiz kılmaya ve baskı yöntemleriyle eski

⁷³ Al-Azza, "İsrail Hapishanelerindeki Açlık Grevlerinin Tarihi. "

⁷⁴ Hamduna, *Al-Jawanib Al-Ibda'iyya Fi Tarih Al-Haraka Al-Wataniya Al-Filastiniyya Al-Asira Fi Al-Fatra Ma Bayn 1985-2015*, s. 189-200.

⁷⁵ Al-Azza, "İsrail Hapishanelerindeki Açlık Grevlerinin Tarihi. "

⁷⁶ Alghamdi, Badiriat. *Maharat Aldhaka' Aleatifi* . Easir: Almarkaz Alwataniu Liltatwir Almihni Altaelimi, 2021, s. 10-15.

koşullara dönmeye çalıştı. Bu nedenle mahkûmlar haklarını savunmak için tekrar tekrar direniş eylemlerine başvurdu.⁷⁷

21 Temmuz 1980 tarihinde Nafha Cezaevi mahkûmları, izolasyon koşullarını ve cezaevindeki kötüleşen durumu protesto etmek amacıyla süresiz açlık grevine başladılar. Bu grev kısa sürede tüm cezaevlerine yayılan büyük bir isyana dönüştü ve dış dünyadan geniş halk desteği gördü. Grev, 16 Ağustos 1980’de sona erdi. Bu süre zarfında mahkûmlar şu önemli kazanımları elde ettiler: ranza edinme hakkı, yemeklerin iyileştirilmesi, pencerelerdeki sacların tel örgüyle değiştirilmesi, aile ziyaretleri için özel bir odanın inşa edilmesi, her hücreye ayna yerleştirilmesi, lavabo kurulması ve benzeri iyileştirmeler.⁷⁸

23 Eylül 1984’te, Nablus’taki Cenid Cezaevi’nde bulunan Filistinli mahkûmlar, kötü muamele ve insanlık dışı koşulları protesto etmek amacıyla 13 gün süren süresiz bir açlık grevine girdiler. Bu grev, Filistinli tutuklular hareketi tarihinde stratejik bir dönüm noktası olarak kabul edilmektedir. İsrail Genel Kurmay Başkanı Haim Bar-Lev, cezaevini ziyaret ederek, özellikle beslenme ve sağlık gibi temel insani ihtiyaçların karşılanmasında ciddi eksikliklerin olduğunu yerinde gözlemledi ve iyileştirmelerin gerekliliğini kabul etti. Bu gelişmelerin ardından, İsrail Cezaevleri İdaresi’nin yeni başkanı Rafi Suissa, nevresim, pijama, kulaklık ve müzik çalar gibi kişisel eşyaların içeriye alınmasına izin verdi; kantin limiti artırıldı ve prensipte televizyon bulundurulması da kabul edildi. Bu grev sonucunda önemli kazanımlar elde edildi: cezaevlerine radyo alınmasına izin verildi, aşırı kalabalık azaltıldı, aydınlatma ve havalandırma sistemleri iyileştirildi.⁷⁹

25 Mart 1987’de, aynı cezaevindeki mahkûmlar, mahkûmlar arasında yaygın şekilde gerçekleştirilen sürgün ve nakil politikalarına karşı 20 gün süren bir açlık grevi daha başlattılar. Bu politika, cezaevlerindeki etkin kadroların dağıtılmasını ve direnişin zayıflatılmasını hedefliyordu. Bu grevde 3.000’den fazla mahkûm yer aldı. Grev, Cezaevi Dairesi başkanlığına David Maimon’un gelmesinden sonra başlamıştı. Maimon, birçok önceki kazanımı geri çekmişti: mahkûmların ailelerinden giysi almasını yasakladı, oda ziyaretlerini durdurdu, açık hava zamanlarını ve yemek porsiyonlarını

⁷⁷ Sarahneh, “*Al-Asra Al-Filastiniyyun Wa Jil Al-Ghadab Qira'a Asliyya Fi Al-Siyada Wa Taqrir Al-Masir.*”, s. 67.

⁷⁹ Hamduna, Ra'fat Khalil. *Al-Jawanib Al-Ibda'iyya Fi Tarikh Al-Haraka Al-Wataniya Al-Filastiniyya Al-Asira Fi Al-Fatra Ma Bayn 1985-2015*, s. 189,200.

azalttı. Bu grev diğer cezaevlerine de yayıldı, ancak somut bir sonuç elde edilmeden sona erdi. Birinci İntifada Süreci ;Birinci İntifada döneminde İsrail, tutuklamaların artmasıyla birlikte birçok yeni askeri cezaevi açtı ve mahkûmlara yönelik uygulamalarında büyük bir sertlik gösterdi. Bu süreçte, mahkûmlar, ağır koşulları ve sistematik polis şiddetini protesto etmek amacıyla ardı ardına açlık grevlerine girdiler. Bu grevler sonucunda ağır bedeller ödenmiş olsa da yaşam koşullarında önemli iyileşmeler sağlandı.

23 Ocak 1988’de, mahkûmlar, Aralık 1987’de başlayan Birinci İntifada sürecinde Filistin Birleşik Ulusal Liderliği’nin grev çağrısıyla eş zamanlı olarak dayanışma içinde yeni bir açlık grevi gerçekleştirdiler.⁸⁰

1992 yılına gelindiğinde, 27 Eylül 1992’de, Filistinli mahkûmlar ilk kez toplu bir açlık grevi başlattılar. Bu grev, özellikle tecrit uygulamalarına karşıydı ve bu uygulamaların kaldırılmasını talep ediyordu. 15 gün süren grev, toplumdan geniş destek gördü ve halk ayaklanmalarıyla da eşlik edildi. Mahkûmlar bu süreçte haklarını korumayı başardılar, yaşam koşullarını iyileştirdiler ve cezaevi idaresinin bu kazanımları geri alma girişimlerini engellediler. Bu grev, İsrail cephesinde ciddi kaygılara yol açtı ve önemli yaşam standartlarının iyileştirilmesine zemin hazırladı.

Bu bağlamda, tutuklu Ahed Ebu Ğalme şunları ifade etmektedir:"Her grev döneminde, eğitimin mahkûm talepleri arasında yer aldığını görürüz. Ancak 1990’ların başlarında yaşanan süreçte, mahkûmların yaşam koşullarıyla ilgili ciddi bir sızrama gerçekleşti. Bu sadece eğitimle sınırlı değildi; daha genel yaşam standartlarını da kapsıyordu. Ebu Ğalme, cezaevi idaresinin, eğitim hakkını tanıyarak İsrail Açık Üniversitesi’ne kayıt hakkı vermesini, mahkûmların ulusal rollerinden uzaklaşarak bireysel öğrenimle meşgul olmalarını sağlamak gibi bir stratejiyle ilişkilendirmektedir." Ona göre bu, kolektif eğitim sürecinin zayıflatılmasına yönelikti.⁸¹

İkinci İntifada’nın patlak verdiği Eylül 2000 tarihinden kısa süre önce gerçekleşen grevlerin ardından, İsrail makamları binlerce genç Filistinliyi, örgütlenme ve tutukluluk tecrübesi olmayan bireyleri kitlesel şekilde gözaltına aldı. Bu durum, mahkûm hareketinin direniş gücünü zayıflattı ve örgütsel kapasitesini ciddi ölçüde sarstı. İsrail devleti, bu zayıflıktan faydalanarak son otuz yılda gerçekleştirilen 20’den

⁸⁰ "Al-Am'a' Al-Khawiya Ma'rakat Al-Asir Al-Filastini Didd Al-Muhtal."

⁸¹ Al-Azza, "İsrail Hapishanelerindeki Açlık Grevlerinin Tarihi. "

fazla açlık greviyle elde edilen kazanımları geri almaya yöneldi. Bu grevlerde altı mahkûm şehit olmuştu.⁸²

2000–2004 yılları arasında Filistinli mahkûmlar direniş kapasitelerini yeniden toparlamaya çalıştılar. Ancak derinleşen kriz buna engel oldu. 2004 yılında, üç haftadan fazla süren kapsamlı bir açlık grevi düzenlendi. Ancak bu grev, taleplerin hiçbirini gerçekleştiremeden sona erdi. Böylece, Filistinli mahkûmlar tarihindeki yeni bir dönem başlamış oldu: Cezaevi İdaresi'nin artan kibri, yasal ve insani yükümlülüklerinden geri çekilmesi ve “tutucu güç” sıfatından kaçınmasıyla karakterize edilen bu dönem, daha baskıcı politikaların uygulamaya konulduğu bir dönemdi.

Cezaevi İdaresi, özellikle mahkûm liderlerini izole etmek için tek kişilik hücre cezası uygulamasını artırdı. Bunun yanı sıra, mutfakların yönetimi mahkûmların elinden alındı, aylık kantin ödenekleri ciddi oranda azaltıldı. Bu kesintiler; şeker, çay, kahve gibi temel gıda maddeleri ile kişisel ve genel temizlik ürünlerini kapsıyordu. Bu strateji, mahkûmları hem maddi hem de psikolojik olarak yıpratmaya yönelikti.⁸³

Sonuç olarak tüm bu baskılara ve zorlayıcı uygulamalara rağmen, Filistinli mahkûmların mücadeleleri önemli kazanımlar sağladı. Bu kazanımlar arasında; küçük düşürücü kısıtlamaların kaldırılması, kültürel materyal ve kırtasiye ürünlerinin içeriye alınması, hücrelerdeki aşırı kalabalığın azaltılması ve taleplerinin dikkate alınmaya başlanması gibi haklar yer aldı. Bu gelişmeler, mahkûmların marjinalleştirilmiş konumlarından çıkarak bir müzakere ve pazarlık tarafı olarak tanınmalarına da zemin hazırladı.⁸⁴

Ayrıca mahkûm hareketinin talepleri sadece yaşamsal koşullarla sınırlı kalmayıp, tam özgürleşme temelinde birleşti. Bu çerçevede, serbest bırakılma süreçlerine getirilen ayrımcı şartlar ve özellikle İsraili öldüren mahkûmların, Kudüs ve 1948 Filistin topraklarından olanların ya da direniş güçlerine mensup olanların serbest

⁸² Abdul Qader Abu al-Fahm, zorla beslendikten sonra 1970 yılında Aşkelon hapisanesinde şehit edildi. Onu, 1980 yılında Nafha açlık grevi sırasında şehit edilen Rasem Halawa, Anis Dawla ve Ali al-Jaafari izledi. Onları, aynı greve katılan mahkûm Ishaq Maragheh izledi. Bunların sonuncusu, tüm hapisaneleri kapsayan genel greve katılırken 1992 yılında Aşkelon hapisanesinde şehit edilen mahkûm Hussein Obeidat'tı.

⁸³ Al-'Izza, “*Tarih Al-Idhrab 'An Al-Ta'am Fi Sujun Al-'Aduw Al-Isra'ili.*”

⁸⁴ Al-Mudallal, Abu 'Amer, *Dirasat Fi Al-Qadiyya Al-Filastiniyya*, s. 208.

bırakılmaması gibi uygulamalar, binlerce mahkûmun 20 yılı aşkın sürelerle cezaevinde tutulmasına neden olmuştur.⁸⁵

1.4.2. Esirlerin Aileleri ve Dış Dünya ile İletişim Çabaları

Filistinli tutuklular, hem aynı cezaevi içinde birbirleriyle hem de işgal altındaki Filistin topraklarına dağılmış diğer cezaevleriyle iletişim kurmak, ayrıca dış dünya ile temas sağlamak adına yoğun bir mücadele vermişlerdir. Bu bağlamda, iletişim araçları bakımından geçmiş ile günümüz arasındaki farkı ayırt etmek önem arz etmektedir. Eski tutuklulardan Naçih Mukbil'in⁸⁶ aktardığına göre, geçmişte iletişim genellikle yazılı ya da sözlü mesajların mahkemeye sevk sırasında ya da başka cezaevlerine nakiller esnasında bizzat mahkum aracılığıyla taşınmasıyla sağlanıyordu. Ayrıca, aile bireyleri de bu mesajları gizlice dışarıya iletmekte önemli bir rol oynuyordu.

Zamanla, tutuklular kendi örgütsel yapıları ve liderlik kadroları arasında iletişim kurma konusunda ciddi bir deneyim kazandılar. Bu iletişim; ziyaretçiler, avukatlar ya da cezalarını tamamlayarak serbest bırakılan mahkumlar aracılığıyla sağlanmaktaydı. Bunun yanı sıra, bazı adli mahkumlardan da mesajların örgütlere iletilmesi ya da dışarıdan gelen mesajların alınması konusunda yararlanılmıştır. Bu mesajlar genellikle sorulara ve taleplere verilen cevaplar veya örgütsel durumları raporlayan belgeler üzerine gelen geri dönüşler şeklindeydi.⁸⁷

Geçmişte diğer cezaevleriyle ya da dış dünya ile iletişimde en yaygın ve önemli yöntemlerden biri "kapsül"⁸⁸ adı verilen araç olmuştur. Bu kapsül, çok ince bir kâğıda son derece küçük yazıyla yazılan bir metinden oluşur ve sindirilmeyecek şekilde şeffaf naylonla titizlikle sarılır. Uçları hafif ısı yardımıyla kapatılır ve kapsülün üzerine içeriğin başlığı yazılır. Bu yöntem, mesajların bir cezaevinden diğerine veya dış dünyaya aktarılmasında kullanılmıştır. Genellikle ağız veya mide yoluyla taşınır.⁸⁹

⁸⁵ Al-Mudallal , Abu 'Amer, *Dirasat Fi Al-Qadiyya Al-Filastiniyya*, s. 208.

⁸⁶ Naçih Mukbil:Ömür boyu hapse mahkûm edildi. 1966 yılında doğdu ve Fetih hareketine mensup. Ebeveynlerinin tek oğlu.

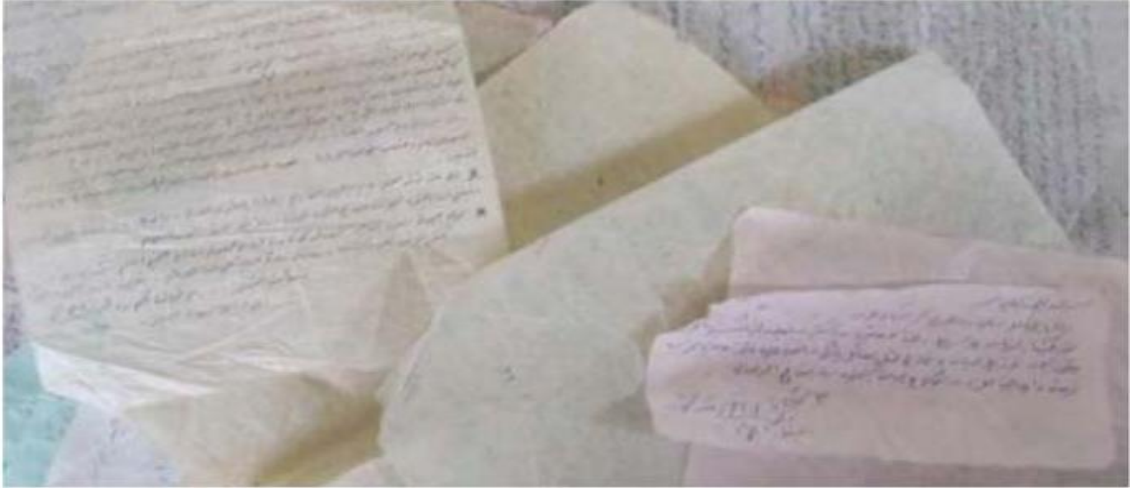
⁸⁷ Al-Mudallal &, Abu 'Amer,*Dirasat Fi Al-Qadiyya Al-Filastiniyya*, s. 208.

⁸⁸ Kapsül:İngilizce "capsule" kelimesinden türetilen kapsül, ilaçların içinde bulunduğu ince ve sıkıca kapatılmış plastik bir kap şeklindeydi. İçine çok küçük harflerle yazılmış mesajlar yerleştiriliyor, şeffaf naylonla kaplanıp sıkıca sarıldığı için mide tarafından sindirilmiyordu. Mesajın içeriği belirli bir teknikle kâğıda yazıldıktan sonra, kapsül basit bir alev üzerinde ısıtılarak kapatılıyor ve üzerine içeriğe dair bir başlık yazılıyordu.

⁸⁹ Twayha, "Musahamat Al-Haraka Al-Asira Fi Sina'at Al-Qarar Al-Siyasi Al-Filastini Dirasah Muqarana Bayn Harakati Fatah Wa Hamas", s. 118,124.

Kapsülün kullanım amacı çoğu zaman tutuklular arasında grevlerin organize edilmesi, cezaevi yaşamı ve örgütsel meselelerle ilgili iletişim sağlanması gibi konular olmuştur. Ayrıca, direniş faaliyetleri ve operasyon planlamaları gibi hassas bilgiler de bu yöntemle taşınmıştır. Eskiden tutuklular, ziyaret sırasında annelerinin ellerine bu kapsülleri gizlice bırakırlardı. Ancak işgal yönetimi ziyaretlerde fiziksel teması engelleyen bariyerler yerleştirdikten sonra, tutuklular kapsülleri yutarak taşımaya, daha sonra mahkemelerde, nakillerde ya da serbest bırakıldıklarında kapsülü çıkarıp temizleyerek ilgili kişilere ulaştırmaya başlamışlardır.⁹⁰

Müqbil'e göre, aynı cezaevi içerisindeki tutukluların birbirleriyle iletişimi, binanın mimari yapısına bağlı olarak farklılık göstermektedir. Eğer cezaevi dikey yapılysa, iletişim çoğunlukla yazılı mesajlarla sağlanır. Bu mesajlar, ince bir ipe bağlı ve içinde mesaj bulunan küçük bir poşet aracılığıyla, asansör sistemi gibi bir yöntemle aşağı kata indirilerek diğer bölümlere ulaştırılır. Bu yöntemler, Filistinli tutukluların irade, yaratıcılık ve örgütsel dayanışma bağlamında geliştirdikleri özgün iletişim stratejileri olarak dikkat çekmektedir.⁹¹



Şekil 1.3. Kapsül Mektupları ⁹²

⁹⁰ Twayha, “*Musahamat Al-Haraka Al-Asira Fi Sina'at Al-Qarar Al-Siyasi Al-Filastini Dirasah Muqarana Bayn Harakati Fatah Wa Hamas*”, s. 118,124.

⁹¹ Twayha, “*Musahamat Al-Haraka Al-Asira Fi Sina'at Al-Qarar Al-Siyasi Al-Filastini Dirasah Muqarana Bayn Harakati Fatah Wa Hamas*”, s. 118,124.

⁹² Hamduna, “*Al-Jawanib Al-Ibda'iyya Fi Tarikh Al-Haraka Al-Wataniya Al-Filastiniyya Al-Asira Fi Al-Fatra Ma Bayn 1985-2015*”, s. 292.

İsrail hapishaneleri, gözaltılar ve ağır hapis cezaları, işgalin başından bu yana Filistinliler için ciddi bir direniş meydan okuması oluşturmuş olsa da, Filistinliler bu zorlukları kendi davalarına hizmet edecek şekilde dönüştürmeyi başarmışlardır. Bu bağlamda, tutuklular küçük mesajlar aracılığıyla —özellikle de "kapsül" adı verilen yöntemle— direnişin bir aracı ve yenilikçi bir iletişim yöntemi geliştirmişlerdir. Her ne kadar küçük olsa da, kapsül 1967 yılından bu yana, çıplak arama gibi detaylı güvenlik kontrollerini aşmak amacıyla, tutuklular arasında ve dış dünya ile iletişimi sürdürmede temel bir araç haline gelmiştir.

Kudüs Üniversitesi'ne bağlı Ebu Cihad Merkezi, çeşitli amaçlarla hapishanelerden kaçırılan onlarca kapsülden oluşan bir arşive sahiptir. Merkez, bu materyalleri dijital olarak düzenlemeye ve arşivlemeye devam etmektedir. Bu çaba, hem akademik çalışmalara hem de genel olarak Filistin ulusal hareketine önemli katkılar sağlamayı hedeflemektedir.

Siyasi tutuklunun yaşamında kapsül, adeta bir "yaşam damarı" olarak görülmektedir; zira bu yöntem sayesinde tutuklular hem birbirleriyle hem de dış dünya ile yüksek başarı oranıyla iletişim kurabilmişlerdir. Bu yolla birçok kitap, rehber ve belge cezaevlerine ve dışarıya ulaştırılmış; tutukluların yaşamlarını değiştirmiş ve İsrail hapishane idaresini ciddi şekilde tedirgin etmiştir. Bu nedenle, kapsül taşıyan mahkûmlar çıplak aramaya maruz kalmış; böylece iletişim zincirinin kırılması hedeflenmiştir.

Ayrıca, tutuklular aileleriyle iletişim kurma konusunda da kararlı bir mücadele yürütmüşlerdir. Karanlık hapishane duvarlarını aşarak, Filistin'in doğacak sabahına dair umut mesajlarını ailelerine ulaştırmak istemişlerdir. Birçok evli tutuklu, zor yaşam koşulları nedeniyle çocuk sahibi olma hakkından mahrum bırakılmış, bu durum hem tutuklu hem de eşi için derin acılar doğurmuştur.⁹³

İsrail işgalcisine karşı bir meydan okuma olarak, bazı tutuklular babalık hayallerini gerçekleştirmek adına farklı yollar düşünmüş; sperm hücrelerini belirli yöntemlerle hapishane dışına kaçırarak, aile kurmak ve zorla koparıldıkları topluma bir şekilde katılmak istemişlerdir. "Özgürlük Elçileri", "kaçırılan spermlerle doğan çocuklar", "hapishaneden doğum" gibi kavramlar, hayat üretme uğruna verilen yeni insani mücadelenin isimleridir. Bu mücadele, mahkûmlarla cezaevi idaresi arasında bir

⁹³ Ruqayya, «Haqq al-Mu'taqilin al-Filastiniyyin fi al-İnjab al-Waqi' wa al-Tahaddiyat.» .

zekâ savaşına dönüşmüş; ırkçı uygulamalara rağmen, tutuklular tüm güvenlik engellerini aşarak iradelerini korumuş, haklarından vazgeçmemiş ve yaratıcı yollarla hem iletişim kurmayı hem de çocuk sahibi olmayı başarmışlardır.⁹⁴

Bu konu, tutuklular arasında zaman zaman tartışmalara neden olmuş; bazıları bu yöntemi kabul edip uygularken, bazıları ise dini, sosyal ve ailevi gerekçelerle reddetmiştir. Ancak zamanla toplumun ve özellikle tutuklu ailelerinin bu yöntemi kabul etmesiyle, dini otoriteler belirli şartlar altında sperm kaçırarak çocuk sahibi olmayı caiz kılan fetvalar yayınlamıştır. Ahmed Davud Ruqayya'ya göre, bir tutukluya uzun süreli hapis cezası verilmesi, onun ve eşinin yaşlanması nedeniyle doğurganlık yetisinin kaybedilmesine yol açabilir. Oysa çocuk sahibi olmak meşru bir haktır ve bu haktan mahrum bırakılmak doğru değildir. Nitekim Kur'an'da şöyle buyrulmaktadır:⁹⁵ *“Mallar ve çocuklar dünya hayatının süsüdür; kalıcı olan salih ameller ise Rabbin katında daha hayırlı bir ödül ve daha hayırlı bir umut kaynağıdır.”*⁹⁶ Neslin korunması hem evliliğin hem de şeriatın amaçları arasında yer aldığından, bireylerin bu hakkı meşru yollarla korumaları gerekmektedir.

Tüm güvenlik önlemlerine ve işgalcinin planlarına rağmen, İsrail cezaevi idaresi bir mahkûmun çocuk sahibi olmasını, çocuğunu büyütmesini ve onun kendisini ziyaret etmesini kabullenememiştir. Tutukluların hem hapishane içindeki hem de dış dünyayla kurduğu bu iletişim, şu sonuçları da ortaya koymuştur:

1. Hapishane içindeki siyasi güçler arasında ortaya çıkan uyum ve bu uyumun sahadaki halk hareketleriyle kurduğu etkileşim.
2. Ortak liderlik etrafında yürütülen birleşik direnişin, halk tabanını harekete geçirme ve genişletmede etkili bir araç olduğu; Filistin halkının ortak eylem ve birlik inancını güçlendirdiği.
3. İşgale karşı yürütülen siyasi eylem ve günlük çatışmaların; gösteriler, grevler, bildiriler ve boykotlar gibi yöntemlerle daha etkili olduğu ve somut kazanımlar elde etmeye daha yakın sonuçlar doğurduğu.

⁹⁴ Ruqayya, «Haqq al-Mu'taqilin al-Filastiniyyin fi al-İnjab al-Waqi' wa al-Tahaddiyat.».

⁹⁵ Ruqayya, Ahmad Dawud. «Haqq al-Mu'taqilin al-Filastiniyyin fi al-İnjab al-Waqi' wa al-Tahaddiyat.» *Jami'at Abu Bakr Belqaid* (Isdarat Jami'at Abu Bakr Belqaid), 01 2023.

⁹⁶ (Kehf Suresi 18/46)

1.4.3 Kültürel Faaliyetler ve Farkındalık Çabaları: Filistin Davasını ve Ulusal Kimliği İnşası

İşgalin çeşitli politikalarına karşılık, Filistinli tutuklular, İsrail'in Filistinli esiri kültürel ve direnişçi kimliğinden arındırmaya yönelik sistematik politikalarına karşı mücadele edebilmek için çeşitli yaratıcı yöntemler geliştirmişlerdir. Bu yöntemler şu şekilde ortaya konmuştur:⁹⁷

Kültürel Oturumlara Başvurma Girişimleri; Birçok siyasi fraksiyon, düzenli kültürel ve örgütsel oturumlar gerçekleştirmeyi gelenek haline getirmiştir. Bu oturumlar, çoğu örgüt için zorunlu hale gelmiş ve tutuklular da bu oturumlara katılım konusunda ciddi bir disiplin göstermiştir. Oturumlar genellikle düşünsel ve örgütsel eğitime dayanmakta, özellikle de güncel siyasi durum üzerine yoğunlaşmaktadır. Bu, mahkûmların motivasyonunu güçlendirme ve bilinç düzeylerini artırma adına geliştirdikleri ilk yöntemlerden biri olmuştur. Wisam Rafeedi,⁹⁸ kendi deneyimine dayanarak, tutukluluk döneminde mahkûmların çeşitli alanlarda eğitildiği bir kültürel program uygulandığını aktarmaktadır. Bu program Marksist sistem, Filistin tarihi, siyasi tarih, şiir, roman, edebiyat, felsefe, parti inşası teorisi ve örgütsel mekanizmalar gibi konuları içermektedir.⁹⁹

Kırtasiye Malzemelerinin İçeriye Sokulması; Tutuklular, kâğıt ve kalem gibi araçları gizli yollarla cezaevine sokmayı başarmışlardır. Daha sonra kitapların da içeri alınması sağlanmıştır. Bu çabalar, cezaevi yönetiminin bu eylemleri gerçekleştiren mahkûmlara uyguladığı fiziksel şiddet ve hücre hapsi cezalarına rağmen devam etmiştir. Tutuklular, bu hakları elde edebilmek adına organize olup açlık grevleri düzenlemişlerdir. Örneğin, 18 Şubat 1969'da Kfar Yona Cezaevi'nde gerçekleştirilen ve sekiz gün süren açlık grevi ile 5 Temmuz 1970'te Aşkelon Cezaevi'nde yedi gün süren başka bir grevde, kırtasiye malzemelerinin içeri alınması temel talepler arasında yer almıştır.

⁹⁷ Hamduna, "Al-Jawanib Al-Ibda'iyya Fi Tarikh Al-Haraka Al-Wataniya Al-Filastiniyya Al-Asira Fi Al-Fatra Ma Bayn 1985-2015", s. 122.

⁹⁸ Wisam Rafeedi: Eski bir tutuklu ve siyasi aktivist olan yazar, "Üç Bölge" adlı romanın yazarı ve Bethlehem Üniversitesi'nde sosyal bilimler profesörüdür. Daha önce Filistin Çalışmaları'nda yayın yapmış, dergide Filistinli Asurlular hakkında bir çalışma yayınlamış ve kuruluşun blogunda makaleler yazmıştır. <https://short-link.me/Q04X>

⁹⁹ AbuDahou, *Al-Haraka Al-Filastiniyya Al-Asira 1967-1992 Al-Nidal Min Ajl Al-Huwiyya Al-Wataniya*, s. 59.

İlk grevlerin ardından kısıtlı miktarda kırtasiye girmesine izin verilmiş; ancak yönetim, daha sonra bu vaatlerinden caymıştır. Bunun üzerine Aşkelon Cezaevi'nde 11 Aralık 1976'da başlatılan ve yaklaşık 45 gün süren açlık grevi sonunda cezaevi yönetimi geri adım atarak, kırtasiye malzemelerinin girişine ve cezaevi kütüphanesinin mahkûmlara teslim edilmesine izin vermek zorunda kalmıştır.

Cezaevinde Çeşitli Uzmanlık Kursları Düzenleme: Tutuklular cezaevlerinde, dil öğrenimi, hitabet, Arap hat sanatı, ilk yardım, fizik tedavi, sanat, resim, heykeltraşlık, siyaset bilimi ve sosyal hizmetler gibi çeşitli alanlarda uzmanlık kursları düzenlemişlerdir.

Geliştirici Kültürel Oturumlar: Bu oturumlar genellikle idari ve güvenlik konularına odaklanmakta olup, tutukluların güvenlik bilinci ve deneyimlerini geliştirmeyi amaçlamaktadır. Her fraksiyon, yılın başında kendi kültürel programını hazırlayıp onaya sunmakta ve onaylanmış bu programa sadık kalınmaktadır. Programın esnekliği, oturum sayısının veya süresinin artırılmasına olanak tanırken, belirlenmiş sürenin azaltılmasına izin vermez.

Pek çok tutuklu, Filistin Halk Kurtuluş Cephesi'nin kültürel oturumlara en çok önem veren fraksiyon olduğunu ve bu oturumların zorunlu olarak haftada 10 kez, her biri yaklaşık bir saat süren oturumlar şeklinde gerçekleştirildiğini belirtmektedir. Her oturuma yaklaşık 12 tutuklu katılmaktadır. Bunlara ek olarak, ayda bir kez düzenlenen eğlenceli bilgi yarışmaları da yapılmakta; yarışmalarda ödüller verilerek tutukluların öğrenmeye teşvik edilmeleri sağlanmaktadır. Bu uygulamalar, işgalin eğitim hakkını engelleme çabalarına karşı yürütülen sistematik ve yaratıcı bir mücadeleyi temsil etmekte; tutukluların haklarını elde etme ve entelektüel kimliklerini koruma azmini gözler önüne sermektedir.¹⁰⁰

Farklı örgütlerin düzenlediği bu kültürel oturumların içeriğiyle ilgili olarak, her fraksiyonun ve her cezaevinin yapısına göre belirgin farklılıklar gözlemlenmektedir. Oturumların içeriği, özellikle cezaevinde bulunan mahkûmların eğitim düzeyine bağlı olarak da değişiklik göstermektedir; eğitimli tutukluların varlığı, tartışma düzeyini ve oturumların entelektüel içeriğini doğrudan etkilemektedir. Yapılan çeşitli mülakatlardan elde edilen verilere göre, dini karaktere sahip siyasi gruplar genellikle dinî içeriklere odaklanmaktadır. Bu oturumlarda Kur'an-ı Kerim'in ezberlenmesi, okunması ve tecvid

¹⁰⁰ Nushata' Fi Markaz., «Dirasat Hawl Altaelim W Alhayaat Althaqafiat Fi Alsujun Al'iisrayiyliati.» Aldamir Lirieayat Al'asir W Huquq Al'iinsani, s. 17,49.

kurallarına uygun biçimde telaffuz edilmesi temel faaliyetler arasındadır. Örneğin Hamas ve İslami Cihad gibi örgütler tarafından günlük Kur'an oturumları düzenlenmektedir.

Örgütsel toplantılar açısından ise Hamas'ın bu tür oturumları haftalık olarak düzenli bir şekilde gerçekleştirdiği, buna karşılık İslami Cihad'ın benzer toplantılara sahip olmadığı görülmektedir. El Fetih hareketi ise "devrimci ahlak kitabı" ile "stratejiler ve ilkeler kitapçığı" gibi materyalleri sürekli olarak elinde bulundurmaktadır. Halk Cephesi ise kapsamlı bir eğitim programı uygulamakta; bu programda tarih, Arap toplumu, felsefe, güvenlik, ekonomi ve diğer halkların devrim deneyimleri gibi konularda dersler verilmektedir. Halk Cephesi her gün genel kültürel oturumlar düzenlemekte, ayrıca tartışmak üzere ayda üç kitap okunmaktadır. Oturumlar genellikle bir saat sürmekte, her tutuklu haftalık olarak belirli sayıda kitap okumakla yükümlü kılınmaktadır. Her ay sonunda mahkûmlar, katıldıkları örgütsel, eğitsel ya da kültürel faaliyetleri içeren aylık raporlar sunmaktadır. Ayrıca her tutukludan okuduğu kitaplardan birini özetleyerek sunması beklenmekte ve bu sunumlar, kitap üzerine toplu tartışma başlatmak amacı taşımaktadır.

Tutukluların geçerli bir mazeret olmaksızın bu oturumlara katılmamaları yasaktır. Mahkeme günü ya da hastane ziyareti gibi istisnai durumlar dışında devamsızlık kabul edilmemektedir. Kabul edilmeyen mazeretler nedeniyle oturma katılmayan tutuklulara, belirli bir kitabı el yazısıyla kopyalama gibi eğitici-disipliner yaptırımlar uygulanmaktadır. Bu yaptırımlar, esasen oturumların önemini vurgulama amacı taşımaktadır.

Her fraksiyon, sahip olduğu kitapları ve yazılı dokümanları kapsayan bir "kültürel envanter defteri" tutmaktadır. Bu defterde örgütsel kitapların, kültürel, güvenlik ya da eğitsel içerikli broşürlerin isimleri yer almakta ve defterden sorumlu bir kişi tarafından yürütülmektedir. Özellikle yeni gelen mahkûmların bu defter aracılığıyla hangi kitapları, hangi sırayla okumaları gerektiği belirlenmekte ve bu okumalar kademeli şekilde ilerletilmektedir.¹⁰¹

Ayrıca bazı cezaevlerinde, okuma-yazma bilmeyen tutuklular için okuryazarlık oturumları düzenlenmektedir. Bu derslerde Arapça dil bilgisi öğretilmekte ve eğitmen rolü üstlenen tutuklular aracılığıyla uygulanmaktadır. Ancak özellikle Oslo

¹⁰¹ Nushata' Fi Markaz. Aldamiri, «Dirasat Hawl Altaelim W Alhayaat Althaqafiat Fi Alsujun Al'iisrayiyyati.» *Aldamir Lirieayat Al'asir W Huquq Al'iinsani*, s. 17,49.

Anlaşması'nın imzalanmasından sonra, kültürel oturumların sıklığında ve disiplininde ciddi bir düşüş yaşanmıştır. Anlaşma sonrası dönemde, siyasi örgütlerin bu oturumlara düzenli biçimde devam etme konusunda önceki kadar istekli olmadığı, tutukluların da katılım noktasında aynı düzeyde bir bağlılık göstermediği gözlemlenmiştir. Aynı şekilde, oturumlarda işlenen içeriklerin de anlaşma öncesine göre ciddi biçimde değiştiği belirtilmektedir.¹⁰²

Tutuklular, bireysel öğrenim süreçlerini desteklemek amacıyla cezaevlerinde kütüphaneler kurmuşlardır. Kitaplar ve kütüphaneler, eğitsel ve kültürel yaşamın temel taşları olarak görülmüş, bu sebeple tutuklular kitapların cezaevlerine sokulması için uzun mücadeleler vermiştir.¹⁰³ Özellikle Oslo Anlaşması öncesi dönemde bu mücadele yoğunlaşmıştır. Bu bağlamda, Uluslararası Kızılhaç Komitesi en etkin yöntemlerden biri olmuştur. Kızılhaç, mahkûmlara sunulmak üzere kitap listeleri hazırlamış, bu listeleri cezaevi idaresine onaylatmış ve sonrasında mahkûmlara sunmuştur. Her tutuklu bu listelerden bir veya iki kitap seçerek taleplerini iletmış ve kitapların temini sağlanmıştır.¹⁰⁴

Ayrıca mahkûmlar, aile ziyaretleri aracılığıyla da çok sayıda kitabın cezaevine sokulmasını başarmışlardır. İsrail Cezaevi İdaresi'nin yönergeleri büyük ölçüde işgalin siyasi çıkarlarını yansıttığı için, bu yönergeler çoğu zaman tutuklular üzerinde bir baskı aracı olarak kullanılmıştır.

Kızılhaç, kitap girişini sağlayan başlıca kurumlardan biri olmasının yanı sıra, bazı belediye başkanlarının da bayram ziyaretleri vesilesiyle kitap temin etmeleri mümkün olmuştur. Bununla birlikte, bazı cezaevleri aileler aracılığıyla kitap girişine izin vermiştir. Bazı durumlarda ise tutuklular kitapları çok küçük yazılarla kopyalayarak "kapsül" adı verilen yöntemlerle cezaevleri arasında taşımışlardır.¹⁰⁵

Cezaevi kütüphaneleri, İsrail Açık Üniversitesinde eğitim görme imkânı bulunmayan tutuklular için temel bir öğrenme kaynağı olmuş; daha sonra Filistin üniversitelerinde eğitimlerini sürdürmek isteyen tutuklular için de bu kütüphaneler

¹⁰² Ziyad Musa 'Id Ziyad, *Ta'thir Haqqat Oslo 'Ala Wahdat Wa Injazat Al-Haraka Al-Asira Fi Al-Sujun Al-Isra'iliyya* 1993, s. 7.

¹⁰³ Nushata' Fi Markaz Aldamiri, «Dirasat Hawl Altaelim W Alhayaat Althaqafiat Fi Alsujun Al'iisrayiyyati.» *Aldamir Lirieayat Al'asir W Huquq Al'iinsani*, s. 17,49.

¹⁰⁴ Nushata' Fi Markaz Aldamiri, «Dirasat Hawl Altaelim W Alhayaat Althaqafiat Fi Alsujun Al'iisrayiyyati.» *Aldamir Lirieayat Al'asir W Huquq Al'iinsani*, s. 17,49.

¹⁰⁵ Nushata' Fi Markaz Aldamiri, «Dirasat Hawl Altaelim W Alhayaat Althaqafiat Fi Alsujun Al'iisrayiyyati.» *Aldamir Lirieayat Al'asir W Huquq Al'iinsani*, s. 17,49.

temel bilgi kaynağı işlevi görmüştür. Kütüphanelerdeki kitaplar, ders çalışmak ve çeşitli araştırma veya rapor hazırlıklarında temel malzeme olarak kullanılmıştır. Kitap giriş mücadelesi özellikle 1970'li ve 1980'li yıllarda yoğunlaşmıştır.¹⁰⁶

Eski mahkûm Abdullah Gadhib'e göre, Kızılhaç, cezaevi yönetimine sunduğu kitap listeleri üzerinden onay aldıktan sonra, bu kitapları mahkûmlara iletmekteydi. Mahkûmlar da listeden seçtikleri kitapları talep etmekte, Kızılhaç bu kitapları içeri sokmaktaydı. Bazen cezaevi yönetiminin kitap girişini engellemesini önlemek amacıyla, mahkûmlar kitapların içeriğini değiştirmek zorunda kalmıştır; örneğin, kitaplarda yer alan resimlerin çıkarılması gibi düzenlemeler yapılmıştır. Ayrıca, tutuklular cezaevleri arasında nakledilirken, beraberlerinde bazı kitapları götürme hakkına sahip olduklarından, ihtiyaç duyulan kitaplar bu nakiller sırasında "kapsüller" aracılığıyla diğer cezaevlerine taşınmıştır.¹⁰⁷

İsrail Cezaevi İdaresi'nin kitap girişine getirdiği kısıtlamalar karşısında, Filistinli tutuklular başka bir sorunla daha karşı karşıya kalmışlardır: Kitapların yoğun kullanımdan dolayı yıpranması ve zayıf koşullarda muhafaza edilmeleri. Cezaevi koşullarındaki kaynak yetersizliği nedeniyle tutuklular, kitapları korumak ve kapaklarını yenilemek amacıyla çeşitli yaratıcı çözümler geliştirmişlerdir. Eski tutuklulardan Halil Aşur¹⁰⁸, yaşadığı deneyimi şu sözlerle anlatır: "Kütüphaneyi devraldığımda içinde 80 kadar kitap vardı ve hepsi çok kötü durumdaydı.

Bu nedenle tutuklulara mukavva veya karton getirilmesi için cezaevi yönetimiyle pazarlık yapıldı. Gelen malzemeler tutuklular arasında paylaştırılarak kitapların onarımı için kullanıldı. Kitapların boyutlarına uygun şekilde kapaklar hazırlandı. Kullanılan malzemeler oldukça ilkeldi; örneğin kartonları kesmek için jilet, tutkalı sürmek için süpürge kıllarından yapılmış fırçalar, gizlice içeri sokulan bir iğne ve şeker çuvallarından sökülen iplikler büyük boyutlu kitapları dikmek ve onarmak için kullanılıyordu."¹⁰⁹

¹⁰⁶ Ra'fat Khalil Hamduna, *Al-Jawanib Al-Ibda'iyya Fi Tarikh Al-Haraka Al-Wataniya Al-Filastiniyya Al-Asira Fi Al-Fatra Ma Bayn 1985-2015*, s. 179.

¹⁰⁷ Ra'fat Khalil Hamduna, *Al-Jawanib Al-Ibda'iyya Fi Tarikh Al-Haraka Al-Wataniya Al-Filastiniyya Al-Asira Fi Al-Fatra Ma Bayn 1985-2015*, s. 176,177.

¹⁰⁸ Halil Aşur: 1972'de Nablus Hapishane Kütüphanesi'nden sorumluydu. Kaynak, Nushata' Fi Markaz Aldamiri, «Dirasat Hawl Altaelim W Alhayaat Althaqafiat Fi Alsujun Al'iisrayiyyati.» *Aldamir Lirieayat Al'asir W Huquq Al'iinsani*, s. 17,49.

¹⁰⁹ Nushata' Fi Markaz Aldamiri, «Dirasat Hawl Altaelim W Alhayaat Althaqafiat Fi Alsujun Al'iisrayiyyati.» *Aldamir Lirieayat Al'asir W Huquq Al'iinsani*, s. 17,49.

Konuyla ilgili uygulamalar cezaevinden cezaevine değişiklik göstermekte olup bazı cezaevlerinde kitap temini diğerlerinden daha zordur. Özellikle eğitsel içerikli kitapların büyük oranda geri çevrildiği, yalnızca dini içerikli eserler ile hikye ve roman türü kitapların kabul edildiği görülmektedir.

İşgalci İsrail yönetiminin cezaevlerinde eğitimi engelleme politikası, her türden eğitsel kitabın —zellikle okul kitapları ve niversite ders materyalleri— girişinin yasaklanmasıyla eş zamanlı ilerlemektedir. Cezaevi idaresi, siyasi, tarihî ya da eğitsel içerikli kitapları sürekli olarak reddetmekte, bu kitapları inceleme esnasında bilinçli şekilde elemekte ve girişlerine izin vermemektedir.

Durum yalnızca bununla sınırlı değildir; kimi zaman çizim içeren, Filistin bayrağı bulunan kitaplar ya da okuryazarlığı hedefleyen temel eğitim kitapları da “eğitsel içerik” kapsamında değerlendirilerek cezaevine alınmaz. Tutuklulara göre hangi kitapların serbest, hangilerinin yasak olduğuna dair yeknesak bir yasa bulunmamaktadır. Bir cezaevine aile ziyareti yoluyla sokulabilen kitap, başka bir cezaevinde yasaklanabilmektedir. Tutuklu İbrahim Mesad bu bağlamda şunları ifade eder: “Nafha Cezaevi’ndeki kütüphane, yer darlığı nedeniyle ek binada değil, bir depoda yer almakta. İçerisinde yaklaşık 600 ila 800 kitap bulunuyor.” Mesad’a göre, kütüphane görevlisi olarak seçilen tutuklu, bölüm sorumlu subayıyla birlikte kütüphaneye girip tutukluların talep ettiği kitapları hazırlar.

Bu koşullar nedeniyle, kütüphane içinde okuma imkn yoktur; okumalar hücre dışında yapılmaktadır. Cezaevlerinin çoğunda benzer bir sistem vardır. Genellikle bir tutuklu, kütüphane sorumlusu olarak belirlenir ve kitapları diğer tutuklulara ulaştırmakla görevlendirilir. Bazı cezaevlerinde bu işlem, kitapların isimleri, yerleri ve kategorilerini içeren katalog defteri üzerinden yürütülür. Her bölüm, bu defterin bir kopyasını çıkarak işlemleri kolaylaştırır. Defter tutuklular arasında dolaştırılır ve kitaplara zarar veren tutuklular cezalandırılır.

Tutuklular tarafından yapılan kitap sınıflandırması oldukça basittir ve bu durum karşılaşılan zorluklardan biridir. Çünkü profesyonel bir sınıflandırma için bu alanda uzman kişilere ihtiyaç vardır. Toplu cezalandırma durumlarında Cezaevi İdaresi, tutukluları kütüphanelerden mahrum bırakabilir, çok sayıda kitabı toplatabilir ya da bilimsel dergilerin girişine izin vermeyebilir. Zira eğitim, işgalci yönetim tarafından bir

“ayrıcalık” olarak görülmektedir ve bu nedenle kitapların girişi keyfî bir şekilde engellenmektedir.

Bazı cezaevlerinde, özellikle İbranice gazetelere aylık abonelik mümkündür ve bu gazeteler günlük olarak tutuklulara ulaşır. Diğer bazı cezaevlerinde ise Kızılhaç aracılığıyla gazeteler aile ziyaretleri sırasında temin edilip cezaevine ulaştırılır. Ancak Cezaevi İdaresi genellikle Arap gazetelerinin girişini engellerken, İbranice olanlara izin verir. ¹¹⁰Bu tutumun amacı, tutukluları dış dünyadaki gelişmelerden izole etmektir. Bu nedenle Arap gazeteleri özel bir önem kazanır. Çünkü cezaevlerinde izin verilen televizyon kanalları ya İsrail kanallarıdır ya da çoğunlukla toplumsal içerikli Arap kanallarıdır. Tutuklular, örneğin “el-Kuds” gazetesine abonelik ücretinin İbranice gazetelere göre iki kat fazla olduğuna dikkat çeker. ¹¹¹

Dergiler konusunda Cezaevi İdaresi açık bir yasaklama kararı yayımlamasa da uygulamada bu dergilerin girişine büyük oranda izin verilmediği görülmektedir. Bilimsel dergilerin girişi genellikle o günkü görevli subayın inisiyatifine bırakılmıştır. Bu konuda belirlenmiş bir politika veya red gerekçesi bulunmamaktadır.

Birçok tutuklu geçmişte lise bitirme sınavına cezaevinde girme imkânı bulmuştur. Tutuklu Ahmed Saadat bu konuda şöyle der: “1970 yılında Ramallah Cezaevi'nden Nablus Cezaevi'ne sınavlar için transfer edildim. Benim gibi başka tutuklular da diğer cezaevlerinden Nablus'a getirildi. Nablus Cezaevi'ndeki okul tek bir sınıftan ibaretti, yaklaşık 30–40 kişilik kapasiteye sahipti, sırlar ve bir yazı tahtası mevcuttu. Sınavlara dışarıdan gözetmenler getirildi ve sınav kâğıtları dışarıda değerlendirilmek üzere götürüldü.”

Ramle, Moskobiya, Aşkelon ve Megiddo Askerî Cezaevi gibi cezaevlerinde de benzer faaliyetler gözlemlenmiştir. Ramle'ye bağlı Ayalon Cezaevi'nde tutuklanan Şeyh Ahmed Yasin, direnişin sembolü haline gelmiştir. Kudüs'ün kuzeyinde, “Rus Saati” olarak bilinen bölgede yer alan Moskobiya Cezaevi, İngiliz Mandası döneminde inşa edilmiş ve merkezi bir sorgu ve işkence yeri olarak kullanılmıştır. Burada tutulan tutuklular sıklıkla Negev, Ofer veya Megiddo cezaevlerine; daha ciddi vakalarda ise Aşkelon gibi merkezi cezaevlerine gönderilmektedir.

¹¹⁰ Matar, “‘Al'abead Alnafsiat W Alaijtimaciat Lilmuajahat Fi Zinzanat Altaħqiqi.”, s. 171.

¹¹¹ Nushata' Fi MarkazAldamiri., «Dirasat Hawl Altaelim W Alhayaat Althaqafiat Fi Alsujun Al'iisrayiylati.» Aldamir Lirieayat Al'asir W Huquq Al'iinsani, s. 17,49.

Özellikle Megiddo Cezaevi, Filistinli mahkumların zor koşullar altında bir “üniversiteye” dönüştürdükleri yerlerden biridir. Buradaki mahkumlar irade gücü, iman ve kararlılıkla yaşamın her yönüne dair kültürel, siyasi, sanatsal ve sportif etkinlikler düzenlemektedir. Tutuklular aralarında cezaevlerini mecazen “Yusuf Üniversitesi” olarak adlandırmakta ve bu isimle Hz. Yusuf’un mazlumane hapis hayatına atıf yapılmaktadır.

Kültürel yaşam üç ana komite üzerinden organize edilir: Kültür komitesi, siyasi komite ve medya komitesi. Bunlara bağlı alt komiteler ise günlük faaliyetlerin her bölümde yürütülmesinden sorumludur. Cezaevindeki doktor, mühendis, hukukçu, öğretmen ve şeriat eğitimi almış tutuklular belirli programlar dâhilinde seminer ve dersler vermektedir. Gün sabah namazı ile başlar, ardından kahvaltı yapılır ve Kur’an halkaları ile tecvit dersleri yapılır. Bu derslerin sonunda tutuklular, Vakıflar Bakanlığı onaylı sertifikalar alırlar. Saat 12.00’ye kadar üç panel düzenlenir, bunlardan biri zorunludur. Pazartesi günleri ise saat 10.00’da başlayan iki saatlik güncel gelişmelere dair bir seminer düzenlenir. Akşam namazı sonrası özel bir dini vaaz da verilmektedir.¹¹²

Çadır bölümü dört kısımdan oluşur (3, 4, 5 ve 6 no’lu bölümler), her biri yaklaşık 200 tutuklu kapasitelidir. İhtiyaca göre başka bölümler de açılmaktadır. Kültürel yapı içinde duvar dergileri önemli bir yer tutar. Bu dergiler, tutukluların yazıları, sanatsal üretimleri ve düşüncelerine yer verir. Ayrıca dolaşıma sokulan gezici dergiler de kültürel, siyasi ve güvenlik konularında içerik sunar.¹¹³

Tutuklular ayrıca bir “Okuma ve İnceleme Kulübü” kurmuşlardır. Bu kulüp, kitap okuma süreçlerini takip eder, özet çıkarma ve hedef odaklı okuma konusunda rehberlik yapar. “Yılın Okuyucusu” yarışması düzenlenir ve en iyi üç tutuklu ödüllendirilir. Lise sınavlarına hazırlık çalışmaları, Filistin Eğitim Bakanlığı müfredatına göre düzenlenen özel kurslarla yürütülür. Ancak cezaevi yönetimi üniversite eğitimi için kayıt kabulüne hâlâ izin vermemektedir. Spor komitesi de aktif biçimde çeşitli turnuvalar düzenler.¹¹⁴

¹¹² Al-Mudallal ve Abu 'Amer, "Dirasat Fi Al-Qadiyya Al-Filastiniyya", s. 208.

¹¹³ Al-Mudallal ve Abu 'Amer, "Dirasat Fi Al-Qadiyya Al-Filastiniyya", s. 208.

¹¹⁴ Ra'fat Khalil Hamduna, *Al-Jawanib Al-Ibda'iyya Fi Tarikh Al-Haraka Al-Wataniya Al-Filastiniyya Al-Asira Fi Al-Fatra Ma Bayn 1985-2015*, s. 177.

Tutukluların bu kültürel faaliyetleri ancak uzun bir mücadelenin sonucu olarak mümkün olmuştur. Kur'an'daki "Onlara karşı gücünüz yettiğince hazırlık yapın." ayetinde belirtildiği gibi, bu faaliyetler direnişin bir parçası olarak görülmektedir. Tutuklular, sanatın milli kimliği ve devrimci mücadeleyi desteklemek amacıyla kullanılmasına da önem vermektedir. Ressam Muhammed Rukuî, beyaz bir mektubun kenarına çizdiği ilk küçük resimden başlayarak, 1970'lerin sonları ile 1980'lerin başında, gizlice dışarı çıkardığı yaklaşık 300 resim üretmiştir. Tüm bu etkinlikler, ulusal meseleleri gündemde tutma ve köklü halk hafızasını canlı tutma amacı taşımaktadır.¹¹⁵



Şekil 1.4. Filistinli Sanatçı ve Eski Mahkûm Muhammed Rukuî¹¹⁶

1.4.4. Kamuoyu Mobilizasyonu ve İşgal Devletinin Meşruiyet Krizine İtilmesi

İşgal altındaki hapishanelerin karanlık duvarları ardında, Filistinli tutuklu, uluslararası kamuoyuna hitap etmek ve haklarını savunmak ve destek almak konusunda çaresiz kalmamıştır. Direniş hareketinin mücadelesinde, çeşitli alanlarda çeşitli gelişmeler yaşanmıştır. Bu gelişmeler, tutukluların yoğun mücadeleleri ve büyük fedakarlıkları sonucunda elde edilmiştir. Birçok tutuklu, bunun için bedel ödemiş ve şehitler vermiştir. Amacı, bazı haklar kazanmak ve bazı başarılar elde etmektir. Tutuklular, bunun için bazen dirençe, bazen de pazarlığa dayalı politikalar izlediler.

Tutuklular, bu süreçte birçok haklarını kazandılar; hapishanelerdeki insanlık dışı yasaları yıkmayı başardılar. Hapishane yönetimi ve İsrail liderlikleri tarafından kabul

¹¹⁵ "Funun Min Ajl Al-Asra", 6 5 2017. <https://Rommanmag.Com/Archives/18678> (Erişim Tarihi: 18.04.2025).

¹¹⁶ Abu Dahou, *Al-Haraka Al-Filastiniyya Al-Asira 1967-1992 Al-Nidal Min Ajl Al-Huwiyya Al-Wataniya*, s. 135.

gören, tek bir düzen ve disiplin içinde birleşmiş bir tutuklu kurumu oluşturdular. Ayrıca, hapishane yönetiminin ve İsrail yetkililerinin bu kurumu tanımalarını sağladılar. Tutuklular, direniş mücadeleleriyle, İsrail'in hapishaneleri algılarını değiştirmeyi başardılar; bu algı, hapishanelerin, tutukluların yaratıcı ve direnişçi ruhunu yok etmek, onları boş bir beden haline dönüştürmek anlamına gelen bir anlayıştı.¹¹⁷

İsraili hapishaneler, devrimci birlik sağlamanın, örgütlenmenin ve mahkumlar arasında direniş liderleri ve etkili kadrolar oluşturma alanları haline geldi. Bu durum, uluslararası baskı ve hesap verebilirlik mekanizmalarıyla, işgalcinin ihlallerine yönelik hukuki yardım kavramını güçlendirmiştir. Bu, uluslararası insan hakları sözleşmeleri tarafından sağlanan mekanizmalar, uluslararası şikayet komisyonlarıyla iletişim ve Birleşmiş Milletler kurumlarına, İsrail'in yükümlülüklerini ihlal ettiği konularda ayrıntılı ve önemli raporlar sunma yoluyla gerçekleştirilmiştir.

İşgalci güç, hem Filistin topraklarındaki işgal konumu hem de BM üyeliği nedeniyle uluslararası hukukun üzerinde hareket ettiğini sürdürse de, bu adımlar, tutuklular ve mahkumlar meselesini uluslararası düzeyde gündemde tutmaya, işgal devleti konumunu savunma ve meşrulaştırma çabalarını azaltmaya, ve gelecekte hesap sorulabilirliğini sağlamaya katkıda bulunmaktadır.

Destek etkinlikleri ve 17 Nisan 1974 tarihindeki Mahkumlar Günleri, Filistin'de tutuklu olanlar ve mahkumların aileleri tarafından düzenlenmiş ve Filistinli tutukluları anmak amacıyla belirlenmiştir. Bu etkinlikler, İsrail işgal altındaki hapishanelerdeki Filistinli tutukluların sorunlarını gündeme getirmek, onların yaşadığı zorlukları vurgulamak ve tüm uluslararası yasalar tarafından garanti edilen haklarına dikkat çekmek amacıyla düzenlenmektedir. Ayrıca, tutukluların meselesinin sürekli olarak duyurulması ve savunulması büyük önem taşımaktadır. Filistinliler, hem Yurt içi hem de yurt dışında, çeşitli etkinlikler ve faaliyetler düzenleyerek Mahkumlar Gününü kutlarlar.

Ayrıca, farklı ülkelerden özgür bırakılmış tutuklular ve İsrail hapishanelerinde tutulanlara destek veren aktivistler, bu insani meseleye dikkat çekmek amacıyla etkinlikler organize ederek, mahkumların sorunlarını uluslararası arenaya taşımaya

¹¹⁷Tawaha, "Musahamat Al-Haraka Al-Asira Fi Sina'at Al-Qarar Al-Siyasi Al-Filastini Dirasah Muqarana Bayn Harakati Fatah Wa Hamas.", s131,132.

çalışmaktadırlar.¹¹⁸ Ayrıca, kültürel dergiler de kamuoyuna hitap etmek için kullanılmıştır. Kültürel çeşitlilik, sanat, şiir ve resim gibi alanlar, tutukluların yaşamında kendini göstermiştir ve tümü, ulusal kimlik, Filistin direnişi, tarih ve miras ile ilgili sembolleri oluşturarak bu yaratıcılık ve anlatımın temel malzemesini teşkil etmektedir. Bu unsurlar, doğrudan mahkumiyet ve düşmanla mücadele ilişkisiyle bağlantılıdır.



Şekil 1.5. 17 Nisan Mahkumlar Günleri Afişi¹¹⁹

Onların inancına göre, sanat her türlü yolu, tarzı ve şekliyle, adil mücadele meselesine hizmet eden yollardan biri olarak kabul edilir. Bu nedenle, Filistinli tutukluların işgalci hapishanelerde giydiği ortak kıyafetler ortaya çıktı. Birçok tasarımın sol köşesinde, İbranice olarak (שבס) yazılıdır; bu, (שירות בתי הסוהר) kelimesinin kısaltmasıdır ve Arapça'da "İsrail Hapishane Servisi" anlamına gelir. Bu tasarımın arkasında, Ramallah'ta yaşayan grafik sanatçısı Hafız Ömer bulunmaktadır.

Kendisinin "Rumman" adlı platforma söylediğine göre: "Bugün grafikleri kullanarak yaptığım şey, tutuklular meselesini savunan söylemleri güçlendirmektir. Çünkü Filistin genel kamuoyu, ulusal meseleleri gölgeleyen ve kamuoyu bilincini sahte bir şekilde şekillendiren, ulusal konuları dışlayan görsel materyallerle doludur. Hafız Ömer şunları ekliyor: 'Siyonist işgalciyle mücadele devam ediyor ve bu çeşitli seviyelerde gerçekleşiyor. Ancak, halkın önceliklerini yeniden şekillendiren baskın

¹¹⁸ "Yawm Al-Asir Al-Filastini.. Mahatta Sanawiyya Li Tadhakkur Bil-Qabi'in Khalf Qudban Al-Ihtilal. 17 04 2025. <https://Tinylink.İnfo/Xpyp> (Erişim Tarihi: 18.04.2025).

¹¹⁹ <https://short-link.me/NzBe> (Erişim Tarihi: 18.04.2025).

görsel alan, bu mücadeleyi yeniden tanımlıyor.¹²⁰ Bu nedenle, sanatsal müdahaleler, ana meseleler doğrultusunda yönlendirme yapmak için zorunludur."

Serbest bırakılan tutuklu Adnan Jaber, 1979 yılında şunları kaydetmiştir: "Resim ve nakış genellikle mendil ve beyaz kumaş parçası üzerinde yapılır. Üzerine Filistin haritası, Kudüs'teki Kubbetü's-Sahra, gül ve başı dik direnişçilerin resmi çizilir. Yüzü, bağlanan kelepçelerine rağmen azim ve kararlılıkla dolar." Rola Yaqoub veya Daho, tutuklunun uluslararası kamuoyuyla iletişiminde, sık sık ulusal kimliğin vurgusuna dikkat çektiğini iddia etmektedir. İşgalcinin ise bunu dışlamaya ve ondan alıp almaya çalıştığını belirtmektedir. Bu vurgu, tutuklu direniş hareketinin önemli bir parçasıdır.



Şekil 1.6. Tutuklu Adnan Jaber Ulusal Kimliğe Vurgusu¹²¹

İşkence ve cezalandırma amacıyla, hapishane yönetimleri Filistinli tutukluların içinde bulunduğu ortamı rahatsız ve insanlık dışı hale getirmeye yönelik çeşitli girişimler ve uygulamalar geliştirmiştir. Bu girişimlerin, kamuoyunu bilgilendirmek ve farkındalık yaratmak amacıyla odaklandığı birkaç ana eksen aşağıda sıralayabiliriz.¹²²

Birincil eksen, halk örgütlenmesi ve adaletsizliğe karşı özgürleşme niteliğine sahip ulusal kurumların kurulmasıyla ilgilidir. Ayrıca, gazetecilik faaliyetinin kurulması ve geliştirilmesi, iletişimin amacına uygun hedefler belirlemiş ve bu çerçevede hareket edilmiştir. Bu çerçevede kullanılan bütün araçlar, direniş bilincini pekiştirmek, uluslararası hareketlerle ve İsrail içindeki ilerici hareketler de dahil olmak üzere ağlar

¹²⁰ *Funun Min Ajl Al-Asra* .

¹²¹ Hamduna, *Al-Haraka Al-Wataniya Al-Filastiniyya Al-Asira*, s. 295.

¹²² Abu Dahou, "*Al-Haraka Al-Filastiniyya Al-Asira 1967-1992 Al-Nidal Min Ajl Al-Huwiyya Al-Wataniya*", s. 78,85,102.

kurmak için kullanılmıştır; bu, sömürgeci güçlerin dayattığı şartlara veya görevlere bağlı kalmaksızın gerçekleşmiştir.

İkinci eksen, işgalci güçle mücadelede uluslararası kurumların kullanılmasına ilişkindir. Bu, 1974 yılında Birleşmiş Milletler platformunun kullanılmasıyla başlamış, Goldstone raporu, UNESCO'ya katılım ve sonrasını kapsamaktadır. Bu girişimlerin ve çabaların farklı etkileri, İkinci İntifada'nın başlangıçlarında, yerleşim yerleri ve İsrail askeri üslerine yapılan saldırılar gibi çeşitli alanlarda görülmüştür. Aynı zamanda, Birinci İntifada sırasında halk saldırıları ve tutukluların hapis hanedeki direniş faaliyetleri, işgal güçlerine karşı mücadelede önemli rol oynamıştır.

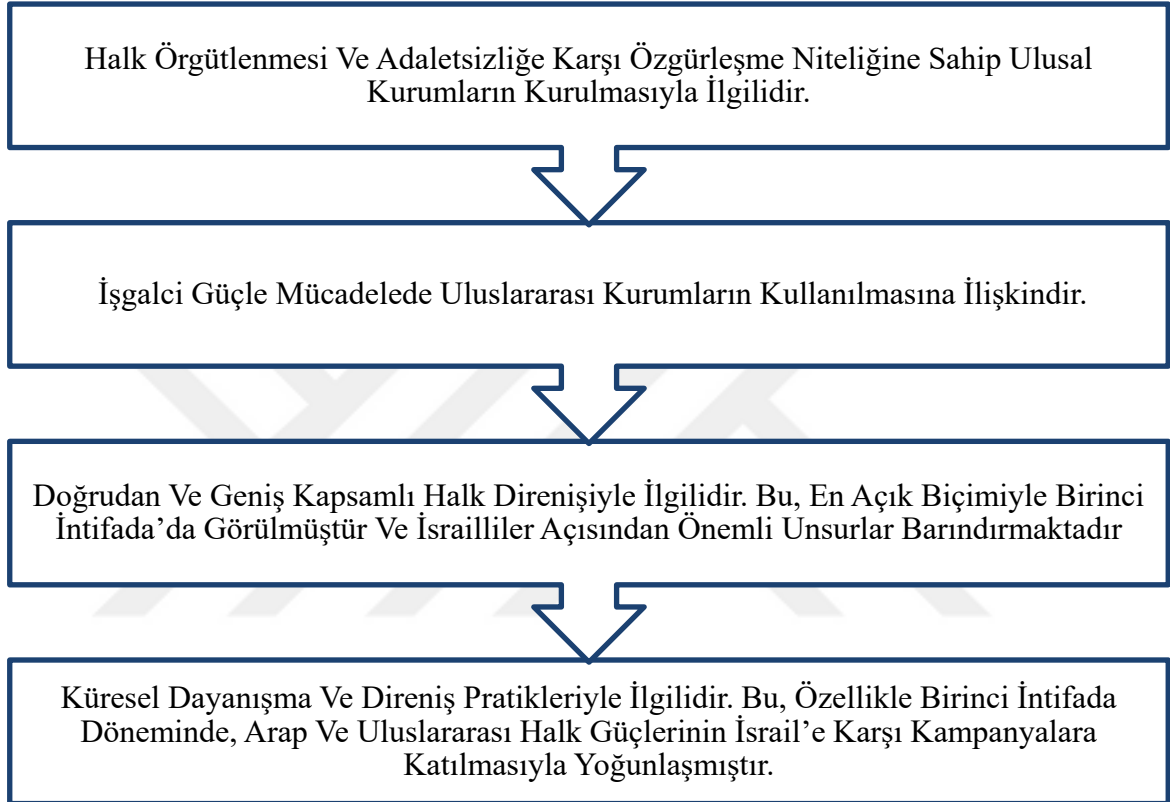
Üçüncü eksen, doğrudan ve geniş kapsamlı halk direnişiyle ilgilidir. Bu, en açık biçimiyle Birinci İntifada'da görülmüştür ve İsrailiiler açısından önemli unsurlar barındırmaktadır. Bu karşılıklar, Filistinli direnişçilerin stratejiler geliştirmesinde ve İsrail'in ideolojisine karşı alternatif ve canlı stratejilerin üretilmesinde belirleyici olmuştur. Filistin direnişinin zaferi, direnişin ideolojik alt yapısını yeniden üretmeye katkıda bulunan ve İsrail ideolojisine karşı olan ulusal ideolojiyi şekillendiren hareketler olarak ortaya çıkmıştır.

Abu Daho, Birinci İntifada'nın, Filistin halkını kapsamaması nedeniyle, Filistinli mücadelenin dönüm noktası olduğunu belirtmiştir. Bu, İsrail'in çatışma şartlarını yeni bir biçimde kabul etmesine ve uluslararası aktörlerin direnişin sonuçlarını etkileyerek alternatif veya tamamlayıcı bir otoritenin kurulmasına karar vermesine neden olmuştur. Sonuç olarak, İsrail'in Filistinler üzerindeki kontrolü zayıflamış ve yeni bir yönetim biçimi doğmuştur.

Dördüncü eksen, küresel dayanışma ve direniş pratikleriyle ilgilidir. Bu, özellikle Birinci İntifada döneminde, Arap ve uluslararası halk güçlerinin İsrail'e karşı kampanyalara katılmasıyla yoğunlaşmıştır. Avrupa'da kolonilerin mallarının ithalatını durdurmak amacıyla başlatılan kampanya, ardından boykot ve kültürel boykot, yatırımların çekilmesi gibi hareketler başarılar kazanmış ve İsrail'de ciddi krizler yaratmıştır. Aynı zamanda, bu hareketler küçük ama derin bir bölünmeye de neden olmuştur.

Filistinliler, vatanlarında yaşama hakları için tarihsel gerekçelere ya da diğer nedenlere ihtiyaç duymadan, toprakla olan doğrudan ilişki temel haklarının göstergesidir. Ayrıca, dönüşen söylem ve mücadele nesli, bağımsız bir varoluş ve ulusal

haklara sahip olma konusunda önemli adımlar atmıştır. Bu noktada, Abu Daho, halkın bilincine hitap ederek kimliğine güvenmenin ve yenilgi psikolojisine kapılmamanın önemine dikkat çekmiştir. Çünkü, rollerin ve görevlerin karıştırılması, Filistin direnişinin zafer anahtarlarını ve yıkıcı çerçevesini oluşturmuş ve bu durum, şiddetin meşruiyetini sorgulanabilir hale getirerek, bazı kişilerin kültürel veya dini kökenler üzerinden analizlere yönelmesine neden olmuştur.¹²³



Şekil 1.7. Bu Girişimlerin Kamuoyuna Hitap Etmek Tanımlanması

Avrupa'da sömürge mallarının ithalatını durdurma amacıyla yürütülen kampanya ve ardından gelen akademik ve kültürel boykot ile yatırımların geri çekilmesi, İsrail için bir dizi kriz yaratmakta ve küçük ama derin bir çatlak meydana getirmektedir. Filistinlilerin kendi ülkelerinde yaşamak için tarihsel ya da başka türlü bir gerekçeye ihtiyaçları yoktur; zira doğal hakka dayalı meşruiyetin temel ölçütü, yerle kurulan aidiyet ilişkisidir, bu ilişkinin hukuki biçimde yeniden tanımlanması değil—tıpkı ayrımcı devlet örneğinde olduğu gibi.

¹²³ Abu Dahou, “*Al-Haraka Al-Filastiniyya Al-Asira 1967-1992 Al-Nidal Min Ajl Al-Huwiyya Al-Wataniya*”, s.78,85,102.

Bu bağlamda, Ebu Dahu önemli bir noktaya dikkat çekmektedir: Kamuoyuna yönelik söylemlerde, ulusal kimliğe güven duyulmasının ve psikolojik yenilgiciliğe kapılmamanın gerekliliği. Filistin direnişinin zaferini mümkün kılan unsurların görev ve rollerin karıştırılmasıyla basitleştirilmesi, direnişin çarpıtılmasına ve belli kalıplara sıkıştırılmasına neden olmuştur. Bu durum, şiddet eylemlerine dair soruların meşru görülmesine yol açmış ve bazı kişileri bu eğilimlerin kültürel ya da dini kökenlerine dair araştırmalara katılmaya hazır hale getirmiştir.¹²⁴



¹²⁴ Abu Dahou, “*Al-Haraka Al-Filastiniyya Al-Asira 1967-1992 Al-Nidal Min Ajl Al-Huwiyya Al-Wataniya*”, s. 78,85,102.

İKİNCİ BÖLÜM

2. ŞEYH AHMED YASİN'İN BİYOGRAFİSİ VE TUTUKLANMA SÜRECİ

İsrail işgali altındaki hapishanelerdeki Filistinli direniş hareketi, Şeyh Ahmed Yasin örneğinde görüldüğü gibi, iç örgütlenmeye, kapsamlı bilinçlendirmeye ve Filistin halkının direniş iradesiyle uyumlu stratejiler geliştirmeye dayanan özgün bir mücadele modeli ortaya koymuştur. Uluslararası desteğin sınırlılığı ve işgalin ihlallerini caydırabilecek yasal çerçevelerin zayıflığı gibi zorluklara rağmen, bu hareket, halk desteğine dayanan samimi devrimci kadroları ve etkili liderlikleriyle ulusal mücadeleye güçlü bir katkı sunmuştur.

2.1. Şeyh Ahmed Yasin'in Biyografisi

Şeyh Ahmed Yasin'in hayatı, bir halkın özgürlük iradesinin sembolü ve Filistinli mahkumun esaretten önceki, esaret sırasındaki ve sonraki mücadele uyumunun yansımasıdır. Onun tarihsel tecrübesi, Filistinli tutsakların baskıcı politikalara karşı durma ve kamuoyuyla etkili iletişim kurma becerilerini ortaya koymuş, böylece onları Filistin ulusal projesinin ayrılmaz bir parçası ve işgale karşı direnişin ve esir haklarının güçlendirilmesi bağlamında temel bir çalışma alanı haline getirmiştir.

Şeyh Ahmed İsmail Yasin, 28 Haziran 1936'da Askalan'a bağlı el-Cura köyünde doğmuş ¹²⁵ ve 22 Mart 2004'te şehit edilmiştir. Doğduğu yıl, Siyonist yayılmacılığa karşı ilk silahlı devrimin başladığı yıldır.¹²⁶ Babası Hac İsmail Yasin, Ahmed henüz dört yaşındayken 1939'da vefat etti. İlköğrenimini el-Cura İlkokulu'nda beşinci sınıfa kadar sürdürebildi. ¹²⁷ 1948 yılında henüz 12 yaşındayken "Nekbe" olarak bilinen

¹²⁵ *Fi Al-Dhikra 19 Li Istishhadihi Al-Şeyh Al-Mu'assis Ahmad Yasin Al-Qa'id Alladhi Ahya Al-Umma Wa Hazz 'Arsh Isra'il.*

¹²⁶ Abdullah Al-Sharif, dü. *Al-Shaykh Ahmad Yassin. 07 03, 2024. (Tarikh Al-Wusul 18 05, 2025).* 07 03 2024. <https://Short-Link.Me/ZC6c> (Erişim Tarihi: 18.04.2025).

¹²⁷ Ahmed Mansur, "*Al-Şeyh Ahmad Yasin Shahid 'Ala 'Asr Al-Intifada.* s. 41.

büyük Arap yenilgisine tanık oldu. Bu dönem, onun düşünsel ve siyasi yönelimi üzerinde kalıcı izler bıraktı.

Bu dönemde Ahmed Yasin, Filistin halkının kendi gücüne dayanmasının ve halkın silahlandırılmasının, komşu Arap ülkeleri veya uluslararası toplumdan medet ummaktan daha etkili bir yol olduğunu öğrendi. Küçük yaşta Nekbe'ye maruz kalan Ahmed ve ailesi Gazze Şeridi'ne göç etmek zorunda kaldı. Aile, o dönemdeki pek çok mülteci gibi yoksulluk, açlık ve mahrumiyet içinde yaşadı. Genç Ahmed, Mısırlı askerlerin kampına arkadaşlarıyla birlikte giderek askerlerin ailelerine götürmeleri için ihtiyaç duydukları eşyaları temin etmeye çalıştı.

1949-1950 yıllarında, ailesinin geçimini sağlamak amacıyla kısa bir süre okulu bırakarak Gazze'de bir bakla restoranında çalıştı. 1952 yılında, henüz 16 yaşındayken, Müslüman Kardeşler hareketinin bürolarının yeniden açıldığı ve faaliyetlerin zirveye ulaştığı bir dönemde kaza geçirdi.¹²⁸ O gün, arkadaşı Fuad İsa Ebu Dıyye ile sahile giderken yaptığı bir yanlış hareket sonucunda boynunda kırık meydana geldi. Önce evde, ardından hastanede 45 gün alçıda kaldı. Bu olay sonrasında yürüme zorluğu ve genel bir fiziksel zayıflık yaşadı. Zamanla, omuriliğinde hasar ve boyun omurlarında iç içe geçme olduğu anlaşıldı. Bu durum, annesinin ona olan ilgisini artırdı ve tedavisi için ailesi özellikle annesi yoğun çaba sarf etti.¹²⁹

20 yaşına geldiğinde, 1956 yılında Mısır'a karşı düzenlenen Üçlü Saldırı'ya karşı Gazze'de düzenlenen gösterilere katıldı. Ardından eğitimine devam eden Ahmed Yasin, 1957-1958 öğretim yılında lise eğitimini tamamladı.¹³⁰ 1964 yılında tekrar lise diploması aldı ve ardından Mısır'da Ayn Şems Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümüne kaydoldu.¹³¹ Ancak burada yalnızca bir yıl okuyabildi; çünkü 1965'teki Müslüman Kardeşler'e yönelik tutuklamalar kapsamında İslami faaliyetlerinden dolayı gözaltına alındı ve Mısır'a girişine izin verilmedi.¹³²

¹²⁸ Ahmed Mansur, *Al-Shaykh Ahmad Yassin Shahid 'Ala 'Asr Al-Intifada*. s.41.

¹²⁹ Adwan, *Al-Shaykh Ahmad Yassin Hayatuhu Wa Jihaduhu*, Ghazza, 1991, s. 29-30.

¹³⁰ "19 'Aman 'ala Istishhad al-Shaykh Ahmad Yassin". 02 03 2023. <https://www.wafa.ps/pages/details/68287> (Erişim Tarihi: 18.04.2025).

¹³¹ Nasim Yassin, Yahya Al-Dajani. «Fiqh Al-Da'wa 'Ind Al-Imam Al-Shahid Ahmad Yassin.» *Mu'tamar Al-Da'wa Al-Islamiyya Wa Mutaghayyirat Al-'As*. Ghazza: Al-Jami'a Al-Islamiyya Bi Ghazza, 2005. s. 1-48.

¹³² "19 'Aman 'ala Istishhad al-Shaykh Ahmad Yassin."

2.2. Şeyh Ahmed Yasin'in Filistin toplumundaki öne çıkan yönleri

Şeyh Ahmed Yasin'in eşiyle ilişkisi son derece huzurluydu. Şati Kampı'ndaki evinde bağımsız bir hayat sürdürdü. Eşi, hizmetkar, itaatkâr ve sevecendi. Annesi de onunla birlikte yaşamayı tercih etti; bu tercihte Ahmed Yasin'in annesine gösterdiği ilgi, ona İslam'ın öngördüğü saygı ve sevgiyi sunması etkili olmuş olabilir.

“Künyesi” Ebu Muhammed olan Yasin'in eşinden “A'id” isimli bir erkek çocuk doğdu fakat çocuk vefat etti. Daha sonra tekrar aynı ismi verdiği ikinci oğlu da vefat etti. Ardından “A'ide” adını verdiği bir kız çocuğu oldu ve hayatta kaldı. Sonrasında “Muhammed” ismini verdiği oğlu dünyaya geldi ve bu isimle anılmaya başlandı. Ardından Abdulhamid ve Abdulgani isimlerini verdiği iki erkek çocuğu daha oldu. Yedi de kız çocuğu vardı.

Eşi ve çocuklarıyla ilişkisi sevgiye dayalıydı; şefkatli ve ilgili bir baba olarak tanındı. Çocuklarının, onun arzuladığı biçimde eğitimlerini sürdüremeyeceğini fark edince, onlara ailelerini geçindirecek mesleki yolları seçmelerini önerdi. Bu, ekonomik abluka nedeniyle eğitimi bırakmak zorunda kalan pek çok Filistinli çocuğun karşılaştığı ortak bir durumdu. Örneğin, Abdulhamid'i oto tamirciliğine yönlendirdi. Muhammed ise, babası tutuklandıktan sonra ailesine destek olmak amacıyla tuğla üretiminde çalıştı. Şeyh Ahmed Yasin'in 40 torunu vardı; bunlardan 23'ü erkek, 17'si ise kızdı.¹³³

2.2.1. Vaaz ve Örgütlenmedeki Kapasitesi ile Davî Vizyonu

Ahmed Yasin, Gazze toplumsal direnişinin merkezinde yer alarak uluslararası gözetime karşı düzenlenen gösterilerde aktif rol almış; Mısır'ın bölgeye yeniden idari etkinlikle dönmesini savunmuştur. Bu süreçte, vaaz yeteneği gözle görülür biçimde öne çıkmış, kısa sürede Gazze mücahitleri arasında parlayan bir isim haline gelmiş ve bu da Mısır istihbaratının dikkatini çeken bir başarıdır. Gençlik yıllarında entelektüel ve siyasi yoğunluk taşıyan bu ortamda, Yasin; Ebu Hıdra Camii'ne davetli konuşmacı olarak gönderilen Müslüman Kardeşler heyetlerinin toplantılarına katılmıştır. Bu dönemde Şeyh El-Âbasîrî ve Şeyh el-Gazâlî gibi isimler güçlü bir ilmi ve manevi nüfuz sergiliyordu.¹³⁴

¹³³ JamalMadi, *Ahmad Yasin Amir Al-Shuhada*. Al-Iskandariya: Dar Al-Mada'in, 2004, s. 49.

¹³⁴ Adwan, “*Al-Shaykh Ahmad Yassin Hayatuhu Wa Jihaduhu*”, s. 21.

İslâmî hareket, gençliğe yönelik eğitim, kültür ve spor etkinlikleriyle bütüncül programlar uygularken, Ahmed Yasin de bu çok yönlü faaliyet ağının içinde yer almıştır. Spor ve kültür etkinliklerini bağdaştıran bu yapı, onun İslâmî harekete aidiyet duymasına zemin hazırlamış; 1955 yılında biatını vererek hareketin hazırlık evrelerini başarıyla geçmiştir. Böylece, derin bir inanç ve toplumsal duyarlılıkla İslâmî harekete katılmış, bu aşamada Abdulrahman Barud ¹³⁵gibi önderlerle aynı inanç halkası içinde yer almıştır. Bu dönemde Yasin'in katılımı, Filistin toplumu içindeki İslâmî dinamiklerin hızla güçlenmesine vesile olmuştur.

2.2.2. Sosyal Zekâsı ve Okumaya Tutkusu

İslâmî çevreler içinde yer alması, Ahmed Yasin'i klasik dinî eserlerle tanıştırmış, zira o dönemde bu yayınlar nadiren bulunmakta idi. Zengin bir kültürel inşaa eden Yasin; özellikle sınıf içinde yaramazlık tanınan öğrencilere yaklaşımında özen göstermiş, onların psikolojik ve pedagojik ihtiyaçlarını dikkate alarak sevgiyle yöneltici bir tutum sergilemiştir. Bu yaklaşım, ona hem öğrenciler hem de diğer öğretmenlerin saygısını kazandırmıştır. Ayrıca, sınıf içi rollerinin dışında, Gazze şehir merkezindeki “Cami el-Kenz” gibi mekânlarda öğrencileriyle birlikte dinî muhabbet ortamları oluşturmuş, eğitimin sınırlarını mekânsal olarak da genişletmiştir.¹³⁶

2.2.3. Öğretimde Profesyonellik ve Nesil İnşası

Yasin, Arap dili ve dinî bilgiler öğretiminde, sadece bilgi aktarmakla kalmamış; İslâmî eğitimin ritüellerini kişisel uygulamalarıyla yaşatmıştır. Hatta pazartesi ve perşembe günleri oruç tutarak örnek teşkil etmiş, bu davranış dönemin sosyal yapısında oldukça sıra dışıydı. Bu örnekliğin, özellikle laik değerleri savunan veli ve resmi otoriteler tarafından siyasi bir provokasyon olarak algılandığı da kayıtlardır. Bir memur yaklaşan öğrenciyi “Camiye götürüyor” diye şikayet ettiğinde, onun öğretmenini savunan bir memur , “Sağ olsun, böyle bir öğretmen her okulda olsun” demiştir. Bu olay hem öğrenci ailesi arasında hem de kamusal alanda İslâmî eğitim tartışmalarını canlı tutmuştur.¹³⁷

¹³⁵ Abdul Rahman Baroud, daha sonra şair olan ve Mısır'da Arapça dilinde doktora yapan bir Filistinli aktivisttir, <https://tinylink.info/10qsL-arabi21>.

¹³⁶ Adwan, “*Al-Şeyh Ahmad Yasin Hayatuhu Wa Jihaduh*”, s. 29.

¹³⁷ Adwan, “*Al-Shaykh Ahmad Yassin Hayatuhu Wa Jihaduhu*,” s. 29.

Fiziksel sağlık sorunları, Ahmed Yasin'i durdurmak yerine dinî ve toplumsal hizmetlerine daha yoğun yönlendirmiştir. O, Gazze'deki cami, dernek, eğitim ve sosyal alanlarda aktif görev almış; davet sahasında çaba göstermiştir. Kur'an-ı Kerim tilavet merkezleri, dini eğitim programları ve sosyal dayanışma çalışmaları, onun liderliğindeki bu inisiyatiflerle güçlenmiştir. Yasin'in enerjisi, hastalığa rağmen düşmemiş, bilakis bir ilham kaynağı olmuştur.¹³⁸

2.2.4. Kişiliğini Şekillendiren Devrimci Etkiler

Ahmed Yasin'in yetiştiği Askalan bölgesi ve Gazze çevresi, tarih boyunca Müslüman toplulukların savunusu ve kültürel direnişiyle anılan bir coğrafyadır. Bu yerler, İslâmî hafıza ve cihadî hatıralar açısından zengin bir mirasa sahiptir. 1936'daki ilk silahlı Filistin direnişinin başladığı yılında doğan Yasin, bu ruhun bir yansıması olarak kabul edilir. Bu topraklardaki “derin aidiyet duygusunun”, bireyin hem kendisiyle hem çevresiyle bütünleşmesini sağladığını vurgular. Psikososyal uyumun, zorluklar karşısında direnmekle gerçekleştiğini, Ahmet Yasin de bu özelliklere sahiptir.¹³⁹

*"Allah yolunda öldürülenleri sakın ölümler sanmayın. Bilakis onlar, Rableri katında diridirler ve rızıklandırılır."*¹⁴⁰; Yasin, tüm davet insanlarına büyük hürmet duyduğunu belirtmiştir; örneğin “İmam Hasan el-Benna, kanal savaşları, Filistin cihadı, şehid Hazeddin el-Kassam, Abdulkadir el-Husayni...” gibi isimleri örnek olarak zikretmiştir. Bu bilinç, onun direnişin yanında durağan ve güçlü bir inançla hareket etmesini sağlamıştır.¹⁴¹

Filistin, stratejik, ekonomik ve ruhî önemi nedeniyle, büyük güçlerin odağında yer almış; Yasin, bu gerçekliği tarihî ve kutsal bağlamda kavramış bir isimdir. Hamas'ın kurucusu ve iki intifada liderlerinden biri olan Yasin, Filistin ulusal direniş hareketinde hem İslâmî hem stratejik bir sentez inşa etmiştir. Onun yüzyüze diyalogu, samhupseci yaklaşımı ve ideallerinden ödün vermeyen duruşu, yerel siyaset, akademi ve edebiyat

¹³⁸ Adwan, “*Al-Şeyh Ahmad Yasin Hayatuhu Wa Jihaduhu*,” s29.

¹³⁹ Habla, Amin. *Al-Shaykh Ahmad Yassin Shaykh Filastin Wa Mujaddid Al-'Amal Al-Muqawim Fiha*. 22 03 2025. <https://Tinylink.İnfo/1019e>, (Erişim Tarihi: 18.04.2025).

¹⁴⁰ (Al-i İmran 3 \169).

¹⁴¹ Al-Rifai, "Al-Tawafuq Al-Dhati Lil-Asra Al-Filastiniyyin Alladhina Taharraru Min Al-MuAl-Filastiniyyin Alladhina Taharraru Min Al-Mu'taqalat Al-Isra'iliyya'taqalat Al-Isra'iliyy, s. 217-245.

çevrelerinde büyük etki yaratmıştır. Onun davası, “iradeyle zaferin inşası” inancına dayanan yeni bir siyasi-ruhani paradigmadır.¹⁴²

2.2.5. Şeyh Ahmed Yasin’in İşgal Güçleri Üzerindeki Etkisi

Şeyh Ahmed Yasin’in kişiliği, işgal güçleri üzerinde ciddi endişeler yandırmıştır; Bunun nedenleri şunlardır:

Şeyh Ahmed Yasin, şehitlerin kanıyla yoğrulmuş, İsrâ ve Mirac topraklarında Kur’an sayfaları gibi dalgalanan Zeytun’un evladı olarak, İslamî Direniş Hareketi Hamas’ın lideridir ve Filistin meselesinin tarihinde silinmez bir iz bırakmıştır. Birçok kişi tarafından, hayatın tanıklıkları ve ölümün ilahileriyle, Filistin direnişinin ikinci kurucusu olarak kabul edilir. İsrail, Ahmed Yasin’e karşı öfkesini gizleyememiştir; zira devrimci şeyh, Filistinlilerin kalplerinde ve gerçekliğinde ateş çemberini yaymaya başlamıştır.

Ebu Aita’ya göre, Şeyh Ahmed Yasin’in oluşturduğu örgütlenme modeli, üç kişiden fazla olmayan İhvan aileleri ve halkalar şeklindeydi. Bu bireyler, haftada en az bir saat olmak üzere, benzer koşullarda ve aynı mahallede buluşarak İslami Müslüman Kardeşler müfredatını çalışırlardı. Şeyh Yasin, gençlerin İslami eğitimine büyük önem vermiştir; bu eğitim okul etkinlikleriyle başlar, ardından en önemli toplanma yeri olarak cami gelir, sonrasında geziler ve seminerler düzenlenir. Gençler arasından davanın yükünü taşıyacak olanlar seçilir ve aile aşamasına geçerler. Bu aşamada dini, Kur’an’ı, sünneti ve fıkıhı öğrenirler. Sonrasında genç, kendisinin Müslüman Kardeşler’den olduğunu fark eder; bazıları devam eder, bazıları ise vazgeçer. Devam edenler, doğrudan liderle biat ederler.¹⁴³

Şeyh Yasin, davet faaliyetlerini gizli yürütmüştür. Örneğin, camideki bir aile diğerinin varlığını bilmezdi, bazen ise ihtiyaç halinde birkaç aile birbirine tanıtılırdı. Şeyh Yasin, “Mutlak gizlilik öldürücüdür, mutlak açıklık da öldürücüdür” diyerek, şartlara göre dengeyi gözetirdi. Şeyh Yasin, Allah’ın davetini Filistin’de kökleştirmek ve akidevi bir nesil yetiştirmek için korkusuzca çalışmıştır. Hareketin büyük zorluklarla

¹⁴² Abu Ayta, *Dawr Al-Shaykh Ahmad Yassin Al-Da’awi Wa Al-Ijtima’i*, s. 5.

¹⁴³ Habla, Amin. *Al-Shaykh Ahmad Yassin Shaykh Filastin Wa Mujaddid Al-'Amal Al-Muqawim Fiha*. 22 03 2025. <https://Tinylink.info/1019e>, (Erişim Tarihi: 18.04.2025).

karşılaştığı bir dönemde, o asla korkmamış, ancak büyük bir ihtiyat ve dikkatle hareket etmiştir¹⁴⁴.

Şeyh'in Filistin İntifadası'ndaki rolü devrimci etkisini gösterir. Şeyh Yasin, "iyiliğe iyilikle, kötülüğe kötülükle karşılık verilir"¹⁴⁵ anlayışını benimsemiş ve bu kavramı direnişçilere aktarmıştır. Bu, direnişi güçlendirmiştir. Şeyh'in inancı, haklı olmasaydı bu kadar sebat ve fedakârlık gösteremeyeceği yönündeydi.¹⁴⁶

Şeyh Yasin, El Cezire'de Ahmed Mansur ile yaptığı bir röportajda, 1987 Aralık'ında patlak veren intifadanın planlanmadığını, bir İsrailli'nin kasıtlı olarak dört Filistinli işçiyi öldürmesiyle başladığını ve halkın cenazeleri taşıyarak toplandığını belirtmiştir. Bu olaydan sonra Gazze'de halk ayaklanmış, camilerden başlayan yürüyüşler ve coşkulu marşlarla direniş yayılmıştır.¹⁴⁷

Filistin halkı, İsrail'in vahşetini dünyaya göstermek istemiştir; çünkü İsrail, taşlara füzelerle karşılık vermiştir. Bu, Siyonist sistemin insanlık ve merhametten yoksun olduğunu, çocuk, kadın, yaşlı, sivil-asker ayrımı gözetmediğini göstermektedir. Filistin halkı, düşmanla aynı yöntemlerle mücadele etmeye başlamış, sahip olduğu basit imkânlarla bile işgalcinin korkuya kapılmasına neden olmuştur. Şeyh Yasin'e göre, önemli olan İsrail'in kümülatif kayıplarıdır; Filistinliler ölür, fakat işgalci korkar ve kaçar¹⁴⁸.

Şeyh'in planlarından biri, İsrail'e karşı korku dengesini sağlamak, savaşı kendi topraklarına taşımaktır. Peygamber'in (sav) "Bir aylık mesafeden korku ile bana yardım edildi"¹⁴⁹ hadisini örnek almıştır. Şeyh, direnişin mali ve askeri güç gerektirdiğini, Filistinlinin kendi düşmanını en iyi bilen kişi olduğunu vurgulamıştır.¹⁵⁰

İsrail'in Şeyh Yasin'den korkmasının sebeplerinden biri, onun hareketin manevi lideri ve fikri rehberi olmasıdır. Şeyhin kararlılığı ve azmi, Hamas'ın örgütsel yapısını güçlendirmiş ve 1987 İntifadası'nda önemli bir rol oynamıştır. Şeyh, İslami vizyonu

¹⁴⁴ Nasim Yassin, Yahya Al-Dajani. «Fiqh Al-Da'wa 'İnd Al-Imam Al-Shahid Ahmad Yassin.» *Mu'tamar Al-Da'wa Al-Islamiyya Wa Mutaghayyirat Al-'As*. Ghazza: Al-Jami'a Al-Islamiyya Bi Ghazza, 2005. 1-48, s. 826.

¹⁴⁵ Mansour, *Al-Shaykh Ahmad Yassin Shahid 'Ala 'Asr Al-Intifada* , s. 157.

¹⁴⁶ Abu Ayta, "Dawr Al-Shaykh Ahmad Yassin Al-Da'awi Wa Al-Ijtima'i, s. 111,112.

¹⁴⁷ Mansour, *Al-Shaykh Ahmad Yassin Shahid 'Ala 'Asr Al-Intifada*, s. 157 .

¹⁴⁸ Mansour, *Al-Shaykh Ahmad Yassin Shahid 'Ala 'Asr Al-Intifada* , s. 157.

¹⁴⁹ (İslamweb Fetvaları, Fetva Merkezi 2003) Hadis, Ebû Hüreyre tarafından rivayet edilmiş olup, Tirmizi ve Ahmed de rivayetlerine yer vermiştir.

¹⁵⁰ Al-'Afani, "Shatha Al-Riyahin Min Sirat Wa Istishhad Al-Shaykh Ahmad Yassin", s. 28-30.

benimsemiş ve başkalarını da bu yola yönlendirmiştir. Ancak, teori ile pratiğin farkı, özellikle de teknolojik gelişmeler ve istihbarat yöntemleriyle daha da belirginleşmiştir¹⁵¹.

2.2.6. Şeyh Yasin'in Ajanlara Karşı Tutumu

Şeyh Yasin, ajanların Filistin toplumuna büyük zarar verdiğini ve mücadelenin önünde engel oluşturduğunu düşünüyordu. Ajanlar, genellikle başka ajanlar devşirir ve ihanetle topluma zarar verir. Bu kişiler, ya işbirliği yapar ya da tehdit ederler. Şeyh, bu ajanların çoğu zaman masum Filistinlilerin öldürülmesinde rol oynadığını belirtmiştir.¹⁵²

2.2.7. Şeyh'in Zafere Olan Derin Güveni Ve Bu Güveni Yayması

Şeyh Yasin, "Filistin'de iki devlet için yer yoktur; Filistin halkı kendi topraklarında yerini almaya başlamıştır. Arap ve İslam dünyası bu halkı desteklemektedir ve zafer günü yakındır" diyerek derin bir güven taşımıştır. Bize göre, işgalin Şeyh'ten korkmasının bir nedeni de, onun halk desteğini ve İslami sempatiyi harekete geçirme becerisidir. Şeyhin coşkulu sözleri ve olağanüstü iyimserliği, onu direnişin ve inancın sembolü haline getirmiştir. Bu da Arap ve İslam dünyasından büyük bir destek dalgası doğurmuştur¹⁵³.

Şeyh'e göre, Arap ve İslam dünyasının Filistin'e desteği şu şekilde olmalıdır:

- Manevi destek
- Siyasi ve medya desteği
- Ekonomik destek (özellikle kuşatma altındaki Filistin halkı için)
- Askeri destek (her ülkenin gücüne göre)
- Sınırların açılması ve boykot

Şeyh Yasin, Filistin davasının başarısı için Arap, İslam ve Filistin iş birliğinin şart olduğunu vurgulamıştır. Hamas'ın en büyük sermayesinin, fedakârlık ve şehadet için hazır olması olduğunu belirtmiştir¹⁵⁴

¹⁵¹ Habla, "Al-Shaykh Ahmad Yassin Shaykh Filastin Wa Mujaddid Al-'Amal Al-Muqawim Fiha Şeyh ."

¹⁵² Mansour, *Al-Shaykh Ahmad Yassin Shahid 'Ala 'Asr Al-Intifada*, s. 164.

¹⁵³ Al-'Afani, "Shatha Al-Riyahin Min Sirat Wa Istishhad Al-Shaykh Ahmad Yassin" El-Afani," s. 31-32.

¹⁵⁴ Adwan, "Al-Shaykh Ahmad Yassin Hayatuhu Wa Jihaduhu", s. 126-128.

2.2.8. İsrail Üstünlüğünü Aşma Ve Direnişi Silahlandırma Planı

Şeyh Yasin, işgalin günlük zulmüne karşı meşru direnişin gerekliliğini kavramış ve Filistin halkının onurunu ve haklarını koruyacak şekilde silahlı mücadeleye hazırlanmayı planlamıştır. Bu amaçla, silah temini ve kullanımı için özel bir komite kurulmuştur. Bu komite, silah temini ve dağıtımında sorumluydu. Fakat, İsrail güvenlik güçleri durumu yakından takip etmiş ve operasyonları engellemek için baskınlar düzenlemiştir. Bu süreçte, birçok kişi tutuklanmış ve ağır işkencelere maruz kalmıştır¹⁵⁵.



Şekil 2.1. İşgalin Şeyh Ahmed Yasin'den Korkmasının Nedenleri

2.3. Şeyh Ahmed Yasin'in Hapishane Yılları

2.3.1. İlk Tutuklama: Gerekçeleri ve Süreçleri, 1984

Şeyh Ahmed Yasin, kendi kavramı ışığında doğru adımı atmak istemiştir; zira eğer öğüt vermek istiyorsanız, önce kendinizin örnek olması gerektiğine inanıyordu¹⁵⁶: "Ey iman edenler! Neden öyle söylüyorsunuz ki, söylemenizle yapmıyorsunuz? Allah

¹⁵⁵ Adwan, "Al-Shaykh Ahmad Yassin Hayatuhu Wa Jihaduhu", s.129-134

¹⁵⁶ Yasin, Al-Dajani "«Thaqafat Al-Imam Al-Shahid Ahmad Yasin.», s. 824.

katında büyük bir öfke, söylediğiniz halde yapmamaktır."¹⁵⁷ Bu bağlamda, direnişin ve mücadele etmenin, diğer insanların da yanlış yollardan dönüp doğru yolu bulması için zorunlu olduğunu düşünüyordu. Şeyh Yasin'in uzun süreli derslerinden çıkardığı en önemli sonuç, hem bu öncesi hem de sonrası direniş dönemlerinde, İslami hareketin izlediği gerçek mücadele yöntemlerinin büyük başarılar elde ettiğidir. Bu başarılar, diğer akımların faaliyetlerini sınırlandırmış, onların hareketlerini etkileyip İslam'a daha da yakınlaşmalarını sağlamıştır.

Yasin'in sürekli ve kararlı çalışması, çevresinde etkili olmuş; adil olmayan ve zalim uygulamalara karşı organize ve stratejik bir duruş sergilemiştir. O, Allah'a güvenerek ve güçlü imanı ile, istihbarat teşkilatlarının bile aşamayacağı bir sistemi temsil etmektedir. Yasin, ayetlerde belirtildiği gibi, Allah'a yönelerek ona güvenmiş ve arkasında durmuştur: *"De ki: 'Biz yalnızca Allah'ın yazmış olduğu şeylere uğrayacağız. O, bizim vekilimizdir. Müminler ise yalnızca Allah'a dayanmalıdır.'*"¹⁵⁸ İlk tutuklaması sırasında, Şeyh Ahmed Yasin ve beş başka kişiye karşı toplam dört sayfalık suçlama dosyası hazırlanmıştır. Bu dosyada suçlamalar şu şekildedir:

Birinci Suçlama:

"Yasa dışı örgüt üyeliği," ve bu, 1945 tarihli Acil Durumlar Yasası'nın 1/85 maddesine aykırıdır. Bu suçlama, Şeyh Ahmed Yasin'in, İsrail devletini şiddet ve güç kullanarak ortadan kaldırmayı hedefleyen, bu amaca ulaşmak için silah ve şiddet kullanmayı amaçlayan radikal İslami bir örgüt kurduğunu iddia etmektedir.¹⁵⁹

İkinci Suçlama:

"Suç planlama," ve bu, Gazze ve Kuzey Sina Bölgesi'nin 1968 tarihli 162 No'lu Güvenlik Düzenlemeleri ve 1970 tarihli Güvenlik Talimatları'nın 22. maddesine aykırıdır. Suçlama detaylarına göre, sanık, yaklaşık 1983 yılında, başka kişilerle anlaşarak silah ve askeri malzeme temin etmeyi ve bunları kullanarak önceden belirlenmiş amaçlarını gerçekleştirmeyi planlamıştır.

Üçüncü Suçlama:

"Silah bulundurma," ve bu, 1970 yılındaki Güvenlik Talimatları'nın 53 (A) maddesine aykırıdır. Detaylara göre, sanık 1983 yılı başlarında veya buna yakın bir

¹⁵⁷ (Saff Suresi 61/2).

¹⁵⁸ (Tevbe Suresi 9 / 51-52).

¹⁵⁹ Adwan, *"Al-Şeyh Ahmad Yasin Hayatuhu Wa Jihaduhu,"* s.124, 135.

dönemde, herhangi bir yetkili makamdan izin veya ruhsat almadan silah temin etmiştir. Bu silahların, İsrail'i devirmek için kurulmuş radikal dini örgütün amaçlarına ulaşmak için kullanılması planlanmıştır.¹⁶⁰

Bu suçlamalar, Siyonist devlet tarafından abartılı bir şekilde yapılmış olup, Filistin halkının ulusal kimliğinin yok edilmesine ve Şeyh Ahmed Yasin ile yoldaşlarının karalanmasına yöneliktir. Bu suçlamalar, İsrail'in Filistin halkı ve özellikle tutuklular üzerindeki suç ve zalimliklerini unutturmaya çalışmakta, ve Filistinli tutukları genellikle adaletsizce terörist ilan etmektedir. İsrail yönetimi, Filistinlilerin kendini savunma hakkını asla tanımamakta, onlara yıllardır bu hakkı inkâr etmekte ve tamamen yenilgi peşindedir.

2.3.2. Şeyh Ahmed Yasin'in İlk Yargılanması ve 1985 Takas Anlaşması

2.3.2.1. İlk Mahkeme ve Mahkeme Kararı

Şeyh Ahmed Yasin, Güney Bölgesi'nde, Jalaya Caddesi boyunca uzanan ana mahkemeye götürülmüş ve üç hakimden oluşan birleşmiş bir mahkemede (üç hakimden oluşmuş) yargılanmıştır. İlk duruşmada, geleneksel olarak suçlama listesi okunmuş ve mahkeme başkanı Zakaria Khasfe tarafından duruşmaya katılanlara okunmuştur. Şeyh Yasin ve diğer sanıklar için avukatlar tarafından savunma hazırlıkları yapılmış olup, ¹⁶¹ iddia makamını temsil eden savcı ise askerî savcı Isaac Parfiman'dır.¹⁶²

İddianın ciddiyetini artırmak amacıyla, heyet mahkeme salonuna çeşitli silahları getirerek bunların askerî sergisine dönüştürmüş ve alışılmadık bir uygulama sergilemiştir. Bu durum, duruşma sırasında hukukçular ve avukatların tepkisini çekmiştir. Savunma avukatlarından Nadhum Owaida, bu abartıya engel olmaya çalışmış ve sonraki duruşmalarda, Şeyh Yasin'i tedavi eden Ortopedi Uzmanı Doktor Muhammed Selama, mahkemede hazır bulunmuştur. Doktor, Şeyh Yasin'in sağlık durumunu açıklayarak, mahkemenin bu bilgiyi dikkate alarak hüküm sürecinde hafifletici nedenler göz önüne almasını ummuştur. Doktor, mahkemeye, Şeyh Yasin'in

¹⁶⁰Adwan, "Al-Şeyh Ahmad Yasin Hayatuhu Wa Jihaduhu", s. 135,136,142.

¹⁶¹ Avukatlar: Nazmi Awida, Ahmed Abu Warda, Sobhi Shehab, Fouad Shnayura ve Mohammed Faraj al-Ghoul. Adwan. *Al-Şeyh Ahmad Yasin Hayatuhu Wa Jihaduhu* , s. 141,142.

¹⁶² Hapis süresine ilişkin belgeler şu avukatlar tarafından sağlandı: Omar Ahmed Al-Barsh, Adel Khalifa ve Nazim Awida. Bunlar arasında Şeyh Ahmed Yasin'in iddianameleri ve ifadeleri yer alıyor. Adwan, *Al-Şeyh Ahmad Yasin Hayatuhu Wa Jihaduhu*, s 10.

hayatını sürdürebilmesi ve 24 saat refakatçi olmadan hareket edemeyeceği, hatta uyuyamadığı bilgisini aktarmıştır.

Savunma avukatı, İsrail'deki askeri mahkemelerin daha ağır suçlar için verdiği kararları örnek göstererek, sadece 7 yıl hapisle sınırlandırılan hükümlerin göz önüne alınması gerektiğini belirtmiş; bu durumda herhangi bir sanık için tutukluluk süresinin bu sınırları aşmaması gerektiğine vurgu yapmıştır. Ancak, mahkeme, bunları dikkate almadan, Şeyh Ahmed Yasin'e 13 yıl hapis cezası vermiştir.¹⁶³

Büyük final duruşmasında, dava özetlenmiş ve mahkeme, tartışılmak üzere toplanmıştır. Bir süre sonra mahkeme tekrar toplanmış ve mahkeme başkanı, kararını okumuştur. Kararda şunlar ifade edilmiştir:

İşbu davada, deneyimli avukat Owaida'nın son dönemde İsrail mahkemeleri tarafından benzer suçlar işleyen sanıklar hakkında verilen kararları örnek göstererek, sanıkların suçlarının, oradakilere kıyasla herhangi bir farkı olmadığını belirtmiştir. Aksine, burada bulunan sanıkların hareketleri, liderlik pozisyonundaki fikrin sadece başlangıcı ve başlangıç noktası olup, sürecin başlangıcı ve icraatıyla ilgilidir. Bu nedenle, sanıkların suçlarının, oradakilere göre daha ciddi olduğu sonucuna varılmıştır. Mahkeme, suçun ciddiyetine ve sanıkların faaliyet düzeyine göre kararını belirtmiştir:

Sanık 1: Şeyh Ahmed İsmail Hassan Yasin (1936, Gazze doğumlu):

Örgütü kuran ve onun başında yer alan liderdir. Mahkeme, onun kişiliğine ve özelliklerine ilişkin kararında ayrıntılı olarak şunları ifade etmiştir:

- Kendisi, organizasyonun kurulmasında öncü olmuş ve onun liderliğini üstlenmiştir.
- Yakından tanınmakta ve örgüt faaliyetlerinden doğrudan sorumlu sayılmaktadır.
- Söz konusu duruşmada kendisinin sağlık durumu ve sorumluluğu dikkate alınmış olup, onun sağlık koşulları nedeniyle hafifletici sebepler göz önüne alınmıştır. Mahkeme, şunu belirtmiştir: Eğer sağlık durumu olmasaydı, cezanın tamamını alması gerekirdi. Ancak, sanığın durumu göz önüne alınarak, toplam ceza süresi 13 yıl hapis olarak kararlaştırılmıştır.

¹⁶³ Adwan, "Al-Şeyh Ahmad Yasin Hayatuhu Wa Jihaduhu," s.136, 141, 142, 146.

2.3.2.2. Şeyh Ahmed Yasin'in Mahkeme Yılları ve İlk Takas Anlaşması (1985)

Şeyh Ahmed Yasin, mahkemenin oluşumu ve yargılama yetkisinin meşruiyetine ilişkin itirazda bulunmuş, bunun yasadışı ve işgal altında olan meşruiyet dışında kurallara dayandığını savunmuştur. Ancak, hakimler bu itirazı reddetmişlerdir. Sedye tutukluluk süresi boyunca, Şeyh Ahmed Yasin, ağır hastalıklarına rağmen, M Ergəd, Gazze, Bura ve Sebt Sava gibi çeşitli hapisanelerde on bir ay boyunca nakil edilerek tutulmuş ve 1985 yılında Ahmed Jibril örgütü ile İsrail güçleri arasındaki takas anlaşmasıyla serbest bırakılmıştır.¹⁶⁴

Bu takas, toplamda 1200 Filistinlinin serbest kalmasını sağlamış ve aralarında Şeyh Ahmed Yasin'in de bulunduğu serbest kalanlar, Gazze toplumundan büyük bir sevinç ve coşku ile karşılanmış, ani ayrılık acısının verdiği acı ve şaşkınlık hafıflemiş, toplumsal birlik ve dayanışma yeniden güçlenmiştir.¹⁶⁵

2.3.2.3. İkinci Tutuklama ve Mahkeme Süreci (1989)

Şeyh Yasin'de, meşru silahlı direnişin yeniden başlatılması gerektiği konusunda güçlü bir kanaat oluşmuştur. Bu görüş, Filistin'deki mevcut durumu ve İsrail zindanlarındaki tutukluların yaşadıklarını yakın gözle takip eden ve yaşanan haksızlıkları gözleriyle gören tecrübeleriyle pekişmiştir. Bu nedenle, geleneksel direnişin yeniden organize edilmesine ve sahada aktif hale getirilmesine yönelik planlar yapmaya başlamıştır. Kendileri ve yoldaşları, Filistin'deki her gün süregelen baskı ve zulüm olaylarının görgü tanıklarıdır; bunlar arasında, Filistinlilerin karanlık, terkedilmiş ve korkutucu hücrelere atılması, masum sivillerin katledilmesi ve gasp edilmesi gibi olaylar bulunmaktadır. Şeyh Yasin, kararlı bir şekilde, derin görüş ve geniş deneyimiyle, başlangıçtan beri üzerinde çalıştığı hedeflerine kararlılıkla ulaşmak için harekete geçmiştir. ¹⁶⁶ Yüce Allah şöyle buyurmaktadır: "Eğer size saldırırlarsa, barış davet ediyorlarsa ve size saldırmayı kesmişlerse, onlara saldırmayın. Şüphesiz Allah, zalimler topluluğuna karşı güçlüdür."¹⁶⁷

¹⁶⁴ 1985 değişim anlaşması: Filistin koşullarına uygun olarak gerçekleştirilmiş ve Filistin, ulusal ve uluslararası bir boyut kazanmış olup, Batı Şeria ve Gazze Şeridi'nden gelen tutukluların yanı sıra yabancı tutuklular, Araplar, 1948 Filistinlileri ve Kudüslüler olmak üzere (1150) tutukluyu da kapsamıştır ve hiç kimse dışlanmamıştır, hepsine ağır hapis cezaları ve müebbet hapis cezaları verilmiştir.

¹⁶⁵ Adwan,"*Al-Şeyh Ahmad Yasin Hayatuhu Wa Jihaduhu*" , s. 136, 146.

¹⁶⁶ Adwan,"*Al-Şeyh Ahmad Yasin Hayatuhu Wa Jihaduhu*" , s.136, 146.

¹⁶⁷ (Enfal Suresi, 8\39)

Bu dönemde, toplumsal sahnede İslam'a olan ilginin arttığı, davet faaliyetlerinin yoğunlaştığı ve insanların İslam'a yönelmek istediği bir süreç başlamıştır. Aynı zamanda, Şeyh Yasin'in önceki dönemde sadece düşünce ve planlama aşamasında olan faaliyetleri, bu dönemde hayata geçmeye başlamış ve kendisinden önceki karmaşık ve deneyimsiz unsurlardan oluşan kadronun, büyük kısmı hâlâ hapisanelerde olmak üzere, örgütsel ve lojistik altyapı kurmaya yönelmiştir. Bu süreçte, Yasin ve yoldaşları, uygun bireyleri seçip, onları bilgili ve güvenilir hale getirmeyi amaçlamış, hedeflerini gizli tutmuştur.

Şeyh Ahmed Yasin, eski dönemde sadece planlama yapan bir figür iken, artık örgütsel yapı ve sahadaki hareketleriyle yeniden saha çalışmalarına başlamış ve meşru direniş fikrini sahnede yeniden güçlendirmiştir. Bu bağlamda, o, hapsedildiği dönemde, örgütsel faaliyetleri yeniden planlamış ve örgütlü silahlı hareketi inşa etmeye yönelmiştir. Yüzyılın sonunda, Yasin ve yoldaşlarının bu çalışmalarına ilişkin ifade, 1989/5/23 tarihli resmi soruşturma ve savunmalarda yer alan ve avukatlarca erişilebilir olan bilgilere dayanmaktadır. Buna göre, Yahya İbrahim Esenvar, ifadesinde şunları belirtmiştir:

"Şeyh Ahmed Yasin'in serbest bırakılmasından sonra, Ahmed Jibril örgütü ile yapılan takas anlaşmasıyla serbest kaldıktan sonra, Yahya El-Sinvar, Şeyh Ahmed Yasin'e giderken, yanında Khaled Hendy ile birlikte toplantı yapmış ve üçümüz çeşitli konular üzerinde görüş alışverişinde bulunmuştuk. Bu konular arasında, Gazze Şeridi'nin her bölgesindeki güvenlik durumu, İslam'ın öğretilerine aykırı işlemler ve İsrail makamlarıyla işbirliği yapanlar yer almaktaydı. Üçümüz, her biri birkaç kişiyle birlikte hareket ederek, hem işbirlikçilere ilişkin bilgi toplayacak, hem de uyuşturucu tacirleri ve İslam'a aykırı tüm faaliyetlerle ilgili araştırmalar yapmaya karar verdik.¹⁶⁸

Daha sonra Yahya El-Sinvar, kendi inisiyatifinde çalışmanın sürdürülebilir olmadığını düşünerek Ruhay Mashata'yı¹⁶⁹, Şeyh Ahmed Yasin'e önerdi. Ona güven duyduğunu ve güvenilir biri olduğunu belirtti. Bu sırada, Ruhay Mashata, diğer genç Müslümanlar gibi, İslam eğitiminden geçmiş ve Şeyh Ahmed Yasin'in evine düzenli olarak gidip gelen biri haline gelmişti. Şeyh Yasin, dikkat çekmemek ve ihtiyaç halinde hareket etmek adına, dikkatli davranmaya başlamıştı. Ruhay Mashata, kendisinin hafta

¹⁶⁸ Adwan, "Al-Şeyh Ahmad Yasin Hayatuhu Wa Jihaduhu ," s.136, 146.

¹⁶⁹ RuhayMushtaha :1959yılındaGazze'dedoğan,"ajanvecasuslarla ilgileniyordu.

bir veya ayda bir olmak üzere, ihtiyaç duyuldukça toplantılara katıldığını ve ihtiyaç olmadığında katılmadığını ifade etmiştir.

Güvenlik ve istihbarat çalışmalarını yönetecek organizasyonun oluşturulmasına ilişkin karar, sorumlu liderler arasında yapılan istişareler sonucunda alınmış ve yeni oluşuma “Cihad ve Davet Örgütü” adı verilmiş, kısaca “Majd” olarak anılmıştır. Bu örgütün temel amaçları şunlardı:

- Allah yolunda cihadı yeniden canlandırmak ve işgalcinin yaymaya çalıştığı toplumsal yozlaşmayı durdurmak.
- Allah’ı her alanda ve her mekânda davet etmek.

Bu bağlamda, örgütün amacı ve faaliyetleri açısından, bu hedeflere ulaşmak için organize ve bilinçli adımlar atılması gerekmektedir.

Aynı zamanda, yetkililerle işbirliği yapan kişilerle ilgili bilgiler birikmeye başladı ve bu bilgiler birçok kişiye ilişkin kesin şüpheleri doğruladı. Örgütün liderliği, bu kişilerin soruşturulmasına karar verdi ve gerçekten de bunların birçoğunu kaçırmaya, sorgulamaya ve yetkililerle işbirliği yaptığı kanıtlanan failerin öldürülmesine başladı. Mahkemeler tarafından henüz doğrulanmamış olan iddialara göre, Şeyh Ahmed Yasin, bir ajanın itiraflarına dayanarak ölüm fetvaları veriyordu.

Ayrıca, direnişçiler, İsrail’e karşı çeşitli askeri eylemler de gerçekleştirmişlerdir. Bu eylemler arasında, İsrail’in askeri noktalarına ve devriyelerine bombalarla saldırmak yer almaktadır. Örgütün genişlemesiyle, liderliği Şeyh Salah Mustafa Şahada¹⁷⁰’ya devredilmiş, Şeyh Şahada, örgütün iletişim sistemini güçlü gizli bağlantılar ve işaretler temelinde kurmuştur.¹⁷¹

Bu sistemde, iletişimin sağlanabilmesi için arka planda birçok nokta ve sinyal yer almakta olup, örgüt üyeleri ve yöneticileri toplantıya gerek kalmadan, gizli bağlantılar aracılığıyla iletişim kurabilmektedirler. Aralık ayı sonunda, Nizar, şu açıklamayı yapmıştır: Şeyh Yasin, Hamas örgütünü kurmuş ve ona, örgütün askeri sorumlusunun kendisi olması talimatını vermiştir. Zira, örgütün askeri sorumlusu olan

¹⁷⁰ Beit Hanounköyünde yaşayan Salah Mustafa Shahada, hükümette sosyal işler müfettişi olarak çalışan bir araştırmacıdır. Daha sonra İslam Üniversitesi’nde öğrenci işleri müdürü ve köydeki Ajami Camii ve Ömer bin Abdul Aziz Camii’nde vaiz olarak çalıştı. Askeri alandaki yeteneği onu liderlik seviyesine yükseltmeye yetti ve Şeyh Salah örgütün faaliyetlerini genişletebildi ve büyük ölçüde genişletebildi. <https://short-link.me/NNqo> (Erişim Tarihi: 18.04.2025).

¹⁷¹ Mas’ad Khayri, Jamal Al-Din Ibrahim. *Al-Şeyh Ahmad Yasin*. Maktabat Wahba, s. 71,75

ve adı Salah Şahada olan kişi tutuklanmıştır. Nizar'ın onayını takiben, Şeyh Yasin, bölgesel hücrelerin kurulması için dört üyeyle iletişime geçmesini istemiştir.

Ancak, İsrail makamları 1988 yılı itibariyle Hamas liderlerini tutuklamaya başlamış ve tutuklular üzerinde gerçekleştirilen zalimce işkenceler sonucunda, tutuklanan liderler, Şeyh Ahmed Yasin'in Hareket'in kurucusu olduğunu ve çalışma düzenini organize ettiğini kabul etmişlerdir.¹⁷² Fakat işgal güçleri, bu dönemde onu tutuklamak yerine dışarıda tutmayı tercih etmiş ve böylece bölgede faaliyet gösteren isimleri avlamayı amaçlamıştır.

Şeyh Yasin bu yaklaşımı fark ettiğinde, faaliyetleri uzaktan gözetim şeklinde yönetilmesini organize etmiş ve çalışmaların idaresini mühendis İsmail Abu Şenab'a devretmiştir. Şeyh Ahmed, 1988'de Hamas'a bağlı örgütün dış alanda yeniden inşası aşamasında, örgütün yeni lideri olan Mühendis Nizar Avadullah'ın liderliğinde hareketlerini sürdürmüştür. Örgüt, Gazze Şeridi'nde yeni hücreler kurmuş ve faaliyetlerini genişletmiştir. Ayrıca, dışarıda kalan örgütsel yapıları yeniden bağlamak amacıyla faaliyetlerini tekrar organize etmiş ve Nizar Avadullah'a, Hasan Sufisi ile iletişime geçmesi talimatını vermiştir. Bu kişilerin iletişimi kurması, örgütsel bağlantıların tekrar sağlanması amacıyla gerçekleşmiştir.

Sistemsal olarak, örgütsel faaliyetler tekrar aktif hale gelmiş ve önceki dönemlere kıyasla ileri düzeyde askeri adımlar atılmıştır. Bu aşamada örgüt, iki İsraili asker kaçırmış ve öldürmeyi başarmıştır. Nizar Avadullah'ın 25 Mayıs 1989 tarihli ifadelerine göre, iki ay öncesinde, Hasan Sufisi'nin, sekiz sayı kodu (101) ile bağlantılı hücreye teslim ettiği bir mesajda, örgütün içinde yer alan iki kişiden oluşan hücrenin, bir askeri asker kaçırdığı ve yolda, üzerlerine ateş açıp, silah ve belgelerini gasp ettiği bilgisi yer almaktadır.¹⁷³

Bu aşamada, halk arasında bir İsrail askerinin kaçırılması olayı yaygınlaşmış ve örgüt, işgal güçleriyle pazarlık yaparak belli tutukluların serbest bırakılmasını amaçlamıştır. Nizar Avadullah, Şeyh Ahmed Yasin'e bu niyetini bildirmiştir. Ancak, Şeyh Yasin, Nizar'a şu talimatı vermiştir: "Hassan'a bir mesaj gönder, Jelabiya hücrelerine ilet. Onların İsrail makamlarıyla iletişim kurmasını engelle," ve bu duruma

¹⁷² Bakınız Bu çalışmanın birinci bölümünde tutuklulara uygulanan politikalar ve düzenlemeler.

¹⁷³ Khayri, Ibrahim. *Al-Şeyh Ahmad Yasin*, s. 71,75

katılmayacağını belirtmiştir. Nizar Avadullah, tutuklanmadan yaklaşık üç hafta öncesinde.

Yani 1989 yılının Mayıs ayı başlarında, Hassan Sufisi'den yeni bir mesaj almıştır. Mesajda, jelabiya hücresinin (Mohammed Sharat'ha hücresi), başka bir asker olan Ilan Saadon'u kaçırdığı ve onu Tel Aviv yakınlarında öldürdüğü, ardından hücrenin geri kalan bölgenin içine döndüğü bilgisi yer almaktadır.¹⁷⁴

Bu sırada, Şeyh Ahmed Yasin tutuklanmış, ancak resmi olarak bilgi verilmemiştir. 18 Mayıs 1989 gece saatlerinde, İsrail işgal güçleri, Şeyh Ahmed Yasin'i gözaltına almıştır.

2.3.2.4. İkinci Duruşma ve Mahkeme, 2 Ocak 1990

Bu duruşmada, Şeyh Yasin hakkında toplamda 22 sayfayı aşan uzun bir suçlama listesi okunmuş ve suçlamalar arasında toplamda 15 madde bulunmaktadır. En önemlisi, suçlamaların temelini oluşturan ana nokta ise olayların savaş ve güvenlik kapsamında değerlendirilmesi ve hukuki süreçlerdir.

Tablo 2.1. Suçlama Listesi¹⁷⁵

İşgali direniş amacıyla askeri örgütler kurmak; önce Mecd, sonra Filistinli cihadçılar ve en sonunda Hamas.
İşgale karşı askeri operasyonlar yapmak üzere kişiler devşirmek ve İsrail askerlerini kaçırp öldürmek (Avi Saportas, Ilan Saadon).
İşgalcilerle işbirliği yapanlara ve ajanlara idam cezası vermek için fetvalar çıkarmak.
İşgalcilerle işbirliği yapanları ve ajanları kaçırmak ve suikaste uğratmak.

İsrail mahkemesinde Şeyh Ahmed Yasin ile mahkeme heyeti arasında sert bir tartışma yaşanmıştır. Bu tartışmada Şeyh Yasin, yaptıklarının zorunlu bir görev olduğunu, örgütler kurmanın ve işgale karşı koymanın meşru hakkı olduğunu ifade etmiştir. Yasin, esas amacı Filistin halkının kendi vatanlarında güven ve huzur içinde yaşama hakkını garanti altına almak olan siyasi bir örgüt olan Hamas'ı kurmuş olmaktan onur duyduğunu belirtmiştir.

¹⁷⁴ Khayri, Ibrahim. *Al-Şeyh Ahmad Yasin*, s. 71,75.

¹⁷⁵ Khayri, Ibrahim. *Al-Şeyh Ahmad Yasin*, s. 71,75.

Savunma avukatları, Yasin ile birlikte iddianameye karşı hazırlık yapmışlar ve savunma stratejilerini aşağıdaki başlıklar etrafında şekillendirmişlerdir:

A) Silahsız halkın meşru müdafaa hakkı:

Sanık, her gün kendi halkından yeni kurbanların verildiğini, öldürme, yerinden etme ve ev yıkımlarının dünya kamuoyu önünde gerçekleştiğini çok iyi bilmektedir. Dünya kamuoyundan bu zulme karşı “işgale son”, “ev yıkımlarına son”, “her türlü baskıya son verilsin” gibi sesler yükselmesine rağmen, bu çağrılar işgalcinin sağır kulaklarına çarpılmaktadır. Bu durumda, sanık ve hareketi bu dünyada işgalciyi anlamamanın tek yolunun güç ve şiddet dili olduğunu ve ancak silahla muhatap alınabileceğini düşünmektedir.

Bu bağlamda, sanık ve İslami Direniş Hareketi (Hamas), doğal ve temel savunma haklarını kullanmayı tercih etmişler ve ellerindeki mevcut imkânlarla işgalciye karşı direniş göstermişlerdir. Bu, dünya kamuoyuna açıkça ilan edilmiştir. Söz konusu direniş, gösteriler, grevler, taş atma eylemleri veya bildirilerin dağıtılması gibi şekillerde gerçekleşmiştir. Ne zaman ki sanık ve hareketi silaha başvurdu, bu silah sadece işgali savunan ordu ve askerlere yöneltilmiştir. Hiçbir çocuk, yaşlı ya da kadın öldürülmemiştir.

B) Şeyh Yasin’in sağlık durumu:

Sanık ve hareketi kendi topraklarında yaşama hakkından mahrum bırakılmışlardır. İşgalci, bu toprakları yalnızca kendisi için, bu toprakların asıl sahipleri olan Filistin halkından tamamen arındırılmış şekilde istemektedir. Sanık, tüm bedeninin felçli olduğunu, yalnızca zihni, gözleri ve sağ el parmaklarında az bir hareket kabiliyeti kaldığını, ayrıca solunum yetmezliği, akciğer ağrıları, ileri derecede göğüs rahatsızlıkları, baş ve yüzünde aşırı hassasiyet, sindirim zorluğu, kronik kabızlık ve hemoroid gibi ciddi sağlık sorunları yaşadığını ifade etmiştir.¹⁷⁶

Tüm bu sağlık sorunlarına rağmen, yetkililer bunları bilmesine rağmen, sorgulayıcılar yüzüne ve karnına darbe vurmuş, bu da sanığın bilincini kaybetmesine yol açmıştır. Dört gün boyunca uykusuz ve dinlenmeden tutulmuş, bu nedenle sandalyeden düşerek bilincini tamamen yitirmiş, duyularını ve bedenini kontrol edemez hâle gelmiştir. Ayakları şişmiş, sağlık durumu son derece tehlikeli bir hâle gelmiştir. Kendisine hiçbir yasal uyarı yapılmadan ifadeler alınmış, konuşma ya da susma hakkı

¹⁷⁶ Khayri, Ibrahim. *Al-Şeyh Ahmad Yasin*, s. 71,75.

tanınmamış, sorgu memurlarının önceden belirlemiş olduğu ifadeleri imzalamaya zorlanmıştır. İfade metinlerinde yer alan bazı hususlar doğruyken, bazıları tamamen gerçeğe aykırıdır.

Avukat heyeti, 1948 Filistinli Müslümanları temsil eden İslami Hareket mensubu ve milletvekili Abdülmelik Dehhamşe başkanlığında sekiz avukattan oluşmaktaydı. Dehhamşe, Şeyh Yasin'e on ila on beş yıl hapis cezası almasını beklediğini söylediğinde, Şeyh Yasin ömür boyu hapis cezası alacağını öngördüğünü belirtmiş ve gerçekten de ömür boyu hapse, ayrıca on beş yıl daha ilave cezaya çarptırılmıştır.¹⁷⁷

Bu aşırı sert yargı politikası, Şeyh Ahmed Yasin hakkında ömür boyu hapis cezası verilmesiyle sonuçlanmıştır. Siyonist işgalin yargı sistemi, en asgari adalet kriterlerinden dahi yoksundur. Gerçek suçluları yargılayacak adil bir mahkeme olsaydı, işgalin liderlerini ve köyleri bombalayan, sivilleri öldüren, çocukları, yaşlıları ve kadınları onlarca yıl boyunca hedef alan işgal askerlerini yargılaması gerekirdi.

2.4. Şeyh Ahmed Yasin'in Hapisteki Sağlık Durumu ve Yaşam Mücadelesi

Tarihsel karşılaştırmalı yöntem aracılığıyla görüyoruz ki, Şeyh Ahmed Yasin'in tutuklanmadan önceki ve tutukluluk sürecindeki İslami mücadelesi, halk hareketiyle uyumlu bir direniş çizgisi izlemekte olup, işgalcinin uyguladığı tahakküme karşı milli ve İslami kimliği koruyan bir yön taşımaktadır. Şeyh'in işgal zindanlarında geçirdiği süre, onun mücadeleciliklerinden bir şey eksiltmemiş; bilakis Şeyh Ahmed Yasin'in inancını ve sabitelerini daha da pekiştirmiştir.

Bu bağlamda Şeyh Ahmed Yasin'in El Cezire kanalında yaptığı bir röportajdaki ifadelerine atıfta bulunur. Şeyh Yasin, bu röportajda Filistin davasını desteklemek ve işgalin gerçekleri çarpıtarak terörle ilişkilendirme çabalarına karşı hakikati savunmak amacıyla tanıklığını sunmak istemiştir. O, kendi döneminde yaşanan ihlallere karşı canlı bir tanık olmuş; sahte anlatımlardan ve tahrifattan uzak, hakikati dillendiren bir şahit olarak öne çıkmıştır.¹⁷⁸

Şeyh Ahmet Yasin'e sormuşlar, hapiste zamanını nasıl geçiriyorsun diye. O da şöyle cevap vermiş: "Tabii ki, namazdan bir saat önce uyanırsın, abdest alırsın ve namaz kılıyoruz, Allah sana hayır versin, sonra sabah namazını kılarız. Ardından güneş doğana

¹⁷⁷ Khairy, "Al-Şeyh Ahmad Yasin" s. 82.

¹⁷⁸ Al-Sharif, Abdullah, dü. *Al-Şeyh Ahmad Yasin*. 07 03, 2024.

kadar zikirle geçiririz, sonra da duha namazı kılmak için namaz kılarız. Daha sonra biraz uyuruz çünkü gece saat on iki, bir veya ikiye kadar ayakta kalıyoruz. Güneş doğduktan sonra uyanırız, kahvaltı yaparız ve hayata hazırlanırız. Gazete okuruz, İslami kitaplar üzerinde çalışırız ve namazlarımızı vakitlerinde kılmaya devam ederiz. Bunların arasında da dinlenme ve radyo dinleme ile haberleri takip etme vardır. Hapiste politika, benim için ibadet ve İslami kitaplar okumaktan sonra en önemli şeydi. Ayrıca, düzenli olarak Nakvi imamının 'El-Majmû'' adlı kitabını okuyordum, bu kitabı Muhammed Naguib tarafından kaleme alınmıştı ve yaklaşık 18 cilt bitirdim. Ama hapisten çıktıktan sonra hâlâ beş cilt daha olan bölümleri tamamlamadım."¹⁷⁹

Aynı durumu, Şeyh Yasin'in refiki Nidal Abu Sa'de de doğruluyor ve söylüyor ki: "Şeyh Yasin her şeyde farklıydı diğerlerinden. Yorulmaz ve bıkmazdı, hastalığı ve sağlık durumu ne olursa olsun, en düzenli olan o idi ve zamanını boşa harcamamak ve ibadetle geçirmemek konusunda en dikkatliydi." İşte Abu Sa'de, Şeyh Yasin'in günlük programını böyle anlatıyor ve ekliyor: "Şeyh Yasin, gününe saat ikinci de geceyi ibadetle ve Kur'an okuma ile başlar, sabah namazından sonra kısa bir istirahat yapar, ardından gün boyunca haberleri takip eder ve okuma yapardı, bu da Şeyh Yasin'in birçok kültür ve bilim alanında bilgi hazinesi oluşturmaya neden oldu."¹⁸⁰

Şeyh'in hapisteyken, Hareket için yeni bir liderlik atanmıştı, ancak zaman zaman, dışarıdaki liderliğe özel yollarla, belirli talimatlar veya çalışma sırasında dikkate alınması gereken notlar ileten mesajlar gönderiyordu. Bu iletişim, tutuklularla dış dünya arasında bağ kurma çabasıydı ve özellikle Şeyh Yasin, fedakâr ve yapıcı hareketin örneği olarak görülüyordu. Direnişçiler, hücrelerdeki direnişlerini hapsed ve dışardaki direnişle bütünleştirirler; Kendini eğitime bağlamında, Şeyh hapiste İslami kültürün birçok alanını tamamladı. Kur'an'ı kerimi ezberledi, tefsirleri inceledi, İslam tarihi hakkında bilgi sahibi oldu, usul-i fıkıh üzerinde çalışmalar yaptı, Arapça dil ve gramer kitaplarına baktı ve İslami hukuki çalışmalar yaptı. Böylece, Şeyh Şehit'in hapiste geçirdiği dönem, çalışmalar, ilim ve ibadetle dolu idi. Her gün sabah namazında dört cilt Kur'an okurdu; bu, farzların dışında kendi kendine etkili bir hareketti ve bu kendini

¹⁷⁹ Al-'Afani, "Shatha Al-Riyahin Min Sirat Wa Istishhad Al-Şeyh Ahmad Yasin", s. 47, 48.

¹⁸⁰ "Hikayat Al-Şeyh Yasin Fi Al-'Azl Al-İnfiradi". 22 03 2018. <https://Palinfo.Com/News/2018/03/22/264174> (04 22, 2025 tarihinde erişilmiştir). (Erişim Tarihi: 18.04.2025).

eğitme süreci, aynı zamanda gerçek anlamda kendi kaderini tayin hakkı mücadelesiydi. Bilinçli tutuklu, kendisi farkında olan ve aktif bir direnişçidir.¹⁸¹

Durumlar Şeyh'in sağlık açısından kötüleşti; artık yürüyemiyordu, bu yüzden kendisine bir tekerlekli sandalye getirildi. Ahmed Mansur, "Tekerlekli sandalyeyle hareket etmeye ne zaman başladınız?" diye sorduğunda, Şeyh Ahmed Yasin şöyle yanıt verdi: "İlk kez bu seferdi, yani ilk kez 1984'te, tutuklandığımda oturdum."¹⁸² Merhum Şeyh Yasin, bacaklarında, kollarında, göğüs ve karın kaslarında felçten muzdaripti; dolayısıyla sadece başını hareket ettirebiliyordu. Vücudunun geri kalan kısmı ise yavaş ve faydasız hareket ediyordu. Kaşıntısını kaşımak, burnunu silmek, su içmek ya da yiyeceği elinde tutmak gibi basit hareketleri yapamıyordu.

Uzun süre birlikte hapis yattığı ve ona yakın ilgi gösteren Dr. Abdulaziz al-Rantisi şöyle diyor: "Şeyh, kendine hizmet edecek hiçbir işi yapamıyordu; hatta yanına yattığında bir saat sonra diğer yana dönmek istediğini söylüyordu çünkü kendini çeviremiyordu." Ayrıca Dr. Rantisi, "Sürekli şiddetli öksürük nöbetleri geçiriyordu. Karın kaslarındaki felç nedeniyle kabızlık yaşadı, bu da hemoroide ve kanamaya yol açtı; bu da bakımını zorlaştırıyordu." diye ekliyor.¹⁸³

Tüm bu rahatsızlıklara rağmen kulak ve göz iltihaplarından da muzdaripti. Zayıf bedenine rağmen Allah'ı anmayı, şükretmeyi ve sabır, tahammül ile Allah'ın takdirine razı olmayı en güzel şekilde örnekliyordu. Önemle belirtmek gerekir ki, işgal devleti olarak tutuklu bulunduran devletin, insani koşullar, yaş ve özel durumlar dikkate alınarak çocuklar, yaralılar, hastalar, anneler, bebekler ve uzun süreli tutuklular gibi özel koruma altında olan bazı grupların serbest bırakılması konusunda yükümlülüğü ve sorumluluğu vardır. Bu, Cenevre Sözleşmesi'nin 132. maddesi uyarınca, askeri operasyonlar sona ermemiş olsa bile geçerlidir. Dolayısıyla, ağır hastalığı olan tutukluların, engellilerin serbest bırakılması hem bir hak hem de işgal devletinin yükümlülüğüdür. Yukarıda belirtilen sağlık koşulları göz önüne alındığında, Siyonist rejimin Şeyh Yasin'e yönelik kasıtlı tıbbi ihmal uyguladığı açıktır.¹⁸⁴

2.5. Şeyh Ahmed Yasin'e Yönelik Yapılan Psikolojik Baskı Teknikleri

¹⁸¹ "Hikayat Al-Şeyh Yasin Fi Al-'Azl Al-İnfiradî". 22 03 2018.

¹⁸² Mansour, dü. *Şahid 'Ala Al-'Asr*. 2009

¹⁸³ Al-'Afani, "Şatha Al-Riyahin Min Sirat Wa Istishhad Al-Şeyh Ahmad Yasin", s. 84

¹⁸⁴ Mansour, Ahmad, dü. *Şahid 'Ala Al-'Asr*.

İşte İmam Ahmet Yasin'in olayları ve onların arka planını anlatan açıklaması, işgalcilerin haklılık iddialarını ifşa eden bir perspektife sahip. O, ilk kez tutuklandığında, işgalcilerin gözünde, kendi haklarını tanımayan Filistin halkının haklarını kabul etmeyen politikalarını ortaya koyuyor. Ahmet Yasin, ilk tutuklandığında, kendisi ve daha önce yakalanan kardeşlerinin kendileri için bir yol belirlediklerini ve itiraf etmenin kaçınılmaz olduğunu düşündüğünü söylüyor. Kendisi ve kardeşleri, aynı ifadeleri verdiler, bu yüzden onun da işkenceye ihtiyacı yoktu, çünkü geçenlerin söyledikleri kendisi için de geçerliydi ve bu konuda herhangi bir sorun görmüyordu. Bu nedenle, ona karşı işkence yapılmadı.¹⁸⁵

İşkence altında olmasına rağmen, İşgal MİT'inin ona uyguladığı baskılar psikolojik yenilgi amacıyla yapıldı. Kendisine, evine sızıp onu görüntülediklerini ve fotoğrafını gösterdiklerini söylediler. Ancak Şeyh Ahmet Yasin, fotoğrafını kimlerin çektiğini ve bu kişilerin istihbarat görevlileri olduğunu fark etti. Bu kişiler onun evine gelmişti ve Şeyh, sigara yakarken çakmağını çaktı. Fakat onların çakmaklarında kameralar olduğunu biliyordu.¹⁸⁶

Soruşturmacılar, liderleri karalama ve kasıtlı iftira oyunlarına başvurmaya çalıştı. Ona başka bir odada, aile içi sorunları çözmek için yardımcı olmaya çalışırken, orada ona karşı bir iftira hazırlandı; o, on dört çocuk annesi olan bir kadınla ilişkili gösterildi. Sanki Şeyh hakkında zina suçlaması uyduruluyordu. Şeyh bu yalanları çürüttüğü zaman, sorgulayanlar, onların taktiklerini bildikleri için, ilk olarak psikolojik yenilgi yaratmayı hedefliyordu. Daha sonra, onunla bazı şeyleri ortaya çıkarıp, onu cinsel veya ahlaki açıdan tuzağa düşürüp, iftira atmaya çalışıyorlardı. Sonra onu tehdit ederek skandala yol açıp, kendilerine çalışmaya ve işbirliği yapmaya zorlamaya çalışıyorlardı.

Sorgulayanlar, o zaman şöyle dediler: "Hayır, ben sana şaka yapıyorum." Bu da, Şeyh'in tepki verme biçimini ölçmek içindi. ¹⁸⁷Eğer hedef alınan kişinin onlarla işbirliği yapmaya hazır olduğunu görürlerse, onu kendi çıkarları için kullanırlardı. Ama Şeyh, tutukluysen bile planlarını boşa çıkardı. Şeyh, kendisini yalanladıklarında onların yöntemlerini bildiği için farkındaydı. Öncelikle psikolojik bir yenilgi yaratmaya çalışıyorlar, ardından onu çeşitli olaylara bulaştırarak bazı şeyleri açığa çıkartmasını

¹⁸⁵ Mansour, *Al-Şeyh Ahmad Yasin Shahid 'Ala 'Asr Al-Intifada*, s. 145,146.

¹⁸⁶ Abdullah Al-Sharif, dü. *Al-Shaykh Ahmad Yassin*. 07 03, 2024.

¹⁸⁷ Mansour "Shahid 'Ala Al-'Asr".

sağlıyorlar. Sonrasında ise cinsel veya ahlaki bir skandala sürükleyerek şantaj yapıyorlar ve böylece iş birliği yapmaya zorlamaya çalışıyorlar. Sorgulayıcı o an şöyle demişti: "Hayır. Ama seninle sadece şakalaşıyorum." Bu, onun yanıtıydı. ¹⁸⁸

Bu yaklaşım, Şeyh'in tepkisini ölçmeye yönelik bir stratejinin parçasıydı. Eğer hedef kişi iş birliği yapmaya hazır görünüyorsa, onu kendi hesaplarına çalışması için ajan olarak kullanıyorlardı. Ancak Şeyh, bu planı tutukluluk sürecinde dahi başarısızlığa uğrattı. Şeyh'in sağlık durumu oldukça kötüydü; tek başına yürüyemiyordu. Aşkelon'da bulunan İslami bir grup ona destek olup yürürken ona eşlik ediyordu. Ancak o dönemde gözlerinde ağrı ve yorgunluk hissediyordu, belki de gözlerinde su toplanıyordu. Mahkumlar, Şeyh Ahmed Yasin'e özel bir ilgi göstererek destek sağlasalar da hapishanelerde yeterli tıbbi bakım bulunmamaktaydı. ¹⁸⁹

İşgalci güçler, her gün yeni mahkumları cezaevine göndermekteydi, bazıları muhtemelen casus olabilirdi. Bu, işgal yönetimi tarafından uygulanan yaygın bir politikaydı. Şeyh, hapishane hücrelerinde bile oldukça temkinliydi. Ancak hücre son derece kötü durumdaydı; Eylül ayında hava çok sıcak ve nefes almak neredeyse imkansızdı. Hücresinin havalandırması sadece tavanındaki küçük bir açıklıktan sağlanıyordu. ¹⁹⁰ Mahkumlar gün boyunca ter içinde kalıyorlardı. Gece ise başlarının yarım metre üzerinde bir ampul yanıyordu, bu da sıcaklığın daha da artmasına neden oluyordu. Hücre koşulları son derece zorlu ve insan onuruna aykırıydı. Aynı zamanda, mahkumlar ihtiyaçlarını hücre içindeki küçük bir boşluğa gidermeye mecbur bırakılıyorlardı, ki bu durum da son derece aşağılayıcıydı. ¹⁹¹

Şeyh'in tutukluluk süreci, ağır işkencelerden muaf değildi. Yüzüne hakaretler edilerek tükürülüyor, başına ve göğsüne defalarca vuruluyordu; darbelere maruz kalan göğsü moraracak kadar şiddet görüyordu. Boyun damarları acımasızca sıkılıyor, uzun süreler boyunca uyumasına engel olunuyordu.

Daha sonra üzerindeki baskıyı artırmak için farklı bir yöntem denediler: Oğlunu getirdiler Abdul Hamid psikolojik baskı altındaydı ve oğlunu dört adamla çevreledi, onu yere attılar ve onu şiddetle dövdüler. Şeyh Yasin'e onlardan vazgeçmesi için yalvarmaya başladılar, ancak o istediklerini yapmadı. Şeyh, sorgularında daha önce

¹⁸⁸ Mansour, "Al-Şeyh Ahmad Yasin Shahid 'Ala 'Asr Al-Intifada." ,s. 145-146.

¹⁸⁹ Mansour, "Al-Şeyh Ahmad Yasin Shahid 'Ala 'Asr Al-Intifada." , s. 138-143.

¹⁹⁰ — *Shahid 'Ala Al-'Asr*, 2009.

¹⁹¹ — *Shahid 'Ala Al-'Asr*, 2009.

tutuklanmış Hamas liderlerinin verdiği bilgiler dışında yeni ayrıntılar vermemeye özen gösterdi. Böylelikle dışarıdaki alternatif liderliği tehlikeye atmamak istiyordu. Hamas'ın hiyerarşik bir yapısı olduğundan, bir liderin yokluğunda otomatik olarak yeni bir lider ortaya çıkıyordu.¹⁹²

Şeyh, tutukluluk sürecinde işgal güçlerini en çok şaşkına çeviren olaylardan birinin, Hamas'ın ikinci bildirisinin, kendisinin tutuklanmasından sadece birkaç gün sonra yayımlanması olduğunu belirtti. İsrail makamları, iki gün içinde 1500 kişiyi gözaltına alarak Hamas'ı tamamen etkisiz hale getirdiklerini düşünmüşlerdi. Ancak bu beklentileri boşa çıktı.¹⁹³

İsrail Cezaevleri İstihbarat Servisi'nin eski başkanı Tzvika Sela¹⁹⁴, Hamas'ın kurucusu ve şehit lideri Şeyh Ahmed Yasin'in tutukluluğu sırasında maruz kaldığı muameleyi açıkladı.

İsrail polisi eski psikolojik danışmanı ve brigadier general rütbesine sahip olan Sela, İsrail'in Haaretz gazetesine verdiği röportajda şunları söyledi: "Şeyh Yasin'i Hadarim Hapishanesi'nde son derece sert koşullar altında tuttuk. Ona adeta ölümü tattırdık; ziyaretlerden mahrum bıraktık ve onu tam beş yıl boyunca bir bodrumda tecrit ettik. Yazın sıcaklık 45 dereceye ulaşıyordu, kışın ise korkunç bir soğuk hakimdi. Üstelik bodrumu temizlemeyi reddettik."¹⁹⁵

Sela ayrıca, Şeyh Yasin ile üç yıl boyunca haftalık görüşmeler yapan tek İsraili yetkili olduğunu belirtti. Bu süre zarfında Şeyh, müzakereleri prensip gereği reddediyordu çünkü anlaşmalar genellikle bir taraf lehine ve diğer tarafın aleyhine işliyordu. Özellikle İsrail'in kendisini, esir alınan ve öldürülen İsraili asker Ilan Saadon'un cesedinin yerini bildirmesi karşılığında serbest bırakmayı önerdiğini ifade etti.¹⁹⁶

Şeyh Yasin, bu takası aşağılayıcı ve kabul edilemez olarak değerlendirdiği için reddetti. Bu İsraili yetkilinin itiraflarından anlaşılmaktadır ki Şeyh Ahmed Yasin,

¹⁹² «Thawrat Ahmad Yasin.» *Majallat Kalimat Haqq*, no. 3 (02 2020), Sayı 31,35.

¹⁹³ Khayri ve İbrahim, "Al-Şeyh Ahmad Yasin.", s. 82-92.

¹⁹⁴ Psikolojik danışman ve dekan Tzvika Sela. <https://www.rumononline.net/article/19150> (Erişim Tarihi: 18.04.2025).

¹⁹⁵ *Dhabit Isra'ili Yakshif Tafasil Al-Ta'dhib Al-Sahyuni Lil-Şeyh Ahmad Yasin*. 22 04 2009 . <https://Aqsaonline.Org/Blogposts/Details/90c05eff-Bbce-49dc-Ab70-9258ba6837d6> (Erişim Tarihi: 18.04.2025).

¹⁹⁶ *Dhabit Isra'ili Yakshif Tafasil Al-Ta'dhib Al-Sahyuni Lil-Şeyh Ahmad Yasin*. 22 04 2009 .Bir İsraili subay, Siyonistlerin Şeyh Ahmed Yasin'e uyguladığı işkencenin ayrıntılarını açıklıyor. 22 Nisan 2009.

siyonist planlara karşı ideolojik bir direniş sergileyerek, işgalin direniş projelerini başarısızlığa uğratmasını ve tutukluların iradesini kırmasını engellemek için mücadele etti. Şeyh, onurun ve vatan sevgisinin anlamını çok iyi kavramış, aşağılanmayı reddetmiş ve kıvrak zekâsıyla her teklife mantıklı bir karşılık vermiştir.¹⁹⁷

2.6. Direnişin Diplomasisi: Şeyh Ahmed Yasin'in Serbest Bırakılma Süreci (1992-1997)

Hamas'ın askeri kanadından bir grup, Şeyh Ahmed Yasin ve diğer tutukluların serbest bırakılması için İsrail üzerinde baskı oluşturmak amacıyla bir İsrail askerini kaçırdı. İsrail makamları, Şeyh Yasin'i kaçırana askeriye hitap etmesi için zorladı, ancak Yasin bunu reddetti ve "Onlar kendi durumlarını daha iyi bilirler" dedi. ¹⁹⁸Sonuç olarak, asker öldürüldü.

Benzer bir girişim 1995 yılında bir hafta boyunca sürdü. Filistin Yönetimi'nin gelişiyle birlikte, kaçırılan asker bir hafta boyunca esir tutuldu. Hamas üyeleri, askerin ses kaydını içeren bir video kaset hazırlayarak bunu Gazze'ye gönderdi. Ancak Filistin Yönetimi bu kaseti keşfetti ve İsrail makamlarına bildirdi. İsrail, kaseti taşıyan kişiyi tutukladı ve işkence altında yerini öğrenerek askerin bulunduğu yeri tespit etti. İsrail güçleri, askerin tutulduğu yeri bastı ve Hamas üyeleri askeri öldürdü, ardından bir İsrail subayını öldürdüler ve sonunda şehit oldular.

Şeyh Yasin, İsrail'in intifadayı durdurma girişimlerini her zaman reddetti. Bu dönemde, Hamas'ın siyasi bürosu başkanı Halid Meşal'e Ürdün'de düzenlenen başarısız suikast girişiminden habersizdi. Bu olayın ardından, Ürdün ve İsrail arasında 1 Ekim 1997'de bir takas anlaşması gerçekleşti. Ürdün güvenlik makamları, iki Mossad ajanını tutukladı.¹⁹⁹ Şeyh Yasin'in serbest bırakıldığı gün, avukatı ona 40 Knesset üyesinin imzaladığı bir dilekçe getirdi. Ancak Yasin, "Bu konuyu unut, ben ancak İsrail'in zoruyla çıkacağım!" dedi.²⁰⁰

Aynı gece, yüksek rütbeli üç İsrail subayı onu ziyaret etti ve Kral Hüseyin ile Netanyahu arasında bir arabuluculuk yapıldığını, serbest bırakılmasının ardından

¹⁹⁷ Ahmed Mansur'un tutukluluk dosyasındaki notun s135-150. sayfaları arasında, şeyhin tutuklulara sürgün ve tahliyeyi kabul etmemeleri yönündeki tavsiyesi ve tutukluların hastalara bakmaları konusunda destek olduğu yer almaktadır.

¹⁹⁹ Mansour, *Shahid 'Ala Al-'Asr*.

²⁰⁰ Mansour, *Shahid 'Ala Al-'Asr*.

Ürdün'e gitmesi gerektiğini söylediler. Orada, Kral Hüseyin ile nereye gitmek istediğine karar verecekti. Ancak Şeyh Yasin, "Ben ancak evime dönerim. Ürdün'e ise ziyaretçi olarak giderim"²⁰¹ diye yanıt verdi. Ayrıca, hapisteki bir arkadaşının da serbest bırakılmasını şart koştu ve bu talebi kabul edildi.

Şeyh Ahmed Yasin, 1 Ekim 1997 Çarşamba günü sekiz yıl dört ay süren tutukluluğun ardından serbest bırakıldı. Serbest bırakılmasının hemen ardından Ürdün'e seyahat etti ve burada Kral Hüseyin tarafından karşılanarak sağlık durumu hakkında tebrik edildi. Aynı gün, Hüseyin Hastanesi'ne (Kraliyet Tıbbi Hizmetler) yatırılarak kapsamlı tıbbi muayenelerden geçirildi. Kral Hüseyin, Filistin Devlet Başkanı Yaser Arafat ve birçok ulusal ve sosyal şahsiyetle birlikte hastanede kendisini ziyaret etti. Tedavi sürecinin tamamlanmasının ardından, 6 Ekim 1997'de Gazze'ye döndü.²⁰²



Şekil 2.2. Kral Hüseyin ve Başkan Arafat'ın Şeyh Ahmed Yasin'i Kral Hüseyin Hastanesi'nde ziyareti ²⁰³

2.7. Şeyh Ahmed Yasin'in İsraili Haham Menachem Froman ile Görüşmesi (1997)

İsraili haham Menachem Froman²⁰⁴, Şeyh Ahmed Yasin'i hapishanede ziyaret ederek dinler arası birlik oluşturma amacıyla ortak bir çalışma yapmayı teklif etti. Ancak, Şeyh Yasin hapishanede olduğu sürece herhangi bir diyaloga girmeyi reddetti ve ancak şartsız serbest bırakılması durumunda görüşebileceğini belirtti.

²⁰¹ Mansour, *Shahid 'Ala Al-'Asr*.

²⁰² "Kral Hüseyin ve Devlet Başkanı Yaser Arafat'ın serbest bırakıldıktan sonra Şeyh Ahmed Yasin'i ziyareti." 1997. <https://www.youtube.com/watch?v=9wiY3tIdLsI> (Erişim Tarihi: 18.04.2025).

²⁰³ "Ziyarat Al-Malik Hussein Wa Al-Ra'is Yasser Arafat Lil-Şeyh Ahmad Yasin Ba'd Iqlaq Sirah" 1997. <https://www.youtube.com/watch?v=9wiy3tdls> (Erişim Tarihi: 18.04.2025).

²⁰⁴ AbuAyta" *Dawr Al-Şeyh Ahmad Yasin Al-Da'awi Wa Al-Ijtima'i*", s. 126.

Serbest bırakılmasının ardından, Menachem Froman, Şeyh Abdullah Nimer Darwishile birlikte önceden herhangi bir koordinasyon olmaksızın Şeyh Yasin'i ziyaret etti. Görüşme sırasında, Hebron veya Kudüs'te bir konferans düzenleme teklifinde bulundu ve Filistin-İsrail ilişkilerinin düzenlenmesine yönelik bir mesaj sundu. Ancak, Şeyh Yasin mesajı almayı ve bu diyaloga katılmayı reddetti, çünkü bunun esas görevinden, yani davetini yayma ve işgale karşı direnme misyonundan uzaklaştırmayı amaçladığını fark etti.²⁰⁵



²⁰⁵ " *Isra'il Tatakallam Bil-'Arabiyya*. 03 04 2013. <https://2h.Ae/Qbft> (Erişim Tarihi: 18.04.2025).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. BASKILARIN ARTIŞI, SUİKAST GİRİŞİMLERİ VE DİRENİŞ İLE SİYONİZM ARASINDAKİ ETKİLEŞİMLİ KARŞILAŞTIRMALAR

Bu bölümde, Şeyh Ahmed Yasin'e yönelik artan baskılar, suikast girişimleri ve Filistin direnişi ile Siyonizm arasındaki etkileşimli karşılaştırmalar ele alınmaktadır. Şeyh Ahmed Yasin'e dört kez ev hapsi uygulanmış, terörizmle suçlanmış ve 68 yaşında ağır hasta haldeyken hedef alınarak öldürülmüştür. Bu suikast, terörizmin anlamı, meşru direniş ve kavramların kasıtlı olarak çarpıtılması (sarı dil sanatı) gibi derin soruları gündeme getirmiştir. Ayrıca, işgalin başlangıcından bu yana her gün öldürülen Filistinlilerin uluslararası adalet algısı da sorgulanmaktadır.

3.1. Oslo I ve II Anlaşmaları (1993-1995) ve Şeyh Ahmed Yasin'in Tutumu

Şeyh Yasin'in mücadelesini hem tutuklu hem de serbest bir direnişçi olarak incelemek, Filistin meselesinin Filistin Yönetimi ile mücadeleci güçler arasındaki karmaşıklığını ortaya koymaktadır. Oslo Anlaşması'nın kendisinde, Şeyh Ahmed Yasin'in hapiste olduğu dönemde yapılan ve Filistin İntifadası'nın şiddetlendiği bir ortamda, temel kusurlar mevcuttu. Filistin Kurtuluş Örgütü liderliğindeki bir grup, gizli müzakereler sonucunda 18 Mayıs 1995'te Filistin Yönetimi'ni getiren Oslo Anlaşması'nı imzaladı. Ancak bu anlaşma, Filistin Yönetimi'ni İsrail'in güvenliğini sağlayan ve direnişi bastıran bir polis gücüne dönüştüren birçok olumsuzluk ve tavizle doluydu. Şeyh Ahmed Yasin bu durumu şöyle ifade etmiştir: “Oslo Anlaşması, Filistin davası için bir felaketti; çünkü halkın birliğini parçaladı ve her gün İsrail ordusuna kayıplar verdiren intifadayı sona erdirdi. Bu anlaşma, Filistin halkının taleplerini ne teorik ne de pratik olarak karşılamamaktadır”²⁰⁶.

²⁰⁶ AhmadMalham, *Al-Şeyh Ahmad Yasin Wa Nazratuhu Li Ittifaqiyat Oslo*. 2008. <https://Pulpit.Alwatanvoice.Com/Articles/2008/09/16/145291.Htm> (Erişim Tarihi: 18.04.2025).

Aynı bağlamda, Filistinli esirler meselesi de Şeyh Yasin'in bu anlaşmaya karşı çıkmasının başlıca nedenlerinden biridir. Oslo Anlaşması, Filistinli esirlerin serbest bırakılmasını öngörmemiş, yaklaşık 12 bin esirin akıbetini İsrail hapisane idaresinin “iyi niyetine” bırakmıştır. İsrail, Kudüs ve 1948 topraklarından olan esirleri İsrail vatandaşı ve adi suçlu olarak değerlendirmiş, onların kaderini tek taraflı belirlemiştir. Filistin Yönetimi, esirlerin serbest bırakılması sağlanmadan Oslo Anlaşması'nı imzaladığı için yaygın eleştirilere ve kitlesel protestolara maruz kalmıştır. Esirler, özgürlüklerine kavuşmak için defalarca açlık grevine gitmiş ve kendilerini savaş esiri ve sivil olarak tanımlamışlardır. İsrail, “siyasi süreç” kapsamında binlerce esiri serbest bırakırken, onları “terörü reddettiklerine” ve Oslo Anlaşması'nı kabul ettiklerine dair taahhütler imzalamaya zorlamıştır.

Bu serbest bırakmalar, işgal gücünün uluslararası insancıl hukuk kapsamındaki yükümlülüklerini yerine getirmesinden değil, Filistin yönetimine “iyi niyet” gösterisi olarak sunulmuştur. Bu durum, 1967'de işgal edilen Filistin topraklarının işgalinin sona erdiği anlamına da gelmemektedir²⁰⁷.

Anlaşma, çok sayıda belirsizlik ve çelişki içerdiğinden, geniş çapta farklı şekillerde yorumlanmaya açıktır. İsrail hükümeti için anlaşma, toprakların veya yetkinin kalıcı devri konusunda yalnızca genel sonuçlar doğuran geçici bir düzenlemedir. Filistin Kurtuluş Örgütü için ise devletleşmeye giden ilk adımdır. Ancak iki taraf, farklı yönlerde ilerlemekte kararlı oldukları için birlikte yol alamamıştır.

Özellikle esirler mücadelesi alanındaki birçok araştırmacı, bu anlaşmanın sadece olumsuz sonuçlar doğurduğunu, esirlerin anlaşmada yer almamasının tüm esirler için şok edici bir sürpriz ve psikolojik bir kriz yarattığını belirtmiştir. Esirler, “Filistinli esirin durumu nedir?” sorusunu sıkça sormuş ve tüm esirlerin serbest bırakılmasının bir hak olduğuna inanmışlardır.²⁰⁸

Filistinliler, liderliğe mesajlar göndermiş ve halkı esirlerin serbest bırakılması için harekete geçmeye çağırmıştır. İsrail hükümeti, esirler ve onların serbest bırakılmasıyla ilgili açık ve net bir hükmün olmamasını Filistin yönetimini siyasi olarak baskı altına almak ve esirler üzerinde daha fazla baskıcı yasa çıkarmak için kullanmıştır.

²⁰⁷ Twayha, “*Musahamat Al-Haraka Al-Asira Fi Sina'at Al-Qarar Al-Siyasi Al-Filastini Dirasah Muqarana Bayn Harakati Fatah Wa Hamas*”, s. 132, 140.

²⁰⁸ Twayha, “*Musahamat Al-Haraka Al-Asira Fi Sina'at Al-Qarar Al-Siyasi Al-Filastini Dirasah Muqarana Bayn Harakati Fatah Wa Hamas*”, s. 138.

Esirler ise ilk kez siyasi grevlere başvurmuş, aralarındaki birliği kaybetmiş ve Oslo Anlaşması sonucunda iki gruba ayrılmışlardır:

- **Birinci grup:** Filistin Yönetimi yanlıları ve Oslo Anlaşması'nı destekleyenler; bu anlaşma sayesinde tüm Filistinli esirlerin serbest bırakılacağına inanmışlardır.
- **İkinci grup:** Oslo Anlaşması'na karşı olan ulusal ve dini tüm muhalifler; bu anlaşmanın tüm esirlerin serbest bırakılmasını sağlamayacağını, İsrail'in doğası gereği anlaşmaya sadık kalmayacağını savunmuşlardır.

İki tarafın esirler meselesini Oslo Anlaşması'nda ele almama gerekçeleri ne olursa olsun, sonuç değişmemiştir: Bu anlaşma, esirlerle Filistin liderliği arasındaki güveni kırmış, esirler davalarının unutulduğunu ve öncelik listesinin altına düştüğünü anlamış, özgürlük umutları sarsılmıştır. Bu durum, hapishane hareketinin ve örgütlenmesinin gerçekliğini büyük ölçüde etkilemiş ve cezaevlerinde yeni bir dönemin başlangıcına zemin hazırlamıştır.²⁰⁹

3.2. Zorunlu İkametten Sistemik İtibarsızlaştırmaya

İsrail'in, barış sürecindeki "inandırıcılığını" ispatlaması yönünde Filistin yönetimine uyguladığı baskılar karşısında, Filistin hükümeti, aralarında Şeyh Ahmed Yasin'in de bulunduğu bazı direnişçilere karşı bir dizi uygulamaya başvurmuştur. İsrail hükümeti gerçek anlamda bir barış istememekte, Filistin topraklarındaki çeşitli noktalara yönelik askeri hava saldırıları gerçekleştirmekteydi. Bu bağlamda, dönemin Filistin Devlet Başkanı Yaser Arafat, İsrail'in Filistin Yönetimi'nin özgürlüğünü sınırlayan uygulamalarına duyduğu rahatsızlığı açıkça dile getirmiştir. Şeyh Ahmed Yasin ile Filistin Yönetimi arasında çeşitli ulusal konulardaki görüş ayrılıkları, kendisine yönelik zorunlu ikamet kararlarının alınmasına neden olmuştur.

1998 yılında, Wye River Anlaşması'nı²¹⁰ eleştirmesinin ardından Yasin hakkında ev hapsi kararı alınmış; Aralık 2001'de ise Hamas'ın üst düzey kadrolarının faaliyetlerini sınırlandırmaya yönelik daha kapsamlı bir kampanyanın parçası olarak,

²⁰⁹ Twayha, "Musahamat Al-Haraka Al-Asira Fi Sina'at Al-Qarar Al-Siyasi Al-Filastini Dirasah Muqarana Bayn Harakati Fatah Wa Hamas," s. 138 ,140.

²¹⁰ 15-23 Ekim 1998 tarihleri arasında imzalanan Wye Nehri Anlaşması, İsrail'in Batı Şeria'nın bazı bölgelerinden çekilmesini, terörizmle mücadele için güvenlik önlemlerinin alınmasını ve Filistin Yönetimi ile İsrail arasındaki ekonomik ilişkilerin sağlamlaştırılmasını öngörüyordu. Ayrıca, üç aşamada gerçekleştirilecek olan İsrail güçlerinin Batı Şeria'ya ikinci kez konuşlandırılmasını da öngörüyordu. aljazeera.net, <https://tinylink.info/10CWn> (Erişim Tarihi: 18.04.2025).

kendisine yeniden zorunlu ikamet uygulanmıştır. Şeyh Yasin'in oğullarından biri, polis memurlarının Gazze'deki evlerine gelerek babasına resmi olarak kararın tebliğ edildiğini açıklamıştır. Bu süreçte Arafat, İsrail Başbakanı Ariel Şaron'u kendisini ve Filistin Yönetimi'ni devirmeye çalışmakla suçlamış ve "İsrailliler, barış sürecinin başlamasını istemedikleri için Şaron operasyonlarını halkımıza, şehirlerimize ve yönetimimize karşı tırmandırıyor" ifadelerini kullanmıştır.

Zorunlu ikamet, özgürlük mefhumunu içselleştirmiş olan direnişçiler açısından kabul edilemez bir uygulamaydı. Bu bağlamda, Müslümanlar arasında dayanışma ve adalet ilkesine atıfla, Hz. Muhammed'in şu hadisi hatırlatılmaktadır: "Her kim, bir Müslümanın onuru çiğnendiği, hürmeti ihlal edildiği bir yerde onu yalnız bırakırsa, Allah da onu, yardımına ihtiyaç duyduğu bir günde yalnız bırakır. Her kim, bir Müslümana yardım ederse, Allah da ona yardım eder."²¹¹

Bu nedenle, halk Şeyh Ahmed Yasin'in mücadelesine olan vefa borcunu yerine getirmek ve halkının haklı davasını savunmak adına yanında durmuştur. Bu destek, yalnızca Yasin'in şahsına değil, aynı zamanda esirlerin, şehitlerin ve gasp edilmiş meşru hakların savunusuna yönelik bir destektir. Bu çerçevede, Yasin'in evinin çevresinde zorunlu ikameti kırmak amacıyla birçok protesto düzenlenmiş; bu olaylarda bir Filistinli şehit olmuş, onlarcası da yaralanmıştır.

Eylül 2000 sonunda başlayan El-Aksa İntifadası sırasında, Hamas yeniden yapılanarak askeri kanadını inşa etmiş ve Şeyh Yasin liderliğinde Filistin direnişinde aktif bir rol üstlenmiştir. Ancak, Haziran 2002'de Filistin yönetimi, Yasin hakkında dördüncü kez zorunlu ikamet kararı almıştır.²¹²

Bu süreçte İsrail işgal otoriteleri, Hamas'ı ve onun lideri Ahmed Yasin'i, Filistin direnişini yöneten bir "terörist hareket" olarak tanımlamayı sürdürmüş, uluslararası toplumu da bu yönde etkilemeye çalışmıştır. İsrail'in ve ABD'nin baskıları sonucunda, Avrupa Birliği 6 Eylül 2003 Cumartesi günü Hamas'ın siyasi kanadını da terör örgütleri listesine dahil etmiş ve örgütün mal varlıklarını dondurma kararı almıştır.²¹³

²¹¹ *Al-Tanasur Bayn Al-Mu'minin*. 19 05 2005. <https://Tinylink.Info/10lc3> (Erişim Tarihi: 18.04.2025)..

²¹¹ Ebu Cabir ve Ebu Davud tarafından rivayet edildi. Hadis No. 4983, Ad-Durar As-Sunniyah'ta rivayet edildi, <https://hadithprophet.com/hadith-4240.htm> (Erişim Tarihi: 18.04.2025).

²¹² Al-Sharif, dü. *Al-Şeyh Ahmad Yasin*.

²¹³ *"Al-Şeyh Ahmad Yasin Rihlat Sumud Filastini La Tunsu"*, 16 10 2023. <https://Tinylink.Info/10lb6> (Erişim Tarihi: 18.04.2025).

3.3. Şeyh Ahmed Yasin Suikastı

Şeyh Ahmed Yasin, hayatı boyunca birçok suikast girişimine maruz kalmıştır. Bu girişimlerden ilki, 1422 Hicrî yılı Ramazan ayında (Ocak 2002) Gazze'nin es-Sabra bölgesindeki Rahme Camii'nde gerçekleşmiş, İsrail işgaline ait helikopterler tarafından hedef alınmıştır. İkinci suikast girişimi ise 6 Eylül 2003 tarihinde, Gazze'de bir konut binasında Hamas yöneticisi İsmail Heniye ile birlikte bulunduğu sırada yine helikopterlerle gerçekleştirilmiştir. Bu saldırıda Şeyh Yasin sağ kolundan hafif şekilde yaralanmış, beraberinde bulunan 15 Filistinli ise çeşitli şekillerde yaralanmıştır.

Şeyh Ahmed Yasin'e uygulanan baskı yöntemlerinden birinin “terör suçlaması” olduğu görülmektedir. Şeyh Ahmed Yasin terörle suçlanmış ve George W. Bush döneminde terörist listelerine alınmıştır.²¹⁴ Bu, siyasi açıdan tartışmalı bir sınıflandırma olup, karmaşık hukuki ve etik boyutlar taşımaktadır.

Bir taraftan, özellikle İsrail, Amerika Birleşik Devletleri ve bazı müttefikleri, Şeyh Yasin'i ve hareketini, İsrail işgaline karşı silahlı direniş yöntemleri kullandıkları ve Hamas'ın faaliyetlerini güvenlik tehdidi olarak gördükleri için terörist olarak sınıflandırmaktadır. Bu sınıflandırma, Filistin-İsrail çatışmasını yansıtan siyasi ve güvenlik temelli bir yaklaşıma dayanmaktadır.

Öte yandan, birçok Filistinli ve Arap ile birlikte çeşitli uluslararası ve insani kuruluşlar, Şeyh Ahmed Yasin'i ülkesini işgalden kurtarmaya çalışan ulusal bir lider ve mücahit olarak görmekte, direnişini ise meşru müdafaa ve kendi kaderini tayin hakkının bir savunusu olarak değerlendirmektedir. Bu görüş, Birleşmiş Milletler kararları ve halkların işgale karşı direnme hakkını tanıyan uluslararası sözleşmelerle de desteklenmektedir.²¹⁵

Şeyh Yasin, suikasta uğramasından yaklaşık 24 saat önce, pazar sabahı evinde kalmış, son derece zor bir sağlık durumu yaşamış ve nefes darlığı nöbetleri nedeniyle almak zorunda olduğu bazı sakinleştirici ilaçlara rağmen yemek yiyememiştir²¹⁶.

²¹⁴ “*Al-Şeyh Ahmad Yasin..Walid Ma'a Thawra Wa Qad Aukhra*. 27 12 2023. <https://Tinylink.İnfo/Xqrh> (Erişim Tarihi: 18.04.2025).

²¹⁵ Ibrahim Nuwar, *Al-muqata'a al-iqtisadiyya al-wajh al-thani li suqut Isra'il 'alamiyan bisabab harb Ghazza*. 05 2024. <https://shortlink.uk/YVut> (Erişim Tarihi: 18.04.2025).

²¹⁶ Ibrahim Nuwar, *Al-muqata'a al-iqtisadiyya al-wajh al-thani li suqut Isra'il 'alamiyan bisabab harb Ghazza*. 05 2024.

Şeyh Ahmed Yasin, suikasttan bir gün önce, yani Pazar sabahı evinde kalmış, sağlık durumu son derece kötüleşmiş ve sürekli nefes darlığı nöbetleri nedeniyle yiyecek alamamış, sadece bazı sakinleştirici ilaçlar kullanmak zorunda kalmıştır.

Suikasttan bir gün önce, yani Pazar sabahı, sağlık durumu son derece kritik olan Şeyh Yasin evinden çıkmamış, nefes darlığı nöbetlerine karşı aldığı sakinleştirici ilaçlara rağmen yemek yiyememiştir. Gün boyunca, Şeyh'in refakatçileri, es-Sabra mahallesi üzerinde olağandışı bir şekilde yoğunlaşan İsrail keşif uçaklarının faaliyetlerini gözlemlemiştir. Bu bölge, Gazze'nin güneyinde yer almakta olup, aynı zamanda o dönem askeri hareketliliğin gözlendiği "Netzarim" yerleşim birimine de yakındı. Refakatçileri, güvenlik gerekçesiyle Şeyh'in geceyi evinde geçirmemesi yönünde karar almış, yapılan istişarelerin ardından akşam namazından sonra birkaç yüz metre uzaklıktaki "el-Mücemme el-İslami" camisinde yatsı namazı kılındıktan sonra farklı bir yere geçilmesine karar verilmiştir.²¹⁷

Ancak 1 Safer 1425 H / 22 Mart 2004 Pazartesi günü sabah namazını müteakiben, Şeyh Ahmed Yasin, İsrail savaş uçaklarının düzenlediği hain bir hava saldırısında şehit edilmiştir. Bu saldırı, camiden tekerlekli sandalyesiyle ayrıldığı esnada gerçekleştirilmiş; üzerine peş peşe atılan füzeler, bedenini paramparça ederek ruhunu yüce Yaradan'a ulaştırmıştır. Böylece Şeyh, hep arzuladığı şekilde şehadet şerbetini içmiştir.²¹⁸

Şeyh Ahmed Yasin, özellikle 1967 savaşında İsrail'in tüm Filistin topraklarını, Gazze dahil olmak üzere, işgal etmesinin ardından genç yaşlardan itibaren direniş çağrılarıyla cami cemaatini coşturmuş; Abbas Camii'nden verdiği hutbelerle halkı Siyonist işgale karşı mücadeleye teşvik etmiştir. Gerek cezaevinde gerekse serbest kaldığında, şehit ve tutuklu ailelerine yardım toplamış, sosyal dayanışma faaliyetlerini yürütmüş ve Gazze'deki "İslami Merkez" in başkanlığını yapmıştır.²¹⁹

Şehadet ettiğinde 68 yaşında olan Şeyh Ahmed Yasin'in ölümü sıradan bir olay olarak kalmamış; bu tarihi suikast, bölgesel ve küresel ölçekte derin izler bırakmıştır. Binlerce ülke ve kurum, bu olayı resmen kınamış ve Ahmed Yasin'in hedef alınmasını

²¹⁷ Watad, dü. *Ghazza 'Ala Muftaraq Turuq Bi Dhikra Istishhad Al-Shahid Al-Şeyh Ahmad Yasin*. 22 3 2018.

²¹⁸ *Al-Şeyh Ahmad Yasin Qa'ida Ayqadh Al-Umma Wa Zahira Mu'jiza Adhhlal Al-Sijanin Ar'abbat Al-Muhtalin* . 24 03 2008. <https://Tinylink.info/Xpz8> (Erişim Tarihi: 18.04.2025).

²¹⁹ *Al-Şeyh Ahmad Yasin Qa'ida Ayqadh Al-Umma Wa Zahira Mu'jiza Adhhlal Al-Sijanin Ar'abbat Al-Muhtalin* .

bir savaş suçu ve uluslararası hukukun açık bir ihlali olarak değerlendirmiştir. Bu olayın ardından Arap ve İslam dünyasının dört bir yanında geniş çaplı tepkiler yükselmiş; birçok kesim bu direniş sembolünün hatırasını yaşatmak için çeşitli etkinlikler düzenlemiştir. Filistin’de ise yüzlerce öğrenci sokaklara dökülerek öfkeli protesto gösterileri gerçekleştirmiştir.²²⁰

Şeyh Ahmed Yasin’in şehadeti, Müslümanlar genelinde ve Filistinliler özelinde büyük bir musibet olmasına rağmen, “Hamam” okulunu ve ona bağlı sadık mücahit öğrencilerini sarsmamıştır. Bu mübarek lider, tekerlekli sandalyesine rağmen, hem hayattayken hem de şehadetinden sonra düşmanlarını ve onların yandaşlarını dünyanın dört bir yanında derin bir korkuya sevk etmiştir.

Evinden camiye tekerlekli sandalyesiyle giden bu yaşlı ve engelli lider, bir direniş ve cihad cephesi kurmuş, samimi ve güvenilir duruşu sayesinde Filistin halkının tüm kesimlerinin güvenini kazanmıştır. Onun etrafında halk birleşmiş, böylece direnişin okulu genişlemiş ve Ahmed Yasin’in taşıdığı fikir yayılmış, hareketi ise daha da güçlenmiş ve sağlamlaşmıştır. O, kendini başkalarının izzeti, onuru ve vakar dolu bir geleceği için feda eden bir mum gibi yanarak çevresini aydınlatan bir şahsiyetti. Şeyh Ahmed Yasin, fedakâr ve cesur bir lider, şehitlik mertebesine ulaşmış engelli bir mücahit ve ümmeti harekete geçiren bir uyanış sembolüdür.²²¹

3.4. Hapishane Duvarları ve Suikastın Etkileri

Şeyh Ahmed Yasin’in suikast sonucu öldürülmesi, derin bir üzüntü ve öfke dalgası yarattı. Ramallah, El-Bireh ve çevre köylerde bu sabahın erken saatlerinde gözyaşları, ağlamalar ve camilerde yükselen tekbir sesleri şehir manzarasının en belirgin unsurlarıydı. Ramallah, El-Bireh ve civar köylerin camilerinden genel seferberlik çağrıları yapıldı; Hamas’ın kurucusu, mücahit lider Şeyh Ahmed Yasin’in suikastına karşı sarsıcı bir Kassam tepkisine hazırlık yapılması istendi. Ramallah ve El-Bireh şehirlerinde genel grev ve seferberlik ilan edildi.

Bu suikast operasyonu, sadece dış dünyada değil, hapishane ve gözaltı merkezlerinin kalın duvarlarını da delip geçti. Suikast haberinin ulaşmasıyla birlikte,

²²⁰Al-Şeyh Ahmad Yasin Qa’ida Ayqadh Al-Umma Wa Zahira Mu’jiza Adhhlat Al-Sijanin Ar’abbat Al-Muhtalin .

²²¹Al-Şeyh Ahmad Yasin Qa’ida Ayqadh Al-Umma Wa Zahira Mu’jiza Adhhlat Al-Sijanin Ar’abbat Al-Muhtalin

1600 Filistinli tutuklunun bulunduğu Negev Hapishanesi'nde büyük bir alarm durumu hâkim oldu. Hapishane yönetimi, hapishane bölümleri çevresine tanklar ve devriye araçları sevk etti; mahkûslara karşı ateş açma ve gaz bombası kullanma tehditlerinde bulundu. Bu, Hamas İslami Direniş Hareketi'nin kurucusunun öldürüldüğüne dair haberlerin mahkûmlar arasında yarattığı öfke dalgasına bir tepkiydi.

Benzer şekilde, Ramallah'ın batısında bulunan Ofer Hapishanesi'ndeki mahkûmlar da alarma geçti; suikast haberinin ardından hapishane tekbir sesleriyle çınladı. Bölgede siyonist askeri takviyelerin konuşlandırıldığı gözlemlendi. Tüm bu gelişmeler, Filistin topraklarında yaşanan halk tepkilerinin yalnızca bir kısmını temsil etmektedir.²²²

3.5. Arap Halkının Tepkisi

Arap halkının tepkisine gelince; on binlerce öfkeli Arap vatandaşı, Şeyh Ahmed Yasin'e yönelik hain suikastı kınamak amacıyla kitlesel gösteriler düzenledi. Dr. Abdülaziz er-Rantisi, Şeyh Yasin'in ezilen Filistin halkını işgale karşı önce taşla, sonra bıçakla, ardından silahla, nihayetinde havan topları ve Kassam füzeleriyle direnişe sevk ettiğini belirtti. Rantisi sözlerine şöyle devam etti: "Şeyh, bu halkın zayıflığından öyle bir güç inşa etti ki artık siyonist-Amerikan şer eksenini bu gerçeği görmezden gelemez hale geldi. Bu zalim terör eksenini, şeytani planlarının geleceği konusunda ciddi bir endişeye kapıldı."²²³

"İşgalciler geçmişten ders almıyor... Daha önce de peygamberleri öldürdüler, ancak onların getirdiği nuru söndüremediler. Bu katiller, mücahit lider Şeyh Ahmed Yasin'in zayıf bedeninden yayılan bu nuru söndürmeye çalışarak hiçbir şey elde edemeyecekler. Aksine, bu büyük olay çatışmayı daha ileri bir aşamaya taşıyacaktır."²²⁴

²²² Madi, *Ahmad Yasin Amir Al-Shuhada*, s69.

²²³ Madi, *Ahmad Yasin Amir Al-Shuhada* S69.

²²⁴ NadiaBalgazi, *Dhikra Istishhad Al-Shahid Ahmad Yasin*. 18 03 2018. <https://Tinylink.Info/Xqpi> (Erişim Tarihi: 18.04.2025).

3.6. Şeyh Ahmed Yasin'in Direniş Çizgisi ile Mahkûmlar ve Filistin Toplumu Üzerindeki Etkilerinin Karşılaştırılması

Şeyh Ahmed Yasin'in hayat seyrini incelediğimizde, beslendiği kaynakların ve şahsiyetini oluşturan etkenlerin, onu işgale karşı mücadelede özgün ve kendine has bir direniş kimliğiyle donattığı görülmektedir. Dini terbiyesi, siyasi ilgileri, bu unsurlardan doğan mücadele çizgisi ve halk nezdindeki popülerliği ile sahip olduğu vizyon, onu Filistin kolektif bilincinin ayrılmaz bir parçası hâline getirmiştir.²²⁵

Bu bilinç, onun ailesinde, şehitlerin ailelerinde ve mahkûmların ailelerinde güçlü bir şekilde hissedilmektedir. Şehitler bedenleriyle aramızdan ayrılmış olsalar da, mahkûmlar zindanlarda esir tutulmakta; ancak Filistin toplumsal bilincinde onlar yalnızca hapsedilmiş bireyler değil, mücadele eden ve fedakârlık gösteren özgürlük savaşçılarıdır. Gençliklerinin baharını zindanlarda tüketmiş olan bu mahkûmlar, halkları tarafından özgürlüğün sembolleri olarak kabul edilmekte ve büyük bir özlemle geri dönüşleri beklenmektedir.

Bu dönüşün gerçekleşmesi için Filistin halkı, bu evlatlarının onurlu bir şekilde muamele görme hakkına sahip olduklarını düşünmektedir. Mahkûmlar topluluğu — birey, grup ve kurumsal düzeyde— İsrail hapisane yönetimi ile olan yeni deneyimleri sonucunda, Şeyh Ahmed Yasin'in bir mahkûm ve Filistin'in kurtuluş mücadelesi için savaşan bir direnişçi olarak edindiği tecrübelerle birlikte, bu mücadelenin yeni yöntem ve stratejilerle yeniden değerlendirilmesi gerektiğini kavramışlardır.

Bu da, birinci sınıf, sağlam ve kararlı direniş kadrolarının inşası için iç örgütsel yapılar ve eğitimsel mekanizmaların oluşturulmasını gerekli kılmıştır. Bu bağlamda, birleşik ve kapsayıcı bir hapisane kurumu, mahkûmların ulusal ve toplumsal temelde hapisane yönetimine karşı kolektif bir kimlik geliştirmesini sağlamış, aynı zamanda içeride sağlam direniş kadrolarının yetişmesi için uygun bir atmosfer oluşturmuştur. Bu kadrolar, dışarıda mücadelelerini sürdürecektir şekilde hazırlanmıştır.

Şeyh Ahmed Yasin'in inşa ettiği bu yapı, mahkûmların ve ulusal hareketin onunla kurduğu etkileşim, Hamas hareketinin mücadele tecrübesinin samimiyeti ve Şeyh'in fedakârlıkları; halk direnişinin hem silahlı hem de sivil boyutlarının yeni formlar kazanmasına yol açmıştır. Bu yeni formlar farklı araçlara, farklı saflaşmalara

²²⁵ Mansour, *Shahid 'Ala Al-'Asr*.

sahiptir; dış aktörlerle ilişkiler daha köklü hâle gelmiş, tehdit anında milli bilinç daha da derinleşmiş ve kolektif ruh ile aidiyet hissi daha da güçlenmiştir. Bu mücadele, ulusal hareketten yalıtılmaya karşı bir direniştir.²²⁶

Bu nedenle, bu kadronun inşası, belli ilkelere dayalı örgütlü bir yaşam içinde düzenli bir şekilde faaliyet göstermeyi gerektirmiştir. Bu bağlamda, örgütsel program esas olarak iki yönde şekillenmiştir: içe dönük olarak, disiplinli bir kadro oluşturarak safların sıklaştırılması ve cezaevi yönetimlerinin yoğun baskı ve güvenlik aygıtlarına karşı mahkûm kimliğinin korunması hedeflenmiştir. Mahkûmlar, bu doğrultuda, aralarındaki etkileşim ve kitlesel grevlere katılımlarıyla önemli katkılarda bulunmuşlardır.

Dışa dönük yönelimde ise, esaretten kurtulma anında örgütlü siyasi hayata dâhil olabilecek düzeyde disiplinli bir kadro yetiştirilmesi hedeflenmiştir. Bu yönelimi Şeyh Ahmed Yasin, halkıyla kurduğu derin bağda ve cezaevinden çıktıktan sonra mahkûm ailelerine yaptığı ziyaretlerde net bir şekilde ortaya koymuştur. Örgütsel program, üyeyi örgütsel çalışmalara hazırlayacak biçimde yapılandırılmış; hareketin ilkeleri, işgal ile olan çatışmaya dair vizyonu ve mücadeleyi yönetme biçimleri bu programa dâhil edilmiştir. Bu program yalnızca örgütsel değil, aynı zamanda kültürel yönleri de kapsayan bütünsel bir yapıya sahiptir. Cezaevi dışındaki örgütlenme ile tam bir uyum içinde, içeride düzenli olarak yapılan oturumlar, tartışmalar ve disiplin süreçleri — özellikle işbirlikçilerin tasfiyesi gibi hassas meseleler büyük bir ciddiyet ve gizlilikle ele alınmıştır. Bu durum, mahkûmların baskı politikalarına karşı kolektif mücadele yoluyla düzenli bir yapıya kavuşmasının hem gerekliliğini hem de sonucunu oluşturmuştur.

Bu şekilde, mahkûm hareketi, hem bireysel örgütler bazında hem de genel ulusal hareket düzeyinde, cezaevlerinde daha belirgin ve organize bir yapılanma sürecine girmiştir. Cezaevi yönetimlerinin her yeni baskı politikasıyla birlikte, mahkûmlar buna karşı durarak direnmiş; örneğin Şeyh Yasin'in tıbbi ihmaline ya da suikastine karşı öfke ve tepki göstermişlerdir. Bu durum, örgütlü yapının önemini bir kez daha ortaya koymuş, ancak aynı zamanda cezaevi yönetimlerinin de dikkatini çekmiştir. Yönetim, bu düzenli yapının, gün geçtikçe daha sağlam temeller üzerine kurulduğunu, örgütlenmemiş bireylerin okumaya başladığını, daha önce direnişe aktif katılamamış

²²⁶ Abu Dahou, "Al-Haraka Al-Filastiniyya Al-Asira 1967-1992 Al-Nidal Min Ajl Al-Huwiyya Al-Wataniya Filistinli ", s. 41.

olanların bu yapı sayesinde fırsat elde ettiğini fark etmiştir. Örgütlü yaşam, bilinçli, kültürlü ve disiplinli mücadeleci bireyler yetiştiren bir ortam olarak işlev görmüştür.²²⁷

Kısacası, bu durum cezaevi yönetimleri için şu anlama gelmiştir: örgütlülük, bir tür "mücahit üretim fabrikası" hâline gelmiş; özgürlük anını bekleyen savaşçılar yetiştirilmiştir. Eski mahkûm Emir Mahul'un şu sözleri²²⁸, mahkûmlara ve onların eşsiz yaşamlarına duyduğu duyguyu açıkça ortaya koyar: "Mahkûmlar, aklı aşacak düzeyde bir deliliğe kapılmış, hatta dâhi derecesine ulaşmış bireylerdir. Çünkü onların tecrübeleri öylesine benzersizdir ki, delilik ve akıl, yoğunlaşmış olaylarla özgün bir biçimde iç içe geçmiştir."²²⁹

Mahul'un bu ifadeleri, işgalin baskı araçlarına rağmen cezaevinde mücadeleye devam eden ve içerideki direnişçilerle sürekli temas hâlinde kalan Şeyh Ahmed Yasin'e de birebir uymaktadır. Tekerlekli sandalyeye mahkûm olmasına rağmen, ümmeti harekete geçirmiş; mücadelenin müzakere aşamasına geçmesine öncülük etmiştir. Hamas'ın askeri kanadı tarafından bir İsrail askerinin kaçırılması, Şeyh Yasin ve diğer mahkûmların serbest bırakılması için bir baskı aracı olarak kullanılmıştır. Tüm sağlık sorunlarına ve tutukluluk koşullarına rağmen, Şeyh Yasin ümmeti sürekli olarak daha ileri mücadele safhalarına taşımayı başarmıştır.²³⁰

İsrail makamları, Şeyh Ahmed Yasin'e, kaçırılan askerin öldürülmemesi için rehinelere hitaben bir konuşma yapması yönünde baskı uygulamaya çalıştığında, o bu teklifi kesin bir şekilde reddetti ve şöyle dedi: "Onlar kendi koşullarını benden daha iyi bilirler." Bunun üzerine asker öldürüldü.²³¹

Şeyh Yasin'in Siyonistlerle diyalog stratejisi ise onların terörünü yüzlerine vurmak üzerine kuruluydu. İsraili subay (Sile'a) onunla yaptığı bir görüşmeyi şöyle aktarmaktadır: "Ona otobüslerin havaya uçurulmasını, kadınların ve çocukların öldürülmesini durdurun dediğimde şu şekilde karşılık veriyordu: 'Biz kimin örneğini takip ettiğimizi biliyoruz. Siz askeri güçle bir devlet kurdunuz; biz de devletimizi

²²⁷ Abdullah Al-Sharif, dü. *Al-Shaykh Ahmad Yassin*. 07 03, 2024. (*Tarikh Al-Wusul* 18 05, 2025). 07 03 2024.

²²⁸ Filistin'den serbest bırakılan tutuklu 1984.

²²⁹ Abu Dahou, "Al-Haraka Al-Filastiniyya Al-Asira 1967-1992 Al-Nidal Min Ajl Al-Huwiyya Al-Wataniya", s. 48,56.

²³⁰ Zawawi, Khalid. «Al-Asir Fa'il Wa'1.» *Majallat Al-Dirasat Al-Filastiniyya*, 2022: 1,202,

²³¹ Mansour, Ahmad, dü. *Shahid 'Ala Al-'Asr*. 2009.

kurmak için çocuklarınızı ve kadınlarınızı öldürüyoruz. Siz bunu işgal için yapıyorsunuz, biz ise kurtuluş için. Siz kirli ve iki yüzlüsünüz ama biz haklıyız.”²³²

Bununla birlikte, Şeyh Ahmed Yasin’in beslendiği ve yaymaya çalıştığı manevî motivasyon da onun karakterinin temel unsurlarındandı. Zira o, hapishanede kaldığı süre içinde Kur’an’ı ezberlemeyi tamamlamış ve bu manevî uyanışı Filistin sokaklarında yaygınlaştırmayı başarmıştır. İşgal altındaki topraklarda başlayan bu İslami uyanış, onun serbest kalmasından sonra da hayatın her alanında etkisini hissettirmeye devam etmiştir.²³³

Bu manevî teşvik, toplum içinde yaygınlaşarak toplumun güçlenmesine katkı sağlamıştır. Ahmed Yasin ve dava arkadaşlarının topluma kazandırdığı değerler, birçok kopmuş bağı yeniden örmüş, aşınmış olanları ise onarıp canlandırmıştır. Özellikle de bu değerlerin, İslam toplumunun Hz. Muhammed (s.a.v.) döneminde temellendiği ilkelerle örtüşmesi, bu süreci daha anlamlı kılmıştır. O dönemde olduğu gibi, bu değerler hayatın her alanında belirgin bir ilerlemeye zemin hazırlamıştır.²³⁴

3.7. Şeyh Ahmed Yasin’in Mücadelesi ve İşgalin Güvenlik Paradigması

İşgalin Şeyh Yasin’in faaliyetlerini engellemek için uyguladığı yöntemlerin sonuç vermediğini görmekteyiz. Mücadele sürecini incelediğimizde, Şeyh Ahmed Yasin’in hem hayatta hem de öldükten sonra işgali korkuttuğu açıktır. O, prensipleri, sabiteleri ve ideolojisiyle işgalcilerin korktuğu bir figürdür. Şeyh Ahmed Yasin’in kurduğu yapı sürekli olarak güçlenmiş ve gelişmiştir. Şeyh Yasin, Filistinli mücadele halkaları içinde hem tutukluluk döneminde hem de dışarıda etkisini artırmış, casus yerleştirme, şeytanlaştırma, işkence ve tehdit girişimleri işe yaramamıştır.

Şeyh Ahmed Yasin’in gördüğü ve değerlendirdiği gerçeklik, onların maskelerini düşürmüş, onları net bir şekilde görmesini sağlamış ve eylemlerini çözümlemiştir. Batılı gelişmiş ülkeleri teknoloji ve bilgi toplama iddiasıyla kandırsalar da, Filistin mücadelesinin samimiyetini anlayamamışlardır. Bu samimiyet, gelişmiş teknoloji makinelerinin anlayamayacağı, ancak haklı davası için mücadele eden devrimci ruhların anlayabileceği bir ölçüttür.

²³² *Dhabit Isra'ili Yakshif Tafasil Al-Ta'dhib Al-Sahyuni Lil-Şeyh Ahmad Yasin*. 22 04 2009 .

²³³ Madi, *Ahmad Yasin Amir Al-Shuhada* s. 69.

²³⁴ «Thaqafat Al-Imam Al-Shahid Ahmad Yasin.» s. 834.

Filistinli Sarı Arabi'nin ifadesinden Şeyh Ahmed Yasin'in derin rolü açıkça görülmektedir. Arabi şöyle der: “Çoğunlukla gözlerimiz ve algımız, ağacın görünür gövdesine, uzanan büyük gövdeye, güneşi kaplayan askerlere ve dört bir yana yayılan harekete odaklanır; oysa kök gözden kaçar. Ancak gövde ne kadar büyür, dallar ne kadar genişler ve ağaç ne kadar güçlenirse kök o kadar derine iner ve ona olan ihtiyaç artar; çünkü kök, temel değerlerin, gerekli anlamların, özgünlüğün ve saflığın yoğunluğunu taşır.”²³⁵

Birçok İsrailinin görüşüne göre, Hamas ve diğer Filistin direniş hareketlerinin intikam tehditleri İsrail sokaklarında panik yaratmıştır. İsrail kaynakları, Şeyh Yasin suikastının amacının tersine, hareketin gücünü ve Filistinliler arasındaki popülaritesini artıracığını, işgale karşı direnişi daha da alevlendireceğini öngörmüştür.

İsrail'de hakim olan panik havasını ise bir İsrailli politikacı, İngiliz The Independent gazetesine verdiği demeçte “Şaron cehennemini kapılarını açtı. Şimdi sorulan soru, kaç İsrailinin hayatını kaybedeceğidir.”²³⁶ şeklinde ifade etmiştir.

Ayrıca, 1993 Oslo Anlaşmaları'nın mimarlarından ve Yeni Sol Partisi (Yahad) lideri Yossi Beilin, saldırıya karşı olduğunu belirterek, “Bu, İsrail'de daha fazla kan dökülmesinin habercisidir.” demiştir. Tüm bunlar, İsrail'de hem halk hem de resmi düzeyde belirgin bir karmaşa ve endişe hali olduğunu göstermektedir. İçişleri Bakanı İbrahim Boraz da saldırıya karşı olduğunu hızla açıklamış ve Şeyh Yasin'in öldürülmesinin çok sayıda İsrailinin hayatına mal olacağını vurgulamıştır.²³⁷

Şeyh'in şehadeti, manipülatif uzlaşma mantığının reddedilmesini artıracak ve direnişin başvurulması ve desteklenmesi gereken temel yol olarak meşruiyetinin pekişmesine katkı sağlayacaktır.²³⁸

²³⁵ Arabi, Sari. *Al-Şeyh Ahmad Yasin Al-Judhur Idha 'Azimat Al-Shajara* . 03 24 2018. <https://tinylink.info/Xqoy> (Erişim Tarihi: 18.04.2025).

²³⁶ Madi, “*Ahmad Yasin Amir Al-Shuhada*,” s. 13.

²³⁷ Anas Zaki, “*Al-Şeyh Ahmad Yasin Yukhif Isra'il Hayyan Aw Mayyitan*.”

²³⁸ Mahdi Ahmed Sıdkı El-Dajani, “Şeyh Ahmed Yasin'in Şehitliği Hakkında On Sonuç.” 24 Mart 2024. <https://short-link.me/-tHQ> (Erişim Tarihi: 18.04.2025).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. ŞEYH YASİN'İN ULUSAL İYİLEŞME STRATEJİLERİ, DIŞ DESTEĞİN ARTIRILMASI VE FİLİSTİNLİ ESİRLERİN HUKUKİ VE İNSANİ BAĞLAMİ

4.1. Şeyh Yasin'in Ulusal Stratejileri

Filistinli esirlerin mücadelesi, onlarca yıl boyunca Filistin kurtuluş ve direniş hareketinin mücadelesiyle uyumlu bir mücadele çizgisiyle öne çıkmıştır. Bu durum, toplumun kültürel yapısının, içinde etkin ve iyileşme stratejilerine açık İslami inanç yapısının da yer aldığı psikolojik ve sosyal etkilerini ortaya koymaktadır. Şeyh Ahmed Yasin'in ortaya koyduğu çizgi, Filistinli esirin esir olmadan önceki, esirlik sürecindeki ve esirlik sonrası mücadele uyumunun bir yansımasıdır.

İsrail hapishane yönetimi ve mahkemelerinin Şeyh Ahmed Yasin'in tutuklanmasıyla mücadeleyi kırma girişimleri, Şeyh Yasin'in gerçek durumu yansıtan ve işgal otoritesinin kırılmış aynasına dayanan mücadele deneyiminin samimiyeti karşısında başarısız olmuştur. Bu deneyim, Filistin'in kurtuluş stratejilerinin okunmasına dayanır; İsrail'in çatışma için yeni şartları kabul etmek zorunda kalmasından başlayarak, birçok uluslararası aktörün ilk İntifada'nın kurtuluşçu sonucunu etkisizleştirmek için yatırım yapma kararı almasına ve bu sonucu İsrail otoritesine alternatif ya da tamamlayıcı bir otorite kurma yönünde kurumsallaştırmaya dönüştürmesine kadar uzanır. Bu süreç, İsrail'in Filistinlilerle ilgili meseleleri kontrol etme kapasitesini kaybetmesiyle sonuçlanmıştır.

Ayrıca, bu durum küresel dayanışma niteliğindeki mücadele pratikleriyle de ilgilidir ve özellikle Birinci İntifada döneminde, Arap ve yabancı halk güçlerinin İsrail uygulamalarına karşı kampanyalarda seferber edilmesiyle birçok aşamada kullanılmıştır. Bu kampanyalar, işgal yerleşim mallarının ithalatının durdurulması ve yatırımların geri çekilmesi gibi eylemlerle İsrail'de çeşitli krizler yaratmış ve toplumda küçük ama derin bir çatlak oluşturmuştur. Bu kurumlar aracılığıyla yürütülen

alışmalar, işgal sistemine karşı doğrudan bir çelişki içinde yaşamayan aktörlerle ittifaklar kurmayı gerektirmiştir.

Tüm bunlara ek olarak, işgal gücüne karşı doğrudan ve geniş çaplı halk direnişi söz konusudur; bunun en açık tezahürü Birinci İntifada ve İsrail ordusundaki önemli unsurlardır. Buna karşılık, her iki tür tepki de Filistinli mücadele pratiklerinde önemli ve belirleyici bir unsur olmayı srdrmştir.

Mudar Qassis, İsrail uygulamalarına karşı oluşan direniş eylemlerinin bağımsız olmayan tepkiler olduğunu ve bu eylemlerin İsrail ideolojisine karşıt ideolojilere ihtiyaç duyduğunu ileri sürmektedir. İsrail varlığının varoluşsal doğası gereği, varoluş mücadelesi gereklidir; ancak Filistinliler için bu gereklilik söz konusu değildir. Bu bağlamda, Filistinlilerin Filistin’de tarihi bir hakka sahip olduğu iddiası da, Yahudilerin Filistin’de tarihi hak iddiasının tersine çevrilmiş bir versiyonudur.²³⁹

Birincisi, Yahudiler ve diğerlerinin Filistin’de tarihi hakları vardır ve bu hak yabancı bir işgale ihtiyaç duymaz; çünkü Filistinli Yahudiler de mevcuttur. İkindisi, insanların yaşadıkları yere aidiyetleri herhangi bir gerekçeye ihtiyaç duymaz; doğal hakkın temel lt, yasal tanımlama değil, mekna ilişkin üyelik ilişkisidir.

Bir mücadele kuşağı, doğduğu eksiklik halinden çıkararak bağımsız varlığını kazanmak için, hem sömürgeciliğe karşı mücadele edecek glere hem de ilk direniş kuşağına ihtiyaç duyar. Burada vurgulanması gereken, ikinci direniş kuşağının ortaya çıkışının, birinci kuşağın varlığı ve eylemlerinin doğal bir sonucu ve mücadele pratiklerinin bir ürünü olduğudur.

şeyh Yasin’in ve onun sunduğu mücadele deneyiminin, kendisinden önceki kuşağın devamı ve aynı zamanda daha olgun olabilecek yeni bir devrimci kuşağın doğuşu niteliğinde devrimci bir süreç olduğunu savunmaktadır. Bu olgunluk, önceki kuşağın gerçekleştirdiği intifada hareketinin devrimci yollarındaki dönüşümle ve tutuklu hareketinin devrimci eylemleriyle uyum içindedir. İlk kuşağın özgürlük mücadelesinin başarısızlığına yol açan sınırlı stratejilerinden sorumlu tutulmasına rağmen, ilk kuşağın dönemi ve konumu, yapıların temel taşları gibi zorunlu ve kaçınılmazdır; bu temeller, yukarıya yükselmek için derinlere inen bir taban oluşturur.

şeyh Ahmed Yasin’in benimsediği ideolojik inanç, karşıt ve etkili bir ideoloji olup, tutuklamalar gibi engelleme mekanizmalarına rağmen genişlemekte ve

²³⁹ Mudar Qassis, “Filistin Direnişinin Zaferinin Unsurları.” Filistin alışmaları Dergisi, 2014.

güçlenmektedir. Mudar Qusais, İsrail anlatısının rolleri karıştırmaya ve gerçekleri bulanıklaştırmaya çalıştığını, bunun da direnişi milis tarzı faaliyetle sınırlandırarak parçalamaya, indirgemeye ve yeniden çerçevelemeye yol açtığını belirtmektedir.

Bu yaklaşım, direnişi halk hareketinden ziyade askeri bir eylem olarak göstermeye çalışmakta ve böylece kontrolü kolaylaştırmaktadır. Ancak bu çarpıtılmış ve yeniden çerçevelenmiş yaklaşım, şiddetimiz ve ırkçılığımız hakkındaki soruları meşrulaştırmakta ve bazı kesimleri bu özelliklerin kültürel veya dini kökenlerini incelemeye hazır hale getirmektedir.²⁴⁰

Şiddetin şiddetle karşılanması ve işgalci sömürgecinin karşısında kullanılması doğal kabul edilse de, şiddet değerlerinin kültürümüzün bir parçası haline gelmesi ve içselleştirilip yeniden üretilmesi durumunda, bizler bu açıdan işgalin barbarlığı ve emperyalizmiyle eşitlenmiş oluruz; bu da geçici bir zafer dahi olsa, sonuçları olumsuzdur. Ulusal liderlerin vizyonundaki eksiklik, bu durgunluğun ve yetersizliğin temel sebebidir. Bu durum, özgürlük hedeflerinin bazı boyutlara indirgenmesi ve böylece yönetilebilir hale getirilme ihtiyacından kaynaklanan bir yabancılaşma halini doğurmaktadır. Ancak Şeyh Ahmed Yasin'in mücadele durumu, devrimci, meşru ve halkçı unsurların iç içe geçtiği ve aktif hareketin gelişerek Filistin siyasi sahasında en güçlü etken haline geldiği bir birleşimdir.

Şeyh Ahmed Yasin ve İslami hareketin Filistin toplumundaki başarısı, özellikle bu başarının İslami hareketin çağrısının Filistin içindeki diğer siyasi ve sosyal güçlerin kitle tabanını zayıflattığına inanılması nedeniyle, rakip siyasi ve sosyal güçler arasında sosyal kıskançlığa yol açmıştır. Bu güçler, etkilerini ve unsurlarını korumak için her türlü yönteme başvurmuş, hatta bazı dönemlerde gerçek çatışmalara varmıştır. Çünkü bu güçler, İslami davanın gücüyle mücadelede başarılı olamayacaklarını anlamışlardır. Peygamber Efendimiz'in (s.a.v) "Din üzerinde kimse üstünlük sağlamazsa, mutlaka o din onu yener"²⁴¹ sözünün gerçekliği burada kendini göstermektedir. Bu üstünlük, psikolojik, manevi ve maddi boyutlara sahiptir.

Bu güçlerin çağrıları, İslami davanın netliği, motivasyonları ve imkanlarıyla kıyaslanamayacak derecede zayıftı. Şeyh Ahmed Yasin, mücadele yolunda bir dönüşümün açık ifadesi olarak, sabır ve metanet gibi liderlik özellikleriyle Filistin

²⁴⁰ Qassis, «Maqawimat Intisar Al-Muqawama Al-Filastiniyya.» .

²⁴¹ Hadis Ebu Hureyre tarafından rivayet edilmiş ve Buhari ve Müslim (39)(2816) tarafından dahil edilmiştir. El-Dürer El-Sünniyah. <https://dorar.net/h/E5AooAEH> (Erişim Tarihi: 18.04.2025).

toplumunda ve güç merkezlerinde etkili olmuştur. Özellikle tutukluluk günlerinde ve olaylar sırasında, zamanın anlaşmazlıkları çözmede, sorunları gidermede ve kalpleri onarmada önemli bir rol oynadığını vurgulamıştır; tabii ki zamanın yıkıcı ve ayrıştırıcı olmaması şartıyla.

Ahmed Yasin'in, diğer liderlerin baskı, tutuklama ve işkence nedeniyle fırsat bulamadığı Gazze'deki İslami hareketin yeniden inşasındaki başarısı, onun sabrının ve direncinin açık bir göstergesidir.

Sağlık sorunlarına rağmen büyük bir çaba harcamış ve bu yapıyı tek tek, adım adım inşa etmiştir. İslam çağrısını hikmet ve güzel öğütlerle yapmış, "sert ve kalpsiz"²⁴² olmamıştır; çünkü bunun İslam çağrısına ve Allah'ın emirlerine aykırı olduğunu bilmiştir. Zorlu ve engebeli yollara rağmen, dinin öğretilerine bağlı kalmanın doğru, diğer yolların ise yanlış olduğunu kesinlikle bilmiştir; çünkü düşünce ve planlamasını Kur'an ve Sünnet'ten almıştır. İnsanlara karşı sabırlı olmuş, kendisine karşı isyan eden ve iyiliğini inkâr edenlere bile hoşgörü göstermiştir. Bu konuda birçok örnek vardır. Ulusal otorite ile ilişkilerinde fitne ateşine benzin dökmek için sabır ve geniş bir gönül örneği sergilemiştir.

Mudar Qusais'e göre, özgürlük mücadelesi, hedefleri belirleyen, araçları tamamlayan ve işgalci tarafından meşrulaştırılmayan; uluslararası toplumdan izin gerektirmeyen; halkların saygısını kazanan, destekçileri çeken ve özgürlük yolunda ilerleme sağlayan bir mücadeledir. İşte Şeyh Ahmed Yasin'in yürüttüğü de budur.²⁴³

4.2. Şeyh Yasin ve Dayanışma Temelli İnşa Stratejisi

Şeyh Ahmed Yasin, Gazze'nin işgalinden hemen sonra doğrudan harekete geçerek bağış toplama komitesi kurdu. Bu komite, zenginler arasında dolaşarak onların bağışlarını, geçici olarak yurt dışına gitmiş ya da tutuklanmış aile reislerinden yoksun kalan ailelere ulaştırıyordu. Şeyh Yasin, daha önce kendisi de tutuklu olduğu için, tutuklu ailelerinin çocuklarının geçimini sağlamak ve şehit ailelerine destek olmak gerektiğini deneyimleyerek çok iyi biliyordu. Bu aileler, aile reisinden yoksun kaldıkları için acil yardıma muhtaç durumdaydı ve Şeyh Yasin, topladığı bağışlar aracılığıyla her ay onlara maaşlar ödemekteydi.

²⁴²(Al-i İmran 3\159).

²⁴³ Qassis,«Maqawimat Intisar Al-Muqawama Al-Filastiniyya.» s. 24.

Ahmed Yasin, çağrısını tüm Gazze'ye ve halka yaymak istedi. Bu amaçla yeni bir idari kurul oluşturdu ve genç dinamikleri bünyesine kattı. Bu kurul, Gazze'nin tüm bölgelerini kapsayacak şekilde yapılandırıldı ve ayda bir kez Şeyh Yasin'in başkanlığında toplandı. Toplantılarda başkanlık görevi her seferinde farklı bir üyeye bırakılıyordu. Yasin, genç kuşağa davet yükünü yükledi, onlardan meclisler oluşturdu, camilerde vaaz ve davet görevlerini dağıttı. Davet faaliyetleri giderek daha çok gençlerin enerjisine dayanır hale geldi; gençlerin İslami çalışmalara olan coşkusu yüksek seviyedeydi.

Eski ve tanınmış İslami davet önderleri için ise, onların konumlarına ve yeteneklerine uygun görevler oluşturuldu. Onlar için, "İslah", "Zekat" gibi çeşitli komiteler kuruldu. Bu kişilere toplumun ileri gelenleri, tüccarlar, alimler gibi etkili figürlerle irtibat kurmaları talep edildi. Şeyh Yasin, davet çalışmalarını özellikle gençlere odakladı; bu nedenle gençlerle ilişkisi çok güçlüydü. Kardeşleri, gençlerin örgütsel normları aşarak doğrudan Şeyh Yasin'e yönelmesinden şikayetçi oluyordu. Bu durum, davetin ilk dönemlerinde, davet üyelerinin az ve Şeyh Yasin tarafından tanınıyor olmalarından kaynaklanan çalışma karışıklıklarına yol açıyordu. Gençler ona güvendikleri için bu durum sıkça yaşanıyordu. İdari toplantılarda, Şeyh Yasin'in bölge sorumlularının bile bilmediği sorunları gündeme getirmesi, örgüt yönetiminde şaşkınlık yaratıyordu.

Abu Ayta, Şeyh Yasin'in toplumun tüm kesimlerine gösterdiği ilgiyi şöyle aktarmaktadır: "O merhametli ve şefkatli bir baba gibiydi; yeni bağlı gençler ona içtenliklerini açar ve onda başka kimselerde bulamadıkları bir anlayış görürlerdi."²⁴⁴

Bu özellikler, Şeyh Yasin'i diğer kardeşlerinden ayıran eğitimsel yönlerdi ve onun tüm davet ve örgütsel alanlarda öne çıkmasının sebeplerindendi. Davet, Şeyh Ahmed Yasin'in hayatında kökleşmiş bir özellikti; bu nedenle onu geliştirme arzusu sınırsızdı. Vaktinin tamamını konuşmacı ve öğretmen olarak harcar, evinde gece gündüz ziyaretçiler olurdu. Gelenler zaman geçirmek için değil, görevle gelirdi; biri işini bitirince diğerine yönelirdi. Sağlık sorunlarına rağmen bu yoğunluk devam ederdi. Şeyh Ahmed Bahar şöyle belirtir: "Şeyh Yasin'in evi hiç boş kalmazdı. Hatırlıyorum,

²⁴⁴ Abu Ayta, "Dawr Al-Şeyh Ahmad Yasin Al-Da'awi Wa Al-Ijtima'i", s. 84.

öğleden sonra namazından sonra ve sabah namazından sonra olmak üzere iki ders verirdi. Ders veremediğinde ise başkasını görevlendirirdi.”²⁴⁵

Şeyh Yasin’in en büyük uğraşı, daveti yaymak ve halka ulaştırmaktı.²⁴⁶ Bu sadece Gazze ile sınırlı kalmadı; dışarıda da faaliyet gösterdi. Yurtdışındaki üniversite öğrencilerini örgütledi, Arap ülkelerindeki Gazze çalışanlarıyla bağ kurdu ve tüm bu faaliyetleri yakından takip etti. Bu yüzden Şeyh Yasin’in Şati Kampı’ndaki evini ziyaret edenler, Arap ülkelerinden gelen misafirlerle karşılaştı. Ayrıca 1948 işgali altındaki topraklara ve Batı Şeria’ya yönelik davet gezileri düzenledi. Bu dönem, İslami hareketin yapısının inşa edilip güçlendirilmesi, safların sıkılaştırılması ve temel güçlerin oluşturulması aşaması olarak öne çıktı. Evi, gençlerin dini, sosyal ve davetle ilgili meselelerde danışmak için sıkça ziyaret ettiği bir merkezdi; sevinçlerinde ve kederlerinde ona başvurlardı.

Bu gerçeklik, Şeyh Yasin’e sosyal bir boyut kazandırdı. Hamas hareketinin kurucusu olan Şeyh Ahmed Yasin’in 2027 yılında İsrail’in yok olacağına dair kehaneti, siyasi çevrelerde ciddiye alınmasa da, halk nezdinde önemli bir vizyona sahiptir. Bu öngörü, Kur’an’dan alınan bir ilham olarak görülür. Kur’an-ı Kerim, İsra suresinde İsrail’in yok oluşuna dair müjde verir:²⁴⁷ “Eğer iyilik yaparsanız, bu kendi nefisleriniz içindir; eğer kötülük yaparsanız, o da kendi aleyhinizedir. Son vaat gelip çatınca, onlar yüzlerinizi karartacak, mescide ilk defa girdikleri gibi girecek ve orada buldukları her şeyi yerle bir edeceklerdir.”²⁴⁸

Ayrıca, Şeyh Yasin’in İslami davetle birlikte İsrail’in yok olacağına dair güveni, manevi motivasyonun ve zafer ile özgürlük konusundaki kesin inancın önemli kaynaklarından. Buna ek olarak, Şeyh Yasin, komünistlerle diyalog kurmaktan çekinmedi ve onları İslam’a yönlendirmeye çalıştı. 1948 işgali altındaki “Ummü’l-Fahm” kasabasında komünist partinin sekreteri olan Abdullah Nimr Darwish ile temas kurdu. Onunla sakin bir tartışma yaparak, komünizmin sapmalarını ve Filistin meselesine yönelik zayıf tutumlarını ortaya koydu. İslam’ın, ilahi düzeniyle insanların tüm sorunlarını çözebileceğini anlattı. Bu görüşmeler sonucunda, Darwish komünizmden dönerek İslam’a yöneldi ve İslam için çalışmaya başladı.

²⁴⁵ Abu Ayta, “*Dawr Al-Şeyh Ahmad Yasin Al-Da’awi Wa Al-Ijtima’i*”, s. 84.

²⁴⁶ Yasin, «*Thaqafat Al-Imam Al-Shahid Ahmad Yasin*», s. 834.

²⁴⁷ Mansur, “*Al-Şeyh Ahmad Yasin Shahid 'Ala 'Asr Al-Intifada*.”

²⁴⁸ (İsra, 17:7,8).

Şeyh Yasin, Gazze ve Filistin halkına, yenilmiş Arap rejimlerinin sunduğu düşünsel, ruhsal ve davranışsal alternatifleri pratik olarak sundu. 1967 yenilgisi, İslami davetin tarihinde önemli bir dönüm noktası oldu. Bu büyük şoktan sonra halk uyanmaya başladı; yenilginin nedenlerini, gerçekleşme yollarını ve halkı yanıltan Arap rejimlerinin rollerini sorgulamaya koyuldu. Bu durum, camilere, kardeşlik toplantılarına, derslere ve vaazlara olan ilgiyi artırdı. Bu süreçte, Allah'a, davete ve halka samimi bağlılık gösteren kişiler büyük rol oynadı.²⁴⁹

4.2.1. Stratejik, Dini, Örgütsel ve Kültürel Programın Panoraması

4.2.1.1. Camilerdeki Kütüphaneler

1968 yılına kadar camiler kütüphane bakımından oldukça yetersizdi; sadece raflarda ilgisizce bırakılmış birkaç Kur'an-ı Kerim bulunuyordu ve kitaplar davet faaliyetlerinde etkin bir rol oynamıyordu. Ancak Şeyh Yasin'in El-Abbas Camii'ndeki vaazları bu durumu değiştirdi. Caminin yakınında, Hristiyan misyoner kuruluşlarının denetiminde olan "Nur ve Umut" adlı bir kütüphane kurulmuştu ve burası Müslüman gençlerin uğrak yeri idi. Şeyh Yasin, bu kütüphanenin amacının Müslüman gençlerin zihinlerine ve kalplerine kitap aracılığıyla ulaşmak olduğunu fark etti.

Bu nedenle insanları İslami kitaplar edinmeye ve okumaya teşvik etti. El-Abbas Camii minberinden yaptığı bir çağrıda, cemaatten her birinin cuma gününden önce bir kitap bağışlamasını istedi. Halkın bu çağrıya verdiği tepki olağanüstü oldu; bir sonraki hafta camide zengin bir kütüphane oluşmuştu. Kütüphane zamanla büyüyerek, Müslüman gençlerin sıkça ziyaret ettiği bir bilim merkezi ve çeşitli alanlarda takviye dersleri verilen bir eğitim yeri haline geldi.²⁵⁰

4.2.1.2. Gazze Şeridi'nde İslami Kitap Temini Projesi

1970'lerin başında, Abdülrahman Temraz, İslami kitapların temini için bir proje önerdi. O dönemde Müslüman Kardeşler ve diğer İslami kitaplar oldukça sınırlıydı. Şeyh Yasin bu girişimi destekledi ve Cebaliya Mülteci Kampı'nda İslami ve dini kitapların satıldığı bir kütüphane açıldı. 1970'lerin ortalarında, Ramazan ayı boyunca dini ve İslami kitaplar ile sözlüklerin satıldığı bir İslami fuar düzenlendi. Daha sonra

²⁴⁹ Abu Ayta,, "Dawr Al-Şeyh Ahmad Yasin Al-Da'awi Wa Al-Ijtima'i", s.120, 124.

²⁵⁰ Abu Ayta, "Dawr Al-Şeyh Ahmad Yasin Al-Da'awi Wa Al-Ijtima'i", s.119.

Şucaıyye Mahallesi'nde bir İslami kütüphane açıldı ve camilerde başka kütüphaneler de hizmete girdi.²⁵¹

4.2.1.3. “Zılalü'l-Kur'an” Tefsirinin Basımı ve İslami Broşürlerin Dağıtımı

Şeyh Yasin, kardeşleriyle iş birliği içinde, Seyyid Kutub'un “Zılalü'l-Kur'an” tefsirini küçük broşürler halinde bastırdı. Böylece okunması kolaylaştırıldı ve cemaat arasında dağıtıldı. Bu sayede insanlar İslam'ı ve Kur'an tefsirini daha yakından tanıma imkânı buldu. Gençler, cami kapılarında kitap alıp satmaya başladılar; İslami kitaplar halkın elinin altında ve yakınında tutuldu. Şeyh Yasin, neredeyse her konuda örnek teşkil eden bir liderdi. Kardeşlerine sık sık şöyle derdi: “Sabretmeliyiz, çünkü İslam mutlaka gelecektir ve yayılacaktır. Zafer İslam'ındır. Sabreder, Allah'a dua eder ve çalışırsak, yolumuz kısalır.”²⁵² Ayrıca, “Kendini insanların hidayeti için yanan ve ışık saçan bir mum yapmalısın” derdi. “Lâ ilâhe illallah” kelimesini, liderliğini yaptığı davetin stratejik temeli olarak gördü. Bu kelimenin ilanı ve yükseltilmesi, her Müslüman gencin üzerine düşen görevdi. Bu anlayış, birçok cemaat üyesinin kitap edinmesine ve böylece İslami düşüncenin gençlerin ve toplumun zihinlerine yayılmasına vesile oldu.²⁵³

4.2.1.4. Filistin'de Spor Faaliyetlerinin Dayanışma Aracı Olarak Kullanımı

Şeyh Yasin'in davet faaliyetleri sadece cami ile sınırlı kalmadı; insanlara ulaşmak için kullanılabilecek her alanda aktif oldu. 1967 sonrası dönemde, spor faaliyetleri, geziler, sosyal toplantılar ve kamplar canlandırıldı. Şeyh, kuzey camisine yakın olan sahayı düzenleyerek burayı İslami Cemiyet'in sahası haline getirdi. Burada futbol, basketbol ve atletizm gibi çeşitli sporlar yapıldı.

Şeyh Yasin, daveti insanlara ulaştırmak için tüm araçları kullandı. Bunlardan biri de gezilerdi. Geziler ikiye ayrılıyordu:

- Gazze Denizi'ne yapılan iç geziler; burada katılımcılar birlikte yemek hazırlayarak gençler arasında iş birliği ve takım ruhunu geliştirdi.
- 1948 işgali altındaki Filistin topraklarına yapılan geziler; bu gezilerde 40-50 kişi bir otobüse binerek gün boyu Filistin'in köylerini ve şehirlerini dolaşırdı.

²⁵¹ Abu Ayta, “*Dawr Al-Şeyh Ahmad Yasin Al-Da'awi Wa Al-Ijtima'i*”, s.119,124, 125.

²⁵² Abu Ayta, “*Dawr Al-Şeyh Ahmad Yasin Al-Da'awi Wa Al-Ijtima'i*”, s.124, 125.

²⁵³ Abu Ayta, “*Dawr Al-Şeyh Ahmad Yasin Al-Da'awi Wa Al-Ijtima'i*”, s.124, 125.

Katılımcılara işgal altındaki topraklar ve İslam bayraklarının dalgalandığı geçmiş hatırlatılırdı. Otobüs güzergahı Askalan'dan başlayıp Hayfa, Yafa, Kudüs, Halil ve diğer tarihi Filistin yerlerini kapsardı. Her tarihi mekânda rehber kısa bir tarihçe sunardı. Geziler sırasında sosyal ve siyasi paneller, dini yarışmalar düzenlenirdi. Öğle ve ikinci namazlarında otobüs durur, yolcular topluca namaz kılar ve kısa bir ders yapılırdı. Dinlenme ve yemek molalarında ise grup sohbetleri düzenlenir, katılımcılar arasında kardeşlik bağları güçlendirilirdi. Geziler genellikle bir gün sürer, bazen birkaç gün devam eder ve katılımcılar Filistin köylerinden birinde konaklardı.

Buna göre, bu geziler çok önemliydi ve birçok amaca hizmet etti:

1. Filistinli insanı toprağına, tarihine ve kutsallığına bağlamak.
2. Müslüman gençler arasında dayanışma ve yardımlaşma ruhunu geliştirmek; işgalciyi bu birlikle daha çok rahatsız etmek.
3. Katılımcılar arasında kardeşlik ve dayanışmayı artırmak.
4. Davetin Filistin'in her yerine yayılmasını sağlamak.
5. Gençlere seyahat ve toplantılarda İslami alışkanlıklar kazandırmak, verilen konferanslardan faydalanmalarını sağlamak ve bireylerin ve grupların örgütlenme biçimlerine alışmalarını temin etmek. Fikirselle ve Bilimselle Zenginleşme Şeyh Yasin, bireysel davet çalışmalarına da büyük önem verdi ve hiçbir insanı İslam'a çağırmaktan asla vazgeçmedi.²⁵⁴

4.2.1.5. Dış Faaliyetler ve Küresel Kamuoyu Desteğı

Şeyh Ahmed Yasin, İslam dünyasında aktif dış faaliyetlerde bulunmuş, Filistin davasının destekçisi ve temsilcisi olarak halkının çektiğı acıları uluslararası platformlarda dile getirmiştir. Hükümetleri Filistin'i desteklemeye teşvik etmiş, Filistin halkının fedakârlıklarını ve işgalcinin vahşetini hatırlatmış, işgalciye karşı boykot çağrısında bulunmuştur. Bu çabalar, Şeyh Ahmed Yasin'in davet faaliyetlerinin finansmanı için kaynaklar sağlamıştır.

Finansman ve harcamalar konusunda Şeyh Yasin, dış yardımlar ve yerel üyelik aidatlarına dayanmıştır. Ancak aidatlar sadece sınırlı bir kısmı karşılamış, çünkü davete katılanların çoğı öğrenci veya işsizdir. Aidatlar, her bölge tarafından toplanıp kendi

²⁵⁴Abu Ayt, "Dawr Al-Şeyh Ahmad Yasin Al-Da'awi Wa Al-Ijtima'i", s. 120, 124, 125.

inisiyatifleriyle harcanmıştır. Şeyh Yasin, hareketin milyonlarca dolar sahibi olduğu yönündeki iddiaları kesin bir dille reddetmiş, bütçeyi kendisi hazırlayıp dış liderliğin onayına sunmuştur. Hareket, ABD'nin Hamas'ı terör örgütleri listesine alarak abluka uygulamasına rağmen finansal zorluk yaşamamıştır. Bağışlar, resmi olmayan kanallarla, bireyler ve özel şahıslar tarafından oluşturulan komiteler aracılığıyla yurt dışından toplanmış ve Hamas'a iletilmiştir. Bağış toplama yöntemleri ülkeden ülkeye değişiklik göstermiştir.²⁵⁵

Şeyh Yasin, Ürdün'ün Amman şehrindeki Hüseyin Tıp Merkezi'nde tıbbi bakım gördükten sonra, Katar, Kuveyt, Sudan ,Ürdün ve diğer İslam ülkelerinde maddi ve manevi destek sağlamak amacıyla başarılı bir dış tur düzenlemiştir.²⁵⁶ Bu tur sonrasında Gazze'ye döndüğünde coşkulu bir karşılama ile karşılaşmış ve Hamas, işgal ve Oslo sonrası Filistin otoritesinin baskılarına rağmen Filistin toplumunda daha da kök salmıştır.²⁵⁷

Nisan 1998'de yaptığı bir ziyaret sırasında Şeyh Yasin, İran'ın dini lideri İmam Humeyni ile görüşmüştür. Bu görüşmede Humeyni, Şeyh Ahmed Yasin ve arkadaşlarını "Filistin halkının gerçek temsilcileri ve İslam'ın küfre karşı, hak ile batılın mücadelesinin ön saflarındaki mücahitler" olarak tanımlamıştır. Humeyni, Filistin halkının Müslüman olduğunu ve gerçek temsilcilerinin sadece İslam adına konuşan ve Filistin'in izzetini isteyenler olduğunu vurgulamıştır. Filistin'i küçük çıkarları için aşağılayanların Filistin adına konuşma hakkı olmadığını belirtmiştir.²⁵⁸

Şeyh Ahmed Yasin, Filistin'i sadece kendi mücadelesiyle sınırlı görmemiştir. Tahran'daki Filistin Caddesi'nde bıraktığı unutulmaz söz şöyledir:

"Filistin, bir hükümetin ya da özel bir grubun kaderi üzerinde karar alabileceği ya da işgalcilere karşı pazarlık yapabileceği bir yer değildir. Filistin, tüm Müslümanların malıdır ve biz bu yolda ya şehit olacağız ya da nihayetinde Kudüs'ü özgürleştireceğiz."²⁵⁹

²⁵⁵ Abu Ayta, "Dawr Al-Şeyh Ahmad Yasin Al-Da'awi Wa Al-Ijtima'i", s. 128,129.

²⁵⁶ Al-Sharif,dü. *Al-Şeyh Ahmad Yasin*.

²⁵⁷ *Al-Şeyh Ahmad Yasin*, Şeyh Ahmed Yasin, s. 90,91.

²⁵⁸ *Al-Şeyh Ahmad Yasin Ruh Al-Muqawama Aynat Thimaruha*. 10 11 2023. <https://Arabic.Khamenei.Ir/News/7648> (Erişim Tarihi: 18.04.2025).

²⁵⁹ Al-'Afani,*Shatha Al-Riyahin Min Sirat Wa Istishhad Al-Şeyh Ahmad Yasin* , s. 20.

Bu sözleriyle Allah'ın şu ayetini rehber edinmiştir:“(Onlara) Rabbinize karşı bir mazeret olsun diye (bu sözleri söylüyorduk ki) belki sakınırlar.”²⁶⁰

Şeyh Yasin, son nefesine kadar Allah'ın delilini ortaya koymuş ve bu mesajıyla Arap Zirvesi'ne Filistin kimliğiyle dolu, liderlik azmi taşıyan bir vaaz sunmuştur. Şeyh Ahmed Yasin'in Arap Zirvesi'ne Mesajı : “...Tüm umudum, bu zirvenin Filistin halkı için bir sıçrama tahtası olmasıdır. Kardeşleriniz, Allah'ın izniyle zaferi elde edene kadar cihat yolunda ilerlemeye devam edeceklerdir. Sizden, Filistin davasına hizmet eden aşağıdaki hususları dikkate almanızı rica ediyorum:Mescid-i Aksa size sesleniyor. Siyonistler, onun köşelerini yıkmak ve yapısını yerle bir etmek için hazırlık yapıyorlar. Allah'tan sonra kim sahip çıkacak, eğer siz olmazsanız? !Yüce ve saygın liderler, size bu nasihatte bulunmak istedim. Peygamberimiz (s.a.v) “*Din nasihattir*”²⁶¹ buyurmuştur. Allah'tan, dininizin yardımında birliğinizi sağlamanızı ve ümmetin hayrı ile yükselmesi için saflarınızı sıklaştırmanızı dilerim.” Kardeşiniz Ahmed Yasin, İslami Direniş Hareketi (Hamas) Kurucusu – Gazze – Filistin.²⁶²

Sonuç: Şeyh Ahmed Yasin'in ortaya koyduğu performans, sağlık durumuna rağmen samimi niyet ve güçlü azmin ifadesidir. Filistin halkının hakkını alması için mücadele etmiştir. Allah şöyle buyurur: “İman edenler arasında, Allah ile yaptıkları ahde sadık olan erkekler vardır; kimisi canını vermiş, kimisi de beklemektedir. Onlar hiç değişiklik yapmamışlardır. Allah, doğrulukları karşılığında onları ödüllendirir; dilerse münafıkları cezalandırır ya da onları bağışlar. Allah çok bağışlayıcıdır, çok merhametlidir.”²⁶³

4.3. Filistinli Esirlerin İnsanî ve Hukuki Bağlamı

4.3.1. Resmî ve Gayriresmî Kurumların Sorumluluğu

İşgalci Siyonist rejimin hapisanelerindeki esirler meselesi, insani ve hukuki düzeyde hem resmî hem de gayriresmî kurumlar tarafından hâlâ çözülememiş en önemli konulardan biridir. Filistinli esirlerin hapisanelerde yaşadığı ahlaksız hakaretler, işkence ve zalimce politikalar karşısında, birçok uluslararası insani kuruluş –resmî veya

²⁶⁰ (Müminun, 23/62)

²⁶¹ Hadis-i şerifin açıklaması, “Din nasihattir.” (Sahih Müslim, 19/06/1992). <https://short-link.me/YoaV> (erişim tarihi 02/05/2025).Hadis Müslim tarafından rivayet edilmiş ve el-Buhari tarafından İman Kitabı, Din Nasihattir Bölümü, No. 55'te yer almıştır.

²⁶² Al-'Afani, *Shatha Al-Riyahin Min Sirat Wa Istishhad Al-Şeyh Ahmad Yasin* , s. 20.21.

²⁶³ (Ahzab, 33/23)

gayriresmî- esirlerin yaşadığı acıları dünyaya duyurmaya ve hafifletmeye çalışmıştır. Bu çabalar, tutukluluk koşullarının iyileştirilmesi taleplerini beraberinde getirmiştir.²⁶⁴

4.3.1.1. Esirler Konusunda İlgili Resmî Kurumlar

Esirler Bakanlığı, esirler meselesinin resmî sözcüsü olup, İsrail hapishanelerindeki bu insanların yaşadığı acıları duyurma konusunda büyük bir sorumluluk üstlenmektedir. Bakanlık, esirlerin rehabilitasyonu ve onlara gerekli hizmetlerin sunulmasıyla ilgilenir. Bakanlığın çalışmaları şu eksenler etrafında yoğunlaşır:²⁶⁵

Birincisi: Esirlerin serbest bırakılmasına kadar günlük tutukluluk koşullarının iyileştirilmesi. Bakanlık, tüm esirlerin istisnasız serbest bırakılması için açık bir ilgi ve çaba göstermiştir. Ayrıca esirlerin akademik eğitimlerine devam etmelerini sağlamak için üniversitelere kayıt ve maddi destek konusunda yardımcı olmuştur. İsrail hapishaneleri sadece uzaktan eğitim yoluyla İbranî Üniversitesine kayıt izni vermesine rağmen, birçok esir eğitimini tamamlamış ve çeşitli üniversite diplomaları almıştır.

Bakanlık, tüm Filistinli ve Arap esirlere istisnasız olarak kantin için aylık maddi yardım sağlamayı taahhüt eder. Ayrıca, esirler meselesini ulusal bir konu olarak ulusal ve uluslararası platformlarda gündeme getirerek, Filistinli esirlerin İsrail hapishanelerindeki durumlarını ve İsrail'in insan hakları ihlallerini tartışır. Esirler dosyasının ana dosyalardan biri olarak medyada etkinleştirilmesi gerekmektedir. Bakanlık, esirlerin acılarını yansıtan kapsamlı medya ve istatistik raporları yayınlar, Filistinli ve Arap Esirler Günü ile İşkenceye Karşı Uluslararası Gün gibi özel günleri anarak esirlerin meselelerini canlı tutar.²⁶⁶

Ayrıca bakanlık, esirlerin tutuklandığı ilk andan itibaren onlara hukuki hizmetler ve teknik danışmanlık sağlar; davalarını baştan sona takip edecek avukatlar görevlendirir. Esirlerle ilgilenen birçok sivil toplum kuruluşu ve araştırma merkezi de (örneğin Addameer Esir ve İnsan Hakları Derneği, Al-Mezan Merkezi vb.) bu alanda

²⁶⁴ Samira Nasri, «Mas'uliyat Al-Munazzamat Wa Al-Mu'assasat Al-Rasmiyya Wa Ghayr Al-Rasmiyya Fi Al-Difa' 'An Qadiyyat Al-Asra Al-Filastiniyyin.» " *Majallat Da'irat Al-Buhuth Wa Al-Dirasat Al-Qanuniyya Wa Al-Siyasiyya Muhabar Al-Mu'assasat Al-Dusturiyya Wa Al-Nuzum Al-Siyasiyya*, no. 1 (2017.), s. 1,18

²⁶⁵ Muhammad Muhy Al-Din As'af, Rehab 'Aref Al-Sa'di. «Mada Rida Al-Jumhur Al-Filastini 'An Hay'at Al-Idha'a Wa Al-Tilifizyun Al-Filastini Fi Tanawul Qadaya Al-Asra Al-Filastiniyyin.» *Majallat Al-Istiqlal Lil-Abhath* (Kulliyat Al-'Ulum Al-Insaniya), 04 2023

²⁶⁶ Al-Sa'di. «Mada Rida Al-Jumhur Al-Filastini 'An Hay'at Al-Idha'a Wa Al-Tilifizyun Al-Filastini Fi Tanawul Qadaya Al-Asra Al-Filastiniyyin.»

faaliyet göstermekte ve bazıları uluslararası alanda büyük bir etki ve şöhret kazanmıştır. Sivil toplum kuruluşları, esirlerin haklarına yönelik ihlalleri izleyerek, ilgili makamlara ve kamuoyuna müdahalelerde bulunarak bu ihlallerin sona erdirilmesi için çalışır.²⁶⁷

4.3.1.2. Resmî ve Gayriresmî Kurumların Sorumluluğu

Esirlerle ilgili kurumlar, resmî ve halk düzeyinde artan bir organizasyon yükü taşımaktadır. Bu kurumlar, olayların gerçekliğini objektif ve doğru bir şekilde belgeleyip, şeffaf ve güvenilir bir şekilde yetkililere ve uluslararası arenaya aktarmakla yükümlüdür. Esirlerin tutukluluk koşullarının iyileştirilmesi talepleri bu çabaların merkezinde yer alır. Uluslararası Kızılhaç Komitesi, bu alandaki en önemli kurumlardan biridir; ancak, Birleşmiş Milletler gibi uluslararası kuruluşların ciddi adımlar atmaması nedeniyle çabaları yetersiz kalmaktadır.

Ayrıca, hükümetler ve sivil toplum kuruluşları, uluslararası toplumun en dinamik ve etkin aktörleri haline gelmiştir. Bu kuruluşlar, meslektaşlar veya benzer düşünceye sahip kişiler arasında çeşitli kurumsal yapılar oluşturarak ortak çıkarları savunmuşlardır. Aşağıda, esirler meselesine destek veren ve çözüm bulmaya çalışan başlıca uluslararası kuruluşlar ve özellikle Kızılhaç'ın faaliyetleri ele alınacaktır.²⁶⁸

4.3.1.3. Komitenin Hedefleri ve İlkeleri

Merkezi İsviçre'nin Cenevre kentinde bulunan Uluslararası Kızılhaç Komitesi, Kızılhaç ve Kızılay hareketinin temel ilkelerinin koruyucusudur ve şu hedefleri gerçekleştirmeye çalışır:

- Savaşlar ve silahlı çatışmalar nedeniyle insanlığın acılarını önlemek ve hafifletmek,
- Hayatı ve sağlığı korumak, insana saygı sağlamak,
- Savaşlar ve iç çatışmalardan kaynaklanan acıları önleyici tedbirlerle azaltmak (hoşgörü, ayrımcılığın önlenmesi, başkasını kabul etme, uluslararası insancıl hukuk bilgisini yayma).

²⁶⁷ Samira, «Mas'uliyat Al-Munazzamat Wa Al-Mu'assasat Al-Rasmiyya Wa Ghayr Al-Rasmiyya Fi Al-Difa' 'An Qadiyyat Al-Asra Al-Filastiniyyin.» s. 1,18.

²⁶⁸ Samira, «Mas'uliyat Al-Munazzamat Wa Al-Mu'assasat Al-Rasmiyya Wa Ghayr Al-Rasmiyya Fi Al-Difa' 'An Qadiyyat Al-Asra Al-Filastiniyyin.» s. 1,18.

Bu ilkeler, 1965'te Viyana'da düzenlenen 20. Uluslararası Kızılhaç Konferansı'nda resmen ilan edilmiştir.²⁶⁹

Uluslararası Kızılhaç Komitesi, Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Dernekleri Federasyonu ve ulusal derneklerle birlikte Kızılhaç ve Kızılay hareketinin üç ana unsurundan biridir. Komitenin çalışmaları iki temel hukuki metne dayanır:

Birincisi: Savaş halinde, komitenin çalışmaları 1949 Cenevre Sözleşmeleri ve 1977 tarihli ek protokollerine dayanır. İç çatışmalarda ise, Cenevre Sözleşmelerinin ortak 3. maddesi ve 1977 tarihli 2. protokol esas alınır. İkincisi: Tüzük; şiddetin silahlı çatışma düzeyine ulaştığı durumlarda, özellikle iç karışıklıklar ve diğer şiddet olaylarında, komite insani konularda inisiyatif alma hakkına sahiptir.

Filistin'de Komitenin Çalışmaları

Uluslararası Kızılhaç Komitesi, 1948'deki Filistin-İsrail çatışmasının başlamasından sonra Filistin ve işgal altındaki topraklarda çalışmaya başlamış ve 1967 savaşından sonra kalıcı bir varlık göstermiştir. Kurum, İsrail ve Filistin makamları tarafından tutulan sivillerin korunması ve durumlarının iyileştirilmesiyle ilgilenir, en muhtaç olanlara yardım sağlar.

Komite, Filistinli ve İsrailli yetkililerle uluslararası insancıl hukuk ve diğer uluslararası standartlara uyulması konusunda diyalog yürütür.²⁷⁰ Hapishane ziyaretlerinin amacı, tutukluların uluslararası standartlara uygun şekilde onur ve insanlıkla muamele görmesini sağlamaktır.

Komitenin faaliyetlerinin amacı, özgürlüğünden mahrum bırakılanların bedensel ve zihinsel bütünlüklerinin tam olarak korunmasını sağlamaktır. Bu, aşağıdaki yollarla gerçekleştirilir:

1. Tutuklularla görüşmek için ilgili makamlardan izin almak,

²⁶⁹ Uluslararası Kızılhaç Komitesi'nin genel ilkelerinin tanımı şöyledir: 1- İnsanlık: Bu, insan acısını önlemek ve hafifletmek amacıyla savaş alanında yaralılara ayrımcılık yapmadan yardım götürmek anlamına gelir. 2- Tarafsızlık: Bu, Hareketin insanlar arasında milliyet, ırk, siyasi inançlar, sosyal statü, siyasi bağlantı veya diğer kriterlere dayanarak hiçbir ayrımcılık yapmaması anlamına gelir. 3- Tarafsızlık: Bu, Hareketin silahlı çatışmalarda taraf tutamayacağı anlamına gelir. 4- Bağımsızlık: Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Hareketi, gönüllü hizmet fikrine dayanır ve herhangi bir kazanç arzusuyla hareket etmez. 5- Birlik: Bu, her ülkede yalnızca bir Kızılhaç veya Kızılay Derneği olması anlamına gelir. Son olarak, evrensellik. Samira, "Filistinli Esirlerin Davasını Savunmada Resmi ve Resmi Olmayan Örgüt ve Kurumların Sorumluluğu." s 1,18.

²⁷⁰ Samira, «Mas'uliyat Al-Munazzamat Wa Al-Mu'assasat Al-Rasmiyya Wa Ghayr Al-Rasmiyya Fi Al-Difa' 'An Qadiyyat Al-Asra Al-Filastiniyyin.» s. 1,18.

2. Tüm tutukluları ziyaret ederek koşullarını değerlendirmek ve insani ihtiyaçlarını belirlemek,
3. Bireysel olarak bazı tutukluları takip etmek (özel koruma, tıbbi nedenler vb.),
4. Tutuklular ile aileleri arasındaki iletişimi sağlamak (aile ziyaretleri, Kızılhaç mesajlarının iletilmesi),
5. Tutuklulara tıbbi ve yardım malzemeleri sağlamak veya belirli projelerin uygulanmasında yetkililerle işbirliği yapmak,
6. İnsani konularda yetkililerle gizli ve etkili diyalog yürütmek ve pratik çözümler bulmak.²⁷¹

Komite, hapishaneleri ziyaret ederken, tam yetkiyle tüm alanlara girer ve esirlerle birebir görüşmeler yapar. Görüşmelerden elde edilen bilgiler, sadece tutuklunun açık rızasıyla yetkililere iletilir. Ziyaret sonunda, komite yetkililerle tutukluluk koşullarının iyileştirilmesi için somut tedbirleri tartışır ve sonuçları gizli bir rapor halinde sunar.

4.4. Kızılhaç'ın Hapishanelerdeki Faaliyetleri

Hapishaneler, özgürlüğün kısıtlandığı ve en iyi ihtimalle yaşam koşullarının fiziksel ve psikolojik olarak zor olduğu yerlerdir. Savaş veya siyasi istikrarsızlık durumlarında, şiddet, işkence ve yargısız infazlar artar. Komite, gerektiğinde doğrudan mağdurları ziyaret ederek ve tutuklayanlarla diyalog kurarak mahkûmların durumunu izler. Komite, işgalci devletin tutuklulara saygı ve koruma yükümlülüğünü vurgular, uluslararası hukuk ve standartlara aykırı uygulamalara karşı uyarıda bulunur ve reform önlemleri önerir. Acil durumlarda, temel ihtiyaçlar karşılanamazsa, geçici olarak su, gıda veya tıbbi malzeme desteği sağlar.²⁷²

Komite, genellikle bireysel teşhis ve tedavi yerine, hapishanelerdeki sağlık sistemlerinin genel performansını iyileştirmek için tavsiyelerde bulunur. Ancak, ishal, kolera, tifo, uyuz, cinsel yolla bulaşan hastalıklar, HIV/AIDS gibi salgın hastalıkların genel tedavisi konusunda da öneriler sunar. İşkence ve kötü muamelenin açıkça tespit

²⁷¹ Samira, «Mas'uliyat Al-Munazzamat Wa Al-Mu'assasat Al-Rasmiyya Wa Ghayr Al-Rasmiyya Fi Al-Difa' 'An Qadiyyat Al-Asra Al-Filastiniyyin.» s. 1,18.

²⁷² Samira, «Mas'uliyat Al-Munazzamat Wa Al-Mu'assasat Al-Rasmiyya Wa Ghayr Al-Rasmiyya Fi Al-Difa' 'An Qadiyyat Al-Asra Al-Filastiniyyin.» s. 1,18.

edildiği durumlarda, komite doktorları bireysel vakaları belgelendirerek resmî müdahaleleri güçlendirir.

Uluslararası Kızılhaç Komitesi, İsrail'in Filistinli tutuklular için kurduğu hapishanelerde ve Filistin Yönetimi'nin hapishanelerinde yılda yaklaşık 10.000 kişiyi ziyaret eder. Bu ziyaretlerin amacı, muamele yöntemlerini ve tutukluluk koşullarını değerlendirmektir. Elde edilen veriler yalnızca tutuklama yetkilileriyle paylaşılır. İsrail'in tuttuğu tüm Filistinliler, 1951'de İsrail'in onayladığı Cenevre Dördüncü Sözleşmesi'nin 4. maddesi kapsamında korunan kişiler olarak kabul edilir. Komite, 1967'den bu yana İsrail'in tutuklama yerlerini ziyaret etmektedir.

Batı Şeria'daki Filistin Yönetimi ve Gazze'deki ilgili otoritenin tuttuğu Filistinlilere yönelik ziyaretler ise, 1996'da Filistin Kurtuluş Örgütü ile imzalanan bir mutabakat zaptına dayanmaktadır.²⁷³

4.5. Uluslararası Normların İhlali ve İnsan Hakları Mücadelesi: İşgal Altında Mahkum Hakları

Filistinli tutuklular, İsrail işgali altındaki hapishanelerde insanlık dışı uygulamalara maruz kalmaya devam etmektedir. İşgal güçleri ve hapishane yönetimleri tarafından uygulanan bu baskıcı ve provoke edici yöntemler, tutukluların psikolojisini kırmayı amaçlamakta; bu yöntemler arasında ağır sorgulamalar, "şebek" işkencesi, sorgu sırasında işkence, uzun süreli tecrit, aşağılayıcı aramalar, sürekli hapishane değişiklikleri ve avukat ile aile ziyaretlerinin engellenmesi bulunmaktadır. İsrail Şabak güvenlik servisi, tutuklulardan itiraf almak için fiziksel ve psikolojik baskı uygulamakta, uluslararası insan hakları normlarını hiçe saymaktadır.

Şabak'ın sorgu sürecinde uyguladığı başlıca yöntemler:

- Avukatların, tutuklularla görüşmesini ve ziyaret etmesini engellemek: Bu engelleme bazen 40 günü aşan kesintisiz sürelerle uygulanmakta, Şabak bu sürelerin yasal sınırlarını aşmak için İsrail Yüksek Mahkemesi'nden kararlar almaktadır.
- Mahkeme günü avukatların müvekkilleriyle görüşmesini veya onları uzaktan bile görmesini engellemek: Tutuklular, sorgu tamamlanmadan önce özel odalara

²⁷³ Samira, «Mas'uliyat Al-Munazzamat Wa Al-Mu'assasat Al-Rasmiyya Wa Ghayr Al-Rasmiyya Fi Al-Difa' 'An Qadiyyat Al-Asra Al-Filastiniyyin.» s. 1,18.

alınarak uzatma mahkemesine çıkarılmakta ve bu sırada avukatlar tutukluları görememekte veya onlarla konuşamamaktadır.

- Ailelerin, tutukluları mahkeme günü uzatma duruşmasında görmesini veya konuşmasını engellemek.²⁷⁴
- Avukatların mahkeme kararlarını delmek için başvurdukları itirazları etkisiz kılmak amacıyla tutukluların sürekli farklı gözaltı merkezlerine nakledilmesi: Bu durum, tutukluların yerlerinin belirlenmesini ve ziyaretlerin gerçekleşmesini zorlaştırmaktadır.

Uluslararası İnsan Hakları Dayanışma Kurumu'nun verilerine göre, tutukluların %85'inden fazlasına sorgu sürecinde ziyaret yasağı getirilmiş, bazı durumlarda bu yasak 40 günü aşan kesintisiz sürelerle uygulanmıştır. Bu uygulamalar, özellikle El-Aksa İntifadası sırasında, İsrail'in Filistin direnişini zayıflatmak ve itiraf almak için başvurduğu sistematik yöntemlerden biridir.

İnsan hakları ihlalleri ve uluslararası hukuk açısından:

- Bu uygulamalar, işkenceyi yasaklayan ve tutukluların haklarını koruyan Cenevre Sözleşmesi'nin özellikle 13, 14 ve 17. maddeleri ile uluslararası insan hakları normlarına açıkça aykırıdır.²⁷⁵
- 1999 yılında İsrail Yüksek Mahkemesi tarafından işkence yöntemlerini sınırlayan kararlar alınmasına rağmen, İsrail güvenlik güçleri halen psikolojik ve fiziksel işkenceyi sürdürmektedir.
- İsrail, "Landau Komitesi" raporuyla işkenceyi yasallaştıran tek devlet olarak, psikolojik baskıya öncelik verilmesini, fiziksel baskının ise "makul derecede" kullanılmasını kabul etmiş ve bu sınırı gizli bir dosyada tutmaktadır. Bu durum, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, İşkenceye Karşı Sözleşme ve Medeni ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi gibi uluslararası anlaşmaların ihlalidir.

İdari gözaltı politikası:

- İsrail, Filistinlileri "gizli dosyalar" gerekçesiyle idari gözültüne almakta ve bu gözültıları ardışık olarak yenilemektedir. Bu uygulama, tutukluların özgürlük sürelerinin bitmesini beklerken tekrar gözültüne alınmalarına yol açmakta ve

²⁷⁴ Al-Suhaili, Nabil. *Tadwil Qadiyyat Al-Asra Al-Filastiniyyin Tali'at Al-Kifah Al-Filastini*. <https://tinylinkinfo/Xibw> (Erişim Tarihi: 18.04.2025).

²⁷⁵ Al-Mudallal, "Dirasat Fi Al-Qadiyya Al-Filastiniyya.", s. 206, 207.

hukuki belirsizlik yaratmaktadır, İsrail'in Filistinli tutuklulara yönelik uyguladığı bu sistematik işkence, psikolojik baskı ve hukuki ihlaller, uluslararası hukuka ve insan haklarına açıkça aykırıdır. Bu durum, uluslararası toplumun İsrail'e sağladığı örtülü destek ve İsrail'in hukuki boşlukları kendi lehine kullanmasıyla devam etmektedir. Filistinli tutukluların maruz kaldığı bu insanlık dışı muameleler, hem bireysel hem de kolektif hak ihlallerinin somut örnekleridir ve uluslararası hukuk tarafından kınanması gereken ağır ihlallerdir.²⁷⁶

4.6. İsrail Hapishanelerindeki Esirlerin Hukuki Durumu Sorunu

Uluslararası sözleşmeler ve antlaşmalar, her halkın işgal altındaki topraklarını meşru tüm yollarla kurtarma hakkını desteklemektedir. Bu hak, meşru müdafaa hakkı ve Birleşmiş Milletler Şartı ile BM Genel Kurulu tarafından kabul edilen Medeni ve Siyasal Haklar ile Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmeleri'nde yer alan kendi kaderini tayin hakkına dayanmaktadır. Ayrıca BM Genel Kurulu tarafından yayımlanan bir tavsiye kararı, insan haklarıyla ilgili tüm uluslararası sözleşmelere, halkların kendi kaderini tayin hakkını içeren maddelerin eklenmesini ve devletlerin bu hakkın uygulanmasını saygı ve güvence altına almasını öngörmektedir.²⁷⁷

2003 yılında, İsrail Meclisi (Knesset) kürsüsünde Ariel Şaron²⁷⁸ işgali kabul etmiştir. Buna rağmen İsrail, Filistinli esirlerle ilgili uluslararası anlaşmalara ve uluslararası hukukun kurallarına uymamıştır. BM'nin 1960 tarihli 1514 sayılı kararında belirtildiği gibi, kurtuluş savaşları, sömürge altındaki bölgelerin bağımsızlığını ve her türlü işgalin sona erdirilmesini gerektirmektedir. BM'nin 1968 tarihli kararı, ulusal kurtuluş savaşlarının esirlerinin 1949 Cenevre Üçüncü Sözleşmesi'ne göre savaş esiri olarak muamele görmesini öngörmektedir. Ayrıca BM Genel Kurulu'nun 1973 tarihli 3103 sayılı kararı da bu doğrultudadır.

Uluslararası Cenevre Sözleşmeleri'ne göre, sömürgecilik karşıtı silahlı mücadeleler uluslararası çatışmalar kapsamında değerlendirilir. Ancak İsrail, işgalci devlet olarak siyasi ve güvenlik çıkarlarına göre hukuki tanımlama politikası

²⁷⁶ Al-Mudallal , “*Dirasat Fi Al-Qadiyya Al-Filastiniyya*”, s. 208-209.

²⁷⁷ Al-Mudallal , “*Dirasat Fi Al-Qadiyya Al-Filastiniyya*”, s. 208-209.208-209.

²⁷⁸ Ariel Sharon: 26 Şubat 1928'de İsrail'de doğdu, Rus göçmenlerin oğlu, İsrail'in eski başbakanı. Ana muhalefet partisi Kadima'nın kurucusu ve ilk lideri. Emekli. 5 Ocak 2025'te erişildi. <https://www.biyografiler.com/kimdir/ariel-saron> (Erişim Tarihi: 18.04.2025).

benimsemiş, işgal altındaki Filistin halkının hayatını kontrol altına almak için askeri emirler çıkarmış ve uluslararası insancıl hukukun temel çerçevesini oluşturan kurallara uymamıştır. Bu kapsamda, tüm yasama, yargı ve yürütme yetkileri askeri valiye devredilmiştir. Eylül 1967’den itibaren İsrail askeri mahkemeleri, Filistinlilerin hayatının tüm alanlarında hakimiyet kurmuştur.

İşgal altındaki bölgelerdeki tutuklama usulleri ve tutuklulara muamele, Batı Şeria ve Gazze’deki askeri komutanların çıkardığı bir dizi askeri emirle düzenlenmiş; İsrail askeri mahkemeleri uluslararası hukuk kurallarını uygulamayı reddetmiştir. İsrail, Cenevre Sözleşmeleri, Medeni ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi ve 1984 İşkenceye Karşı Sözleşme’yi onaylamasına rağmen, Filistinli esirleri ne Oslo Anlaşmaları öncesinde ne de sonrasında savaş esiri olarak tanımamış; onları “suçlu, terörist ya da gayrimeşru savaşçı” olarak değerlendirmiştir.

Uluslararası kararlar ve işgalci devletin ihlalleri ışığında, İsrail hapishanelerindeki Filistinli tutukluların hukuki statüsü hakkında ciddi sorular gündeme gelmektedir. Bu sorular, Filistin’in BM’de gözlemci devlet statüsü kazanmasının ardından daha da artmıştır. Uluslararası hukukçular ve akademisyenler arasında, Filistinli tutukluların hukuki statüsünün nasıl tanımlanacağı konusunda üç ana görüş bulunmaktadır:

1. Tutuklulara özgürlük mücadelesi savaşçıları ve dolayısıyla savaş esiri statüsü verilmesi,
2. Tutukluların iki gruba ayrılması; birinci grup yasal savaşçılar olup savaş esiri statüsüne sahip, ikinci grup ise sivil tutuklular,
3. Tutukluların İsrail işgal otoritesi tarafından rehin veya kaçırılmış kişiler olarak değerlendirilmesi.²⁷⁹

Kasım 2009’da Al-Damir Kurumu tarafından yapılan bir araştırma, işgal askeri mahkemelerinin adil yargılanma güvencelerini sağlama derecesini incelemiş ve aşağıdaki ciddi ihlalleri belgeleyerek ortaya koymuştur:

- Suçlama listesine erişim ve etkin savunma hakkı,
- Gereksiz gecikmeden yargılanma hakkı,
- Anında sözlü tercüme ve kendini suçlamama hakkı,

²⁷⁹ Hamduna, “*Al-Haraka Al-Wataniya Al-Filastiniyya Al-Asira*”, s. 41, 42.

- Masumiyet karinesi ve tanık çağırma ile sorgulama hakkı,
- Tarafsız ve bağımsız yargılanma hakkı.²⁸⁰

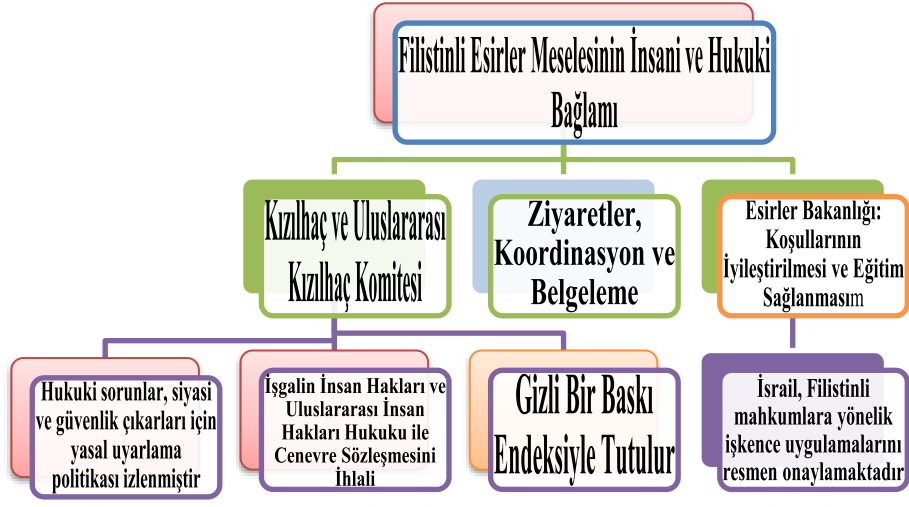
Al-Damir'in vardığı sonuçlar, Filistin'de esirlere hukuki yardım sağlayan tüm insan hakları kuruluşlarının ortak görüşüyle örtüşmektedir. Bu durum, askeri mahkemelerde yargılanmanın devamının, bu mahkemelerin ve askeri emirlerin meşruiyetini pekiştirdiğini göstermektedir. Öte yandan, hukuki yardım kuruluşlarının son yirmi yıldaki gelişimine rağmen, askeri mahkemelerde adil yargılanma garantilerini sağlayacak ve tutukluların onurunu koruyacak nitelikte önemli bir değişiklik yapılamamıştır. Bu yetersizliğin temel nedenlerinden biri, işgal mahkemelerinin kararlarının, Filistinlilerin medeni, siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel haklarını kriminalize eden 1700'den fazla askeri emir temelinde verilmesidir.²⁸¹

Bu ağır koşullar altında, birçok uluslararası resmi ve gayri resmi kurum, işgal hapishanelerine erişim sağlamaya, esirlerin yaşadığı sıkıntıları belgelemeye ve tutuklama koşullarının iyileştirilmesi için çaba göstermeye çalışmıştır. Ancak Birleşmiş Milletler gibi uluslararası örgütlerin güçlü kararlar almasını engelleyen ciddi eksiklikler nedeniyle bu çabalar yetersiz kalmaktadır.²⁸²

²⁸⁰ MuradjadAllah, *Al-Ittar Al-Qanuni Li Mu'amalat Al-Asra Wa Al-Mu'taqilin Al-Filastiniyyin Lawah Mirsalat Al-Sujun Fi 'Ayn Al-Qanun Al-Duwali..* <https://Www.Badil.Org/Ar/Publications/Haq-Al-Awda/Issues/Items/2905.Html> (Erişim Tarihi: 18.04.2025).

²⁸¹ Addameer İnsan Hakları Derneği, 1991. <https://www.addameer.org/ar/about/our-work> (Erişim Tarihi: 18.04.2025).

²⁸² Samira, «Mas'uliyat Al-Munazzamat Wa Al-Mu'assasat Al-Rasmiyya Wa Ghayr Al-Rasmiyya Fi Al-Difa' 'An Qadiyyat Al-Asra Al-Filastiniyyin.» s. 1,18.



Şekil 4.1. Filistinli Esirlerin İnsani ve Hukuki Bağlamı

SONUÇ

Bu çalışmada Filistinli mahkûmların durumu ele alındığında, uygulanan politikaların adaletsiz ve dışlayıcı olduğu görülmüştür. Mahkûmların, gardiyan otoritesine karşı ve aileleriyle dış dünya ile iletişim kurma mücadelesi, Filistin'in devrimci hareketiyle uyumlu bir direniş biçimidir. Bu bağlamda Şeyh Ahmed Yasin'in direnişe yaptığı fedakâr katkı, tutukluluğun bir sınavdan çok, direniş ruhunu ateşleyen bir fırsata dönüşmesini sağlamıştır. Bu durum, gardiyanları ve Siyonist politikaları zor durumda bırakmış, en ağır hücrelerde bile yenilmez bir direniş okulunun kurulmasına zemin hazırlamıştır. Mahkumlar, direnişin doğuş yoluyla uyum içinde hareket etmişlerdir.

Şeyh Ahmed Yasin, Filistinli tutuklu hareketinin önemli bir simgesi olarak ortaya çıkmıştır. Siyonistlerin siyasi ve insani baskı yöntemlerine karşı gösterdiği direniş, eğitimsel, devrimci, sosyal, siyasi ve dini boyutlarıyla kapsamlıdır. Mahkumlar içinde pazarlıklara kişisel çıkarlar için asla izin vermemiştir. Bu tavır, Filistin direniş sahasında güçlü bir yankı bulmuş, Ahmed Yasin'in mücadelesi sadece bireysel bir duruş olmaktan çıkıp, Filistin halkı ve özgürlük mahkumlarına yönelik iç ve dış dayanışmayı artırmıştır. Siyonist ihlallerin uluslararası sözleşmelerin tümünü ihlal ettiği ve Filistin halkının insani ve siyasi haklarını yok saydığı ortaya konmuştur.

Sonuç olarak, Filistinli mahkumların meselesi, hem tarihsel hem de siyasi açıdan Filistin direnişinin önemli bir eksenidir. İşgal güçlerinin uyguladığı politikalar direnişi bastırmayı hedeflese de, mahkumlar kararlılıkları ve haklarına bağlılıklarıyla çeşitli direniş biçimleri ortaya koymuşlardır. Bunların başında, derin direniş boyutları olan açlık grevi gelmektedir.

Mahkumların mücadelesi sadece hapisane içindeki acılarına sınırlı kalmayıp, aileleriyle iletişim kurma ve dış dünyaya bilgi aktarma çabalarını da kapsamaktadır. Ayrıca uluslararası kamuoyunun bilinçlendirilmesi ve işgalin baskıcı politikalarına karşı insani desteğin artırılması açısından da kritik bir rol oynamaktadırlar.

Şeyh Ahmed Yasin, hem ilk hem ikinci tutukluluğunda karşılaştığı baskılara rağmen, hücrelerde ve dışarda mücadelenin durmayacağını kanıtlamış ve direnişin ilham verici bir sembolü olmuştur. İslami değerleri savunmuş, kültürel bilinçlendirmeyi yaymış ve Filistin devrimci hareketinin güçlenmesine, ²⁸³uluslararası desteğin sağlanmasına katkıda bulunmuştur. Oslo Anlaşmaları (1993-1995) Filistin siyasetini derinden etkilemiş olsa da, Şeyh Ahmed Yasin bu anlaşmalara meydan okuyan ve direnişin devamlılığını simgeleyen bir figür olmuştur. Onun mahkum olarak geçirdiği süreç ve hapisanedeki mücadelesi, direniş stratejileri ile Filistin halkının beklentileri arasında uyum olduğunu göstermektedir. İşgal güçlerinin ondan duyduğu korkunun artması ve suikastı, Siyonistler için hem insani hem siyasi bir yenilgi, Şeyh Yasin ve Filistin davası ile mahkumlar için ise büyük bir zaferdir.

Son olarak, insani ve hukuki bağlamda uluslararası örgütlerin işgalin uyguladığı baskı ve mahkumların haklarının ihlallerine dikkat çekmedeki rolü göz ardı edilemez. Filistinli mahkumların direnişi, adil insani mücadelenin ve özgürlük ile onur için süregelen çabaların canlı bir tanığıdır.

Resmi ve gayri resmi kurumların mahkumlara yönelik insani ve hukuki destek çalışmaları, tekrarlanan ihlaller karşısında halen yetersiz kalmaktadır. Filistin halkının onurlu bir yaşam sürmesi için desteklenmesi gerekmektedir. Bu sebeple adalet çağrısında bulunan bizler, uluslararası kararların uygulanmasını talep etmek zorundayız. Mahkûmların zaferi, özgürlüğün, kültürün, ahlakın, barış ve adalet ruhunun zaferidir.

Araştırma Önerileri

Araştırma kaynak ve literatür incelemesi sonucunda çalışmamız şu önerilerde bulunmaktadır:

1. **Yasal Düzenlemeler:** Filistinli mahkûmlarla dayanışmayı güçlendirmek için yeni yasalar, yönetmelikler ve idari protokoller çıkarılmalıdır. Bu, insanlığın zaferi anlamına gelir. Şeyh Ahmed Yasin'in uzun süren insani mücadelesi ve Siyonist sistemin insani ve siyasi başarısızlığı göz önünde bulundurulmalıdır.
2. **Tıbbi İhmale Karşı Araştırmalar:** Araştırmacıların, özellikle İsrail hapisanelerinde Filistinli tutuklulara yönelik tıbbi ihmal politikaları üzerine daha fazla çalışma yapmaları teşvik edilmelidir. Şeyh Ahmed Yasin'in maruz

²⁸³ Abu Ayta, "Dawr Al-Şeyh Ahmad Yasin Al-Da'awi Wa Al-Ijtima'i", s. 10.

kaldığı kötü muamele ve yetersiz sağlık koşulları örnek teşkil etmektedir. Bu durum, kronik hastalıkları olan mahkumların ölümüne kadar varan ciddi sonuçlar doğurmaktadır.

3. **Uluslararası Hukuk Uygulamaları:** Cenevre Sözleşmesi'nin 91. ve 92. maddeleri uyarınca, her tutuklu merkezinde uygun sağlık hizmetleri sunulmalı, mahkumların aylık sağlık kontrolleri yapılmalı ve ihtiyaç duyduklarında ücretsiz tıbbi bakım sağlanmalıdır.
4. **Medya ve Akademik Destek:** Medya, araştırma merkezleri ve mahkumlarla ilgili etkinlikler, halkları Filistinli mahkumlara destek olmaya teşvik etmek için aktif rol almalıdır. Boykot ve akademik hareketlilik stratejik araçlar olarak kullanılmalı, sivil toplum örgütleri mahkumlara destek konusunda etkin biçimde rol üstlenmelidir.²⁸⁴

²⁸⁴ Asma' SalehKhep,«Al-Harak Al-Akademi Al-Masar Al-Istratiji Wa Siyaq Al-Asala Li Rasm Afaq Filastin Al-Hurra .» *Al-Mu'tamar Al-Rabi' Wa Al-'Ishrin Al-Duwali Li Dirasat Bayt Al-Maqdis*. Mardin: Jami'at Mardin Artuklu, 2024.

KAYNAKÇA

Al-Qur'an Al-Karim.

Al-Sharif, Abdullah, dü. *Al-Shaykh Ahmad Yassin*. 07 03, 2024. (Tarikh Al-Wusul 18 05, 2025). 07 03 2024. <https://Short-Link.Me/ZC6c> (Erişim Tarihi: 18.04.2025).

19 'Aman 'ala Istishhad al-Shaykh Ahmad Yassin. 02 03 2023. <https://www.wafa.ps/pages/details/68287> (Tarikh al-wusul 5 11, 2024). (Erişim Tarihi: 18.04.2025).

Adwan, Atef. *Şeyh Ahmed Yasin, hayatı ve mücadelesi*. Gazze, 1991.

Ahmad Ismail Yassin. <https://2u.pw/ihONoss> (Erişim Tarihi: 18.04.2025).

Al-'Afani, Sayyid Bin Husayn, dü. *Shatha Al-Riyahin Min Sirat Wa Istishhad Al-Shaykh Ahmad Yassin*. Ghazza: Maktabat Afaq,, 2004.

Al-Am'a' Al-Khawiya Ma'rakat Al-Asir Al-Filastini Didd Al-Muhtal . 02 11 2016. <https://2u.Pw/Pnexz> (Erişim Tarihi: 18.04.2025).

Al-Barghuthi, Samar Judat. *Simat Al-Nukhba Al-Siyasiyya Al-Filastiniyya Qabl Wa Ba'd Qiyam Al-Sulta Al-Wataniya Al-Filastiniyya*. Beirut: Markaz Al-Zaytuna Lil-Dirasat Wa Al-Istisharat, 2009.

Al-Dajani, Mahdi Ahmad Sidqi. *Khulasat 'Ashr Hawla Istishhad Al-Shaykh Ahmad Yassin*. 24 03 2024. <https://Short-Link.Me/-Thq> (Erişim Tarihi: 18.04.2025).

Al-Damir, Nashatat Fi Markaz. «Dirasah Hawla Al-Ta'lim Wa Al-Hayat Al-Thaqafiyya Fi Al-Sujun Al-Isra'iliyya.» *Al-Damir Li Ri'ayat Al-Asir Wa Huquq Al-Insan*, 2020: 2-122.

Aldamiri, Nushata' Fi Markaz. «Dirasat Hawl Altaelim W Alhayaat Althaqafiat Fi Alsujun Al'iisrayiyliati.» *Aldamir Lirieayat Al'asir W Huquq Al'iinsani*, 2020: 2-112.

Al-Durar Al-Sunniyy. <https://Dorar.Net/H/E5aooaeh> (Erişim Tarihi: 18.04.2025).

al-Duwairi, Ahmad. *Al-Shaykh Ahmad Yassin wa Hamas min Haraj al-As'ila ila al-Namudhaj al-Mulhim*. 28 03 2024. <https://tinylink.info/Xpq> (Erişim Tarihi: 18.04.2025).

al-Hamed, Ibrahim. *Madha ya'ni al-tadamun ma'a al-asra?* . 07 01 2013. <https://tinylink.info/Xu4l> (Erişim Tarihi: 18.04.2025).

- Al-Haraka Al-Asira Al-Filastiniyya Wa Idhrab "Al-Nasr Aw Al-Mawt* . 21 05 2012. <https://www.alwatanvoice.com/arabic/news/2012/05/21/280584.htm> (Erişim Tarihi: 18.04.2025).
- Al-Idrisi, Muhammad Al-Riyahi. *Asra Filastin Amma An Lil-Qayd An Yankasir*. 5 5 2015. <https://nosra.org/?P=6152> (Erişim Tarihi: 18.04.2025).
- Al-'Izza, Muhannad. *Tarikh Al-Idhrab 'An Al-Ta'am Fi Sujun Al-'Aduw Al-Isra'ili*. 22 05 2017. <https://tinylink.info/10kdf> (Erişim Tarihi: 18.04.2025).
- Allaa Matar, Yusuf Al-Hasayina, 'Allaa Hasan Al-Sakkafi. «Siyasat Al-Ihmal Al-Tibbi Tijah Al-Mu'taqilin Al-Filastiniyyin Fi Sujun Al-Ihtilal Al-Isra'ili Min Manzur Al-Qanun Al-Duwali.» *Majallat Al-Ijtihad Al-Qada'* (Jami'at Muhammad Khaydar), 2020.
- Allah, Muradjad. *Al-Ittar Al-Qanuni Li Mu'amalat Al-Asra Wa Al-Mu'taqilin Al-Filastiniyyin Lawah Mirsalat Al-Sujun Fi 'Ayn Al-Qanun Al-Duwali..* <https://www.badil.org/ar/publications/haq-al-awda/issues/items/2905.html> (Erişim Tarihi: 18.04.2025).
- Al-Mawsu'a Al-Tafa'uliyya Lil-Qadiyya Al-Filastiniyya*. <https://www.palquest.org/ar/highlight/286/>. (Erişim Tarihi: 18.04.2025).
- Al-Rahim, Muhammad Badr 'Abd. « Mawaqif Wa Nidalat Al-Asra Min Al-Ittifaqiyat Bayn Al-Sulta Al-Wataniya Wa Al-Filastiniyya Wa Isra'il.» *Majallat Hadarat Markaz Al-Bahr Al-Mutawassit* (Jami'at Filastin Al-Taqqiyya Qism Al-Tarikh) 1, no. 04 (4 2020): 49-129.
- Al-Rajoub, 'Awad. *Al-Kabsula Shiryan Al-Hayat Lil-Asra Al-Filastiniyyin*. 7 4 2017. <https://tinylink.info/10ked> (Erişim Tarihi: 18.04.2025).
- Al-Rifai., Mu'een 'Ainsawi Wa Ahmad Mustafa Al-'Atiq Wa Mustafa Ibrahim 'Awad Wa 'Aisha. «Mu'een 'Ainsawi Wa Ahmad Mustafa Al-'Atiq Wa Mustafa Ibrahim 'Awad Wa 'Aisha Al-Rifai. "Al-Tawafuq Al-Dhati Lil-Asra Al-Filastiniyyin Alladhina Taharraru Min Al-Mu'Al-Filastiniyyin Alladhina Taharraru Min Al-Mu'taqalat Al-Isra'iliyya'taqalat Al-Isra'iliyy.» *Majallat Al-'Ulum Al-Bi'yya Ma'had Al-Dirasat Wa Al-Buhuth Al-Bi'yya* (Jami'at 'Ain Shams) 45, no. 3 (2019): 217-245.
- Al-Sa'idi, Hidaya. *Nakbat Filastin Al-Qissa Kamila*. 13 5 2018. <https://tinylink.info/10owq> (Erişim Tarihi: 18.04.2025).
- Al-Shahid Al-Batal Ahmad Yassin Mawaqif Fi Al-Tarbiyya Wa Al-Jihad* . 22 03 2020. <https://www.ikhwanonline.com/article/239078> (Erişim Tarihi: 18.04.2025).
- Al-Shahid Al-Shaykh Ahmad Yassin*. 22 3 2018. <https://tinylink.info/10rmv> (Erişim Tarihi: 18.04.2025).
- Al-Shahud, 'Ali Nayif. *Min Al-Mas'ul 'An Igthiyal Al-Shahid Ahmad Yassin*. 31 08 2012. <https://short-link.me/-Lx7> (Erişim Tarihi: 18.04.2025).

- Al-Shaykh Ahmad Yassin Qa'ida Ayqadh Al-Umma Wa Zahira Mu'jiza Adhhlat Al-Sijanin Ar'abbat Al-Muhtalin* . 24 03 2008. <https://Tinylink.Info/Xpz8> (Erişim Tarihi: 18.04.2025).
- Al-Shaykh Ahmad Yassin Rihlat Sumud Filastini La Tunsu*. 16 10 2023. <https://Tinylink.Info/10lb6> (Erişim Tarihi: 18.04.2025).
- Al-Shaykh Ahmad Yassin Ruh Al-Muqawama Aynat Thimaruha*. 10 11 2023. <https://Arabic.Khamenei.Ir/News/7648> (Erişim Tarihi: 18.04.2025).
- Al-Shaykh Ahmad Yassin..Walid Ma'a Thawra Wa Qad Aukhra*. 27 12 2023. <https://Tinylink.Info/Xqrh> (Erişim Tarihi: 18.04.2025).
- Al-Suhaili, Nabil. *Tadwil Qadiyyat Al-Asra Al-Filastiniyyin Tali'at Al-Kifah Al-Filastini*. <https://TinylinkInfo/Xibw> (Erişim Tarihi: 18.04.2025).
- Al-Sulta Tafrid Al-Iqama Al-Jabriyya 'Ala Al-Shaykh Ahmad Yassin* . 05 12 2001. <https://2u.Pw/Szp8z> (Erişim Tarihi: 18.04.2025).
- Al-Tanasur Bayn Al-Mu'minin*. 19 05 2005. <https://Tinylink.Info/10lc3> (Erişim Tarihi: 18.04.2025).
- Al-Yazji, Shaimaa Subhi Abu Sha'ban - Ibtisam Rashid. «Shakhsiyat Al-Asir Al-Filastini Wafq Nazariyyat Al-'Awamil Al-Khamsa Al-Kubra Wa 'Alaqat-Ha Bi Ba'd Al-Mutaghayyirat.» *Majallat Al-'Ulum Al-Tarbawiyya Wa Al-Nafsiyya* 2, no. 4 (02 2020).
- Al-Zamil, Nawaf Muhammad Saleh. *Al-Muwajaha Bayn Fikri Al-Qiyadatayn Al-Sahyuniyya Wa Al-Filastiniyya Wa Dawruhuma Fi Bina' Al-Dawla 1917-1948*. Al-Quds: Ma'had Al-Dirasat Al-Iqlimiyya, Risalat Majister 2011.
- Amer, Adnan Abu. *Fi Dhikrahu 17 Limadha Ightalat Isra'il Al-Shaykh Ahmad Yassin*. 22 03 2021. <https://Tinylink.Info/10kgf> (Erişim Tarihi: 18.04.2025).
- 'Arabi, Sari. *Al-Shaykh Ahmad Yassin Al-Judhur Idha 'Azimat Al-Shajara* . 03 24 2018. <https://Tinylink.Info/Xqoy> (Erişim Tarihi: 18.04.2025).
- 'Ariqat, Dalal. *Min Irelanda Li Filastin Ma Bayn Al-Idhrab 'An Al-Ta'am Wa Al-Idhrab 'An Al-Ta'lim*. 08 05 2023. <https://Www.Sadanews.Ps/Articles/143874.Html> (Erişim Tarihi: 18.04.2025).
- As'ad, Ahmad 'Izz Al-Din. *Mafhama Filastin Al-Jami'a Wa Al-Mu'assasa Wa Al-İstibak Al-Ma'rifi Wa Al-Siyasi*. Al-Quds: Jami'at Birzeit, 2021.
- Atbish, Walaa Yusuf. *Al-Tadayn Wa 'Alaqatuhu Bi Al-Sumud Al-Nafsi Lada 'Aynat Min Al-Asra Al-Filastiniyyin*. Al-Khalil: Jami'at Al-Khali, Risalat Majister 2021.
- 'Awda, Muntaha Musa Rida. *Al-Mu'assasat Al-Filastiniyya Al-'Amila 'Ala Khidmat Al-Asra Al-Filastiniyyin Al-Muharrarin Taqyim Al-Asra*. Nablus: Jami'at Al-Najah Al-Wataniya, Risalat Majister 2013.

- 'Ayta, Salah Al-Din 'Abd Al-Rahman Abu. *Dawr Al-Shaykh Ahmad Yassin Al-Da'awi Wa Al-Ijtima'i*. Ghazza: Al-Jami'a Al-Islamiyya, Risalat Majister 2010.
- Balghazi, Nadia. *Dhikra Istishhad Al-Shahid Ahmad Yassin*. 18 03 2018. <https://Tinylink.Info/Xqpi> (Erişim Tarihi: 18.04.2025).
- Basir, Jaris 'Awad Ibrahim. «Dawr Al-Idha'at Al-Khassa Al-Filastiniyya Fi Da'am Al-Haraka Al-Asira Fi Filastin: Al-Baramij Al-Tafa'uliyya.» *Majallat Jami'at Al-Istiqlal Lil-Abhath* (Jami'at Bayt Lahm), no. 8: 1-21.
- Dahou, Rula Ya'qoub Abu. *Al-Haraka Al-Filastiniyya Al-Asira 1967-1992 Al-Nidal Min Ajl Al-Huwiyya Al-Wataniya*. Ramallah: Jami'at Birzeit, Risalat Majister 2014.
- Dakhan, Nabil Kamil. «Sadmatu Al-Tahrir Lada Al-Asir Al-Filastini Wa 'Alaqat-Ha Bi Strategiyat Al-Takayyuf Fi Dhaw' Ba'd Al-Mutaghayyirat." *Al-Insaniya » Majallat Al-'Ulum Al-Tarbawiyya Wa Al-Dirasat* (Al-Jami'a Al-Islamiyya) 7 (3 2020).
- Dhabit Isra'ili Yakshif Tafasil Al-Ta'dhib Al-Sahyuni Lil-Shaykh Ahmad Yassin*. 22 04 2009 . <https://Aqsaonline.Org/Blogposts/Details/90c05eff-Bbce-49dc-Ab70-9258ba6837d6> (Erişim Tarihi: 18.04.2025).
- Dughlas, 'Atif. *Fi Yawm Al-Asir Al-Filastiniyyun Yuwasilun Al-Nidal Min Dakhil Al-Mu'taqalat Wa Kharijha*. 17 04 2024. (Erişim Tarihi: 18.04.2025).
- Farawna, Abd Al-Nasir 'Auni. *Al-Asra Al-Filastiniyyun Qadiyya Watan Wa Hikayat Sha'b*. 17 04 2016. <https://Tinylink.Info/10khr> (Erişim Tarihi: 18.04.2025).
- Farawna, Awni. *Filastin Khalf Al-Qudayan*. <http://Www.Palestinebehindbars.Org> (Erişim Tarihi: 18.04.2025).
- Farawna, Awni. *Hadath Fi Dhak Al-Zaman, Safqat Al-Tabadul 1985*. 22 05 2022. . <https://Www.Maannnews.Net/Articles/2067491.Html> (Erişim Tarihi: 18.04.2025).
- Fatawa Islamweb Markaz Al-Fatwa*. 2 7 2003. <https://2u.Pw/Vsjsv> (Erişim Tarihi: 18.04.2025).
- Fi Al-Dhikra 19 Li Istishhadihi Al-Shaykh Al-Mu'assis Ahmad Yassin Al-Qa'id Alladhi Ahya Al-Umma Wa Hazz 'Arsh Isra'il*. 22 3 2023. <https://Paltimeps.Ps/P/356216> (Erişim Tarihi: 18.04.2025).
- Funun Min Ajl Al-Asra*. 6 5 2017. <https://Rommanmag.Com/Archives/18678> (Erişim Tarihi: 18.04.2025).
- Watad, Muhammad Muhsin, dü. *Ghazza 'Ala Muftaraq Turuq Bi Dhikra Istishhad Al-Shahid Al-Shaykh Ahmad Yassin*. 22 3 2018. <https://Tinylink.Info/10rmv> (Erişim Tarihi: 18.04.2025).
- Habla, Amin. *Al-Shaykh Ahmad Yassin Shaykh Filastin Wa Mujaddid Al-'Amal Al-Muqawim Fiha*. 22 03 2025. <https://Tinylink.Info/1019e> . (Erişim Tarihi: 18.04.2025).

- Hamduna, Ra'fat Khalil. *Al-Haraka Al-Wataniya Al-Filastiniyya Al-Asira*. 2020.
- Hamduna, Ra'fat Khalil. *Al-Jawanib Al-Ibda'iyya Fi Tarikh Al-Haraka Al-Wataniya Al-Filastiniyya Al-Asira Fi Al-Fatra Ma Bayn 1985-2015*. Al-Quds: Silsilat Isdarat Wizara Al-I'lam, Risalat Doktora 2018.
- Hasan, Hasan Mustafa Ahmad. «Al-Sulaba Al-Nafsiya Wa 'Alaqat-Ha Bi Al-Takayyuf Al-Ijtima'i Lada Ahali Al-Asra Al-Muhkumin Mu'abbadan Fi Sujun Al-Ihtilal Al-Isra'il.» *Majallat Jami'at Al-Istiqlal Lil-Abhath* ((Jami'at Al-Maftuha) 1, no. 7 (6 2022): 25-50.
- Hikayat Al-Shaykh Yassin Fi Al-'Azl Al-Infiradii*. 22 03 2018. <https://Palinfo.Com/News/2018/03/22/264174> (Erişim Tarihi: 18.04.2025).
- Hilal, Firas Abu. *Ma'anat Al-Asir Al-Filastini Fi Sujun Al-Ihtilal Al-Isra'ili*. . Beirut: Markaz Al-Zaytuna Lil-Dirasat Wa Al-Istisharat, 2009.
- Huna Jarayim La Yarahha Al-'Alam.. Khareetat Intishar Al-Sujun Al-Isra'iliyya Wa Al-Intihakat Allati Tahduth Biddakhilha*. 14 01 2025. <https://Tinylink.Info/10uxz> (Erişim Tarihi: 18.04.2025).
- Husayn, Ahmad Qasim. «Kayfa Assasat Hamas Jayshaha Fi Ghazza Qira'a Fi Tatwir Al-'Amal Al-'Askari Li Katayib 'Izz Al-Din Al-Qassam. () 8, Raqam 45 (7 2020).» *Siyassat 'Arabiyya* (Al-Markaz Al-'Arabi Lil-Abhath Wa Al-Dirasat), no. 8 (07 2020): 45.
- Idanat 'Arabiyya Wa Dawliyya Li Igthiyal Al-Shaykh Ahmad Yassin* . 2 03 2004. <https://2u.Pw/Pnexz> (Erişim Tarihi: 18.04.2025).
- Isra'il Tatakallam Bil-'Arabiyya*. 03 04 2013. <https://2h.Ae/Qbft> (Erişim Tarihi: 18.04.2025).
- Ittifaqat Oslo 1993-1995*. 2011. <https://fanack.com/ar/arab-palestinian-israeli-conflict/history-of-the-palestinian-israeli-conflict/the-oslo-accords-of-1993-and-1995/>. (Erişim Tarihi: 18.04.2025).
- Jaber, Muhammad Mahfouz. *Al-Asra Al-Filastiniyyun Dakhil Al-Sujun Al-Sahyuniyya*. Amman: Al-Dirasat Al-Filastiniyya, 2017.
- Karl Marx Sirat Shakhsiyya Wa Afkar Wa Nazariyat Wa Ishamat*. <https://Tinylink.Info/1137D> (Erişim Tarihi: 18.04.2025).
- Khater, Muhammad Ibrahim. *Manafi' Al-Hajj Al-Diniyya Wa Al-Duniyya*. 22 09 2015. <https://Tinylink.Info/10l6n> (Erişim Tarihi: 18.04.2025).
- Kliep, Asma' Saleh. «Al-Harak Al-Akademi Al-Masar Al-Istratiji Wa Siyaq Al-Asala Li Rasm Afaq Filastin Al-Hurra.» *Al-Mu'tamar Al-Rabi' Wa Al-'Ishrin Al-Duwali Li Dirasat Bayt Al-Maqdis*. Mardin: Jami'at Mardin Artuklu, 2024.
- . «Al-Nidal Al-Filastini Intifada Atfal Al-Hijara 1987 Namudhajan.» *Al-Nadwa Al-Duwaliyya Al-Tasi'a Lil-Akademiyyin Al-Shabab*. Jami'at Mardin Artuklu: Mardin, 2024.

- Madii, Jamal. *Ahmad Yassin Amir Al-Shuhada*. Al-Iskandariya: Dar Al-Mada'in,, 2004.
- Malham, Ahmad. *Al-Shaykh Ahmad Yassin Wa Nazratuhu Li Ittifaqiyat Oslo*. 2008. <https://Pulpit.Alwatanvoice.Com/Articles/2008/09/16/145291.Htm> (Erişim Tarihi: 18.04.2025).
- Mana, Mu'een. *Al-Shaykh Ahmad Yassin Bana Mujtama'an Filastiniyyan Wa Sahhah Masar Al-Qadiyya*. 13 9 2007. <https://Tinylink.Info/Xv1U> (Erişim Tarihi: 18.04.2025).
- Mansour, Ahmad. *Al-Shaykh Ahmad Yassin Shahid 'Ala 'Asr Al-Intifada*. Al-Qahira:: Dar Ibn Hazm Li Al-Tiba'a Wa Al-Nashr, 2004.
- Mas'ad Khayri, Jamal Al-Din Ibrahim. *Al-Shaykh Ahmad Yassin*. Maktabat Wahba.
- Matar, Tariq. «Al'abead Alnafsiat W Alaijtimaeiat Lilmuajahat Fi Zinzanat Altahqiq.» *Majalat Aldirasat Alfilastinia* (Majalat Aldirasat Alfilastinia), no. 128 (2021): 166-183.
- Mu'assasat Al-Damir Li Ri'ayat Huquq Al-Insan*. 1991. <https://Www.Addameer.Org/Ar/About/Our-Work> (Erişim Tarihi: 18.04.2025).
- Muhammad Muhy Al-Din As'af, Rehab 'Aref Al-Sa'di. «Mada Rida Al-Jumhur Al-Filastini 'An Hay'at Al-Idha'a Wa Al-Tilifizyun Al-Filastini Fi Tanawul Qadaya Al-Asra Al-Filastiniyyin.» *Majallat Al-Istiqlal Lil-Abhath* (Kulliyat Al-'Ulum Al-Insaniya), 04 2023.
- Munazzamat Al-Tahrir Al-Filastiniyya*. <https://Www.Plo.Ps/Ar/Category/125> (Erişim Tarihi: 18.04.2025).
- Mu'taqalat Wa Sujun Isra'il Tarikh Min Al-Ta'dhib Wa Al-Intihakat Al-Huquqiyya*. . 19 10 2024. <https://Tinylink.Info/Xpvg> (Erişim Tarihi: 18.04.2025).
- Nasim Yassin, Yahya Al-Dajani. «Fiqh Al-Da'wa 'Ind Al-Imam Al-Shahid Ahmad Yassin.» *Mu'tamar Al-Da'wa Al-Islamiyya Wa Mutaghayyirat Al-'As*. Ghazza: Al-Jami'a Al-Islamiyya Bi Ghazza, 2005. 1-48.
- Nuwar, Ibrahim. *Al-muqata'a al-iqtisadiyya al-wajh al-thani li suqut Isra'il 'alamiyan bisabab harb Ghazza*. 05 2024. <https://shortlink.uk/YVut> (Erişim Tarihi: 18.04.2025).
- Pappé, Ilan. *Al-Tat-Hir Al-'Irqi Fi Filastin*. Beirut: Mu'assasat Al-Dirasat Al-Filastiniyya, 2006.
- Qassis, Mudar. «Maqawimat Intisar Al-Muqawama Al-Filastiniyya.» *Majallat Al-Dirasat Al-Filastiniyya*, 2014.
- Ruqayya., Ahmad Dawud. «Haqq al-Mu'taqilin al-Filastiniyyin fi al-Injab al-Waqi' wa al-Tahaddiyat.» *Jami'at Abu Bakr Belqaid* (Isdarat Jami'at Abu Bakr Belqaid), 01 2023.

- Saeid, Muhamad Alsayid. *Munazamat Huquqiat 'Iqlimiat Wadualiat Tadeam Al'asraa Alfilastiniyyin Fi Alyawm Alealamii Liltadamun Mae Alshaeb Alfilastinii*. 1994. <https://Cihrs.Org/International-Statement-In-Support-Of-Palestinian-Prisoners-On-The-Day-Of-Solida> (Erişim Tarihi: 18.04.2025).
- Samaro, Samer. «"Al-Haraka Al-Asira Waqi' Wa Tahaddiyat Wa Amaal.» *Mu'tamar Tajalliyat Al-Tarikh Fi Madinat Nablus*. Nablus, 2012. 1-75.
- Samira, Nasri. «Mas'uliyat Al-Munazzamat Wa Al-Mu'assasat Al-Rasmiyya Wa Ghayr Al-Rasmiyya Fi Al-Difa' 'An Qadiyyat Al-Asra Al-Filastiniyyin.» " *Majallat Da'irat Al-Buhuth Wa Al-Dirasat Al-Qanuniyya Wa Al-Siyasiyya Muhabar Al-Mu'assasat Al-Dusturiyya Wa Al-Nuzum Al-Siyasiyya*, no. 1 (2017.).
- Sarahneh, Amani Hussein. *Al-Asra Al-Filastiniyyun Wa Jil Al-Ghadab Qira'a Asliyya Fi Al-Siyada Wa Taqrir Al-Masir*. Birzeit: Jami'at Birzeit, Risalat Majister 2020.
- Sha'ar, Muhammad 'Abd Al-'Aziz Mansour Abu. *Al-Mu'arrikhun Al-Isra'iliyyun Al-Judad Wa Al-Qadiyya Al-Filastiniyya Ta'rikh Al-Nakba*. Ramallah: Jami'at Birzeit, Risalat Majister 2010.
- Shafiq Shaqir, Mahmoud Jaraba, Hamdi Husayn, Tariq Hammoud, Hunayda Ghanem, Ibrahim Khatib, Saleh Al-Na'ami. *Al-Nidal Al-Filastini Tahawwulatuhu Wa Tahaddiyatuhu*. Al-Dawha: Markaz Al-Jazeera Lil-Dirasat, 2023.
- Mansour, Ahmad, dü. *Shahid 'Ala Al-'Asr*. 2009. <https://Tinylink.Info/10k8> (Erişim Tarihi: 18.04.2025).
- Sharh Hadith Inna Al-Din Nasiha*. 19 06 1992. <https://Short-Link.Me/Yoav> (Erişim Tarihi: 18.04.2025).
- «Surkhat Min Wara' Al-Qudban.» *Mu'tamar Huquqi Mu'assasat Mizan Li Huquq Al-Insan*. Al-Quds: Markaz Al-Mizan, 2009.
- Ta'arraf 'Ala Al-Haganah*. 06 09 2015. <https://Tinylink.Info/10v2b> (Erişim Tarihi: 18.04.2025).
- Thabit, Akram. *Al-Asra Al-Filastiniyyun Min Manzur Al-Mawathiq Al-Duwaliyya Wa Al-Mumarasat Al-Isra'iliyya*. Al-Qahira: Ma'had Al-Buhuth Wa Al-Dirasat Al-'Arabiyya Qism Al-Dirasat Al-Qanuniyya, Risalat Majister 2003.
- «Thawrat Ahmad Yassin.» *Majallat Kalimat Haqq*, no. 3 (02 2020): 31-35.
- Twayha, Ghadir 'Id. *Musahamat Al-Haraka Al-Asira Fi Sina'at Al-Qarar Al-Siyasi Al-Filastini Dirasah Muqarana Bayn Harakati Fatah Wa Hamas*. Al-Khalil: Jami'at Al-Khalil Kuliyat Al-Dirasat Al-'Ulya Qism Al-Tarikh, Risalat Majister, 2021.
- 'Uzama Hatta Al-Shahada Al-Shahid Ahmad Yassin. 23 12 2015. https://Odammaa.Blogspot.Com/2015/12/Blog-Post_82.Html (Erişim Tarihi: 18.04.2025).

- Walid Hasan Al-Mudallal, 'Adnan 'Abd Al-Rahman Abu 'Amer. *Dirasat Fi Al-Qadiyya Al-Filastiniyya*. Ghazza: Jami'at Al-Umma Lil-Ta'lim Al-Maftuh, 2013.
- Yassin, Nasim Shahdha. «Thaqafat Al-Imam Al-Shahid Ahmad Yassin.» *Majallat Al-Jami'a Al-Islamiyya (Majallat Al-Jami'a Al-Islamiyya) Al-Majallad Al-Rab 1* ((2006)): 165-228.
- Yawm Al-Asir Al-Filastini.. *Mahatta Sanawiyya Li Tadhakkur Bil-Qabi'in Khalf Qudban Al-Ihtilal*. 17 04 2025. <https://Tinylink.Info/Xpyp> (Erişim Tarihi: 18.04.2025).
- Zaki, Anas. *Al-Shaykh Ahmad Yassin Yukhif Isra'il Hayyan Aw Mayyitan* . 22 03 2004. <https://Tinylink.Info/Xqr8> (Erişim Tarihi: 18.04.2025).
- Zawawi, Khalid. «Al-Asir Fa'il Wa'ı.» *Majallat Al-Dirasat Al-Filastiniyya*, 2022: 1-202.
- Ziad, Ziad Musa Eid. *Oslo döneminin İsrail hapisanelerindeki mahkum hareketinin birliği ve başarıları üzerindeki etkisi 1993-2012*. -Quds: Al-Quds Üniversitesi, Yüksek Lisans tezi, 2012.
- Ziyarat Al-Malik Hussein Wa Al-Ra'is Yasser Arafat Lil-Shaykh Ahmad Yassin Ba'd Itlaq Sirah. 1997. <https://Www.Youtube.Com/Watch?V=9wiy3tdls> (Erişim Tarihi: 18.04.2025).

EKLER

Ek 1 - Mahkumların Faaliyetler Kimliğini Hatırlatan Sanatlar²⁸⁵



²⁸⁵ Hamduna, *Al-Jawanib Al-Ibda'iyya Fi Tarikh Al-Haraka Al-Wataniya Al-Filastiniyya Al-Asira Fi Al-Fatra Ma Bayn 1985-2015*, s. 295.

Ek 2 - Filistinli Esir Faiz Salah Abu Şamaleh'in Cezaevi Edebiyatından²⁸⁶



²⁸⁶ Hamduna, *Al-Jawanib Al-Ibda'iyya Fi Tarikh Al-Haraka Al-Wataniya Al-Filastiniyya Al-Asira Fi Al-Fatra Ma Bayn 1985-2015*, s. 297.

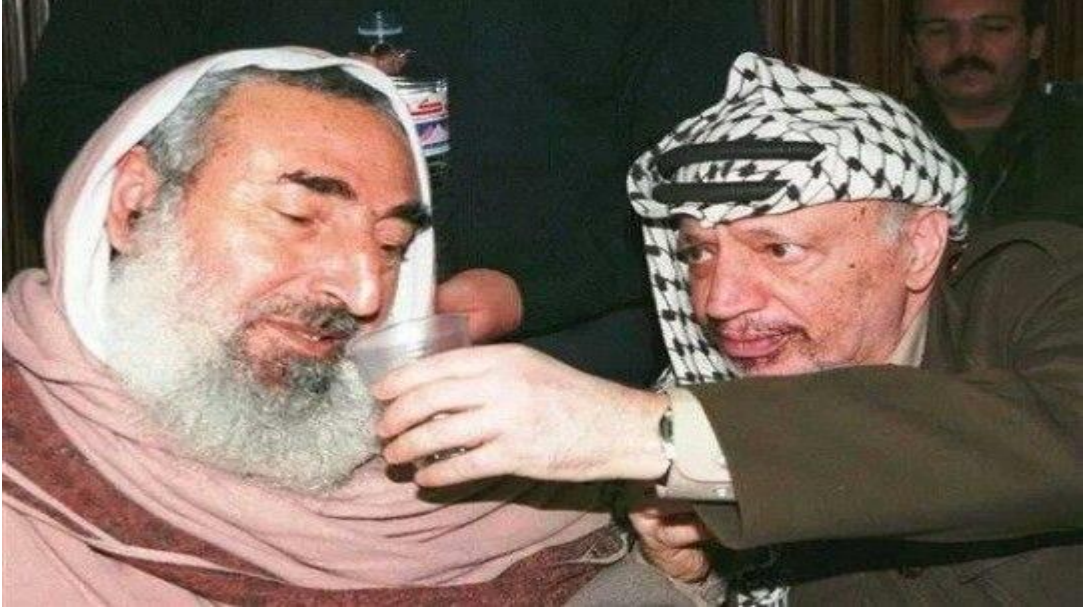
Ek 3 - Filistinli Esir Zuhdi El-Adavi'nin Yaratıcılığı²⁸⁷



²⁸⁷ AbuDahou ,*Al-Haraka Al-Filastiniyya Al-Asira 1967-1992 Al-Nidal Min Ajl Al-Huwiyya Al-Wataniya*, s. 150.

Ek 4 - Şeyh Ahmed Yasin'in Taziye Evindeki Anıları ve Filistinlilerin Ona Olan Sevgisi²⁸⁸

Hamas hareketinin lideri Şeyh Ahmed Yasin, Filistin başkanlığının forumun batısındaki genel merkezinde kurduğu cenaze evinde Halk Cephesi Genel Sekreteri Ebu Ali Mustafa'ya düzenlenen suikast nedeniyle Filistin Devlet Başkanı Yaser Arafat'a taziyelerini sundu Gazze Şehri.



²⁸⁸ (<https://x.com/PalestinianPic/status/1695725337676775710?lang=ar>) (Erişim Tarihi: 20.04.2025).

Ek 5 - Şeyh Yasin ve Filistinlilerin Ona Olan Sevgisi²⁸⁹



²⁸⁹ Al-SharifAbdullah, dü. *Al-Şeyh Ahmad Yasin*. 07 03, 2024. (*Tarikh Al-Wusul* 18 05, 2025). 07 03 2024. <https://Short-Link.Me/ZC6c> (Erişim Tarihi: 18.05.2025).

Ek 6 - Şeyh Ahmed Yasin ile Cezaevinde Buluşan İsraili Subay Tsvika Sela²⁹⁰



²⁹⁰ Abdullah, dü. *Al-Şeyh Ahmad Yasin*

Ek -7 Filistinli Esirler Günü Etkinliklerinden Bir Tablo, 17 Nisan²⁹¹



²⁹¹<https://sl.bing.net/jBsSdrXpmFw> (Erişim Tarihi: 20.04.2025).

שורות בתי הסוהר
מديرية السجون العامة

הסולח - הרשל

مسلم لصوتك حسن خديوي
محمد ناصر الخديوي

שם המסיר
اسم المرسِل
בית המדרש
مدرسة

המכתב - הרשאה

المعلمين الجيدين مع الاخ محمد بن محمد والاعلام
تتم بعد : هذه الرسالة لتتبع لفتح كبرى هذه الرسالة على امر
تصلكم وتتم في علمكم العلم العام والخاص
لقد وصلت اليكم الرسالة التي بعثتكم وقد كانت اجيدة
صالح في (السجن) عند فتحه فباعت لوجه رسالة لطيفة لذكر
تتمل جميعا احوال داخل كلفة الامم لذكر (مع اخ يدك سالم)
لست سوا (الان) الا اظهر رسالة ابراهيم صديق
العلم في قسمه يتم لفتحك بالعلم خاصه لفتحك ولذي
اصية لا اقل من هذا الحالك لذكر (مع اخ يدك سالم)
والعالي

המסיר
التاريخ

177 218 191 182 171 160 149 138 127 116 105 94 83 72 61 50 39 28 17 6

²⁹²AbuDahou ,*Al-Haraka Al-Filastiniyya Al-Asira 1967-1992 Al-Nidal Min Ajl Al-Huwiyya Al-Wataniya*,S140.

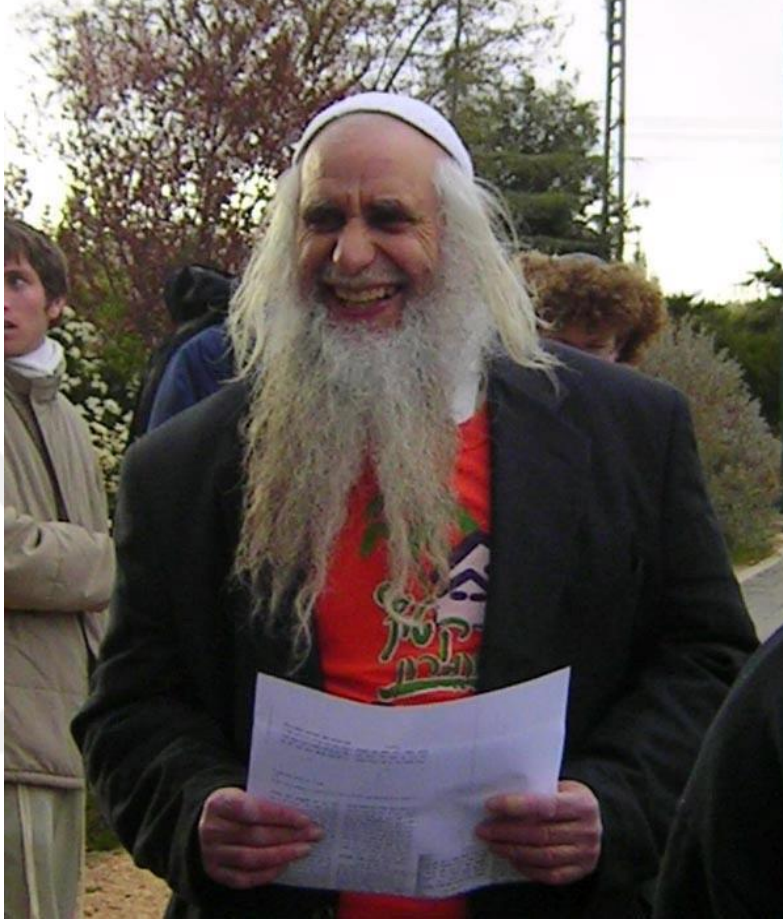
Ek 9 - Şeyh Ahmed Yasin'in Esirlikten Kurtarıldıktan Sonra Yazdığı Bir
Mektubun Parçası²⁹³

رسالة الشيخ "أحمد ياسين" للغة العربية

هذا نص رسالة الشيخ للغة العربية قبل استشهاده : (الحمد لله
رب العالمين، والصلاة والسلام على سيد الأولين والآخرين .
أصحاب الجلالة والفخامة والسمو،،
السلام عليكم ورحمة الله وبركاته،،
ما من شك أنه إذا عزَّ العربُ عزَّ الإسلام، وإن دلت هذه المقولة
على شيء، فإنما تدل على عظم الأمانة التي تحملون وأنتم - وفنكم
الله لخبر الأمة - من استرغاه الله حاضراً الأمة ومستقبلاً، ورسول
الله - صلى الله عليه وسلم - يقول: "إن الله سائل كل راع عما
استرعى حفظ أم ضيع"، فالله الله في أمة الإسلام وقد رماها أعداء
الله وأعداؤها عن قوس واحدة.

²⁹³Madîi, Ahmad Yasin Amir Al-Shuhada, s.18.

**Ek 10 - İsraili haham Menahim Froman'ın Şeyh Ahmed Yasin'i Ziyareti ve
Dinlerin Birleştirilmesi Fikri²⁹⁴**



²⁹⁴ *İsra'il Tatakallam Bil-'Arabiyya*. 03 04 2013. <https://2h.Ae/Qbft> (Erişim Tarihi: 20.04.2025).

**Ek 11 - Ahmed Mansour'un Şeyh Ahmed Yasin İle El Cezire Kanalı'ndaki
Röportajı²⁹⁵**



<https://www.youtube.com/watch?v=J-MMOha2xyY> (Erişim Tarihi: 20.04.2025).

ÖZGEÇMİŞ

İsim ve Soyisim	Asmaa KLİEP
Öğrenci No	23904012
Yabancı Dil	İngilizce
Orcid Numarası	0009-0005-6364-051x
Ulusal Tez Merkezi Referans Numarası	10662942
Lise	İlayas Harb Kız Lisesi
Lisans	Mardin Artuklu Üniversitesi 2022-2023. Tarih Arapça
Yüksek Lisans	Mardin Artuklu Üniversitesi Kudüs Ve Filistin Çalışmaları
İş Deneyimi	10 Yıl Türkiye'de Gönüllü Eğitici. Destek Eğitim Personeli. Mardin İl Milli Eğitim Müdürlüğü
Akademik Çalışmalar	1. Gaza Şuhada Defteri. Sempozyum Bildirisi: 24 Uluslar Arası Betülmakdes Akademi ve Siyonizm Baskılar, Korkular ve İtirazlar: "Özgür Filistin'e Yönelik Akademik Hareketlilik, Stratejik Yol Ve Özgünlük Bağlamı" 3. Sempozyum Bildirisi: 25 Uluslar Arası Betülmakdes Akademi ve Siyonizm "İsrail Soykırımına Karşı Caydırıcı Faktörler Ekonomik Boykot Örneği" 4. Sempozyum Bildirisi: 9 Uluslararası Genç Akademisyenler "Filistinlilerin Mücadelesi: Taş Çocukları Modeli" 5. Onuncu Uluslararası Genç Akademisyenler Sempozyumu: "Siyonizmin Stratejik Yenilgi Krizinden Kaygıları İsraililerin Geri Göçleri Örneği"